

Informe da **muller** no mercado
situación da traballadora laboral galego
2010

Informe da **muller** no mercado
situación da traballadora laboral galego

XUNTA DE GALICIA

EDITA:

Xunta de Galicia
Consellería de Traballo e Benestar
Dirección Xeral de Formación e Colocación
Instituto Galego das Cualificacións

COORDINACIÓN:

Marisa Mallo Fernández
María José Cortés Jiménez

EQUIPO TÉCNICO:

Berta Martínez Seijo
Ricardo Fernández López
Mar Martínez Besada
M.ª Esther Sánchez González
M.ª Belén Yáñez Barge
Eva Uriach Masgoret
Tomás González Mouriño
Juan Cirilo Arnosa Casal
Rosa M.ª Fernández Fernández

EQUIPO AUXILIAR:

M.ª Jesús Iglesias Ferreiro
Marta López Fernández
Francisco de Cal Pose
M.ª José Porto Pardiñas

IMPRIME:

Tórculo Ártex Gráficas, S.A. (Santiago)

DEPÓSITO LEGAL: C 4051-2010

PRESENTACIÓN

Nas últimas décadas a forte incorporación da muller ao mercado laboral e ao traballo remunerado constitúe unha das maiores transformacións sociais acontecidas. A preocupación crecente recollida por parte da lexislación cara a rexeitar o trato desigual entre os xéneros en todos os ámbitos, a actitude tomada pola muller ante a formación e a educación, terreos nos que multiplicou a súa presenza nos últimos anos, e, mesmo, os recentes esforzos por contribuír co seu salario á economía doméstica, dadas as circunstancias especialmente difíciles que se están a experimentar, contribúen sen dúbida a acadar estes resultados positivos de empregabilidade feminina.

Aínda recoñecendo todos estes logros obtidos, é evidente a continuidade de diferenzas significativas en materia de emprego entre ambos os xéneros que resultan ser desfavorables para as mulleres, desigualdades que se traducen en maiores dificultades de promoción profesional, forte segregación ocupacional, maior temporalidade nos contratos de traballo ou importantes desequilibrios salariais. Estas diverxencias seguen evidenciándose independentemente do contexto económico no que nos atopemos.

Correspóndelles aos poderes públicos promover as condicións para que a liberdade e a igualdade do individuo e dos grupos en que se integran sexan reais e efectivas; ademais, a igualdade é un dos factores indiscutibles para a consecución dun emprego de alta calidade. Máis que nunca, o equilibrio entre xéneros debe ser percibido como un medio para promover o crecemento e o emprego, non como unha limitación de cara á futura recuperación económica.

Conscientes destas premisas, confiamos en que informes como o que aquí presentamos contribúan a facilitar e a encamiñar as medidas de fomento de emprego pertinentes, así como as propostas levadas a cabo en materia de formación co fin de mellorar a posición das mulleres no actual e futuro mercado laboral.

Beatriz Mato Otero

Conselleira de Traballo e Benestar

INDICE

1. INTRODUCCIÓN.....	7
2. A POBOACIÓN FEMININA EN GALICIA	9
3. A PARTICIPACIÓN LABORAL DAS MULLERES SEGUNDO A ENQUISA DE POBOACIÓN ACTIVA.....	15
4. AFILIACIÓNS NO SISTEMA DA SEGURIDADE SOCIAL.....	23
5. CONTRATACIÓN LABORAL	35
6. PARO REXISTRADO	65
7. NIVEL SALARIAL EN GALICIA.....	85
8. FORMACIÓN PARA O EMPREGO PARA DESEMPREGADAS/OS.....	87
9. SINISTRALIDADE LABORAL NAS MULLERES	91
10. CONCLUSIÓNS	97
11. FONTES BIBLIOGRÁFICAS	105
12. FONTES ESTATÍSTICAS.....	107

1. INTRODUCCIÓN

Novamente, o Instituto Galego das Cualificacións presenta un dos informes que de forma periódica leva a cabo co obxectivo prioritario de afondar na situación dos distintos colectivos de maior interese para o mercado de traballo actual, aqueles que máis impulso necesitan para a súa inserción social e profesional. Neste caso o propósito do estudo é ofrecer un panorama recente da situación e comportamento das mulleres no ámbito laboral a finais do ano 2009 a través da súa participación nos diferentes e principais indicadores do emprego galego.

En concreto, o informe que aquí presentamos –*A situación da muller traballadora no mercado laboral galego 2010*– actualiza os datos ofrecidos sobre este colectivo na publicación que o Instituto Galego das Cualificacións realizou no ano 2006.

Moitos foron os cambios producidos no que atinxe á incorporación e participación da muller no ámbito do traballo nas últimas décadas e máis especialmente nos últimos cinco anos, cambios recentes que veñen orixinados pola difícil situación que experimentan actualmente a economía global e o emprego. Por esta razón, resulta moi necesario aproximarse á realidade e comportamento profesional das mulleres e poder así analizar as súas repercusións comparando os seus resultados obtidos no ámbito do emprego tanto cos mostrados no anterior informe como cos acadados polos homes no mesmo período.

Os informes elaborados a nivel europeo afirman que a incorporación das mulleres ao mercado laboral constitúe a maior fonte de traballo que debería contrarrestar a falta de man de obra derivada do progresivo envellecemento poboacional. Neste contexto, todos os países membros realizan importantes esforzos por facilitaren o acceso ao emprego remunerado das mulleres, baseándose para iso no principio de igualdade entre ambos os xéneros, esforzos que non deberían reducirse nin verse afectados polas difíciles circunstancias que afectan ao actual marco do traballo.

Exemplos claros destes avances plasmados na normativa galega son a Lei 2/2007 do traballo en igualdade das mulleres en Galicia, ou os máis recentes decretos de 2008 e 2009 referentes ao Consello Galego de Participación das Mulleres no Emprego e as Relacións Laborais, a promoción autonómica das medidas municipais de conciliación ou a promoción da igualdade nas empresas e a integración do principio de igualdade nas políticas de emprego. Tamén na actualidade está posta en marcha a Marca Galega de Excelencia en Igualdade, a cal constitúe un distintivo para as empresas que destaquen pola súa política de respecto e impulso da igualdade.

A experiencia dinos que a ocupación feminina tende a resentirse en maior medida que a masculina en épocas de destrución de postos de traballo e que, ademais, ten maiores dificultades de volver aos índices iniciais de actividade cando comeza a producirse a recuperación económica. Malia que nun primeiro momento elas resistiron con máis forza os efectos causados pola crise económica, os datos máis recentes indican que o emprego feminino empeza xa a debilitarse e a igualarse cos resultados obtidos polos homes.

Ademais, a pesar de que nos últimos anos se produciu unha espectacular transformación da oferta laboral feminina, na actualidade aínda perduran situacións de discriminación sobre as que é preciso actuar para acadar a perseguida equiparación real entre mulleres e homes no ámbito profesional.

O establecemento de medidas que se poidan tomar de cara a mellorar o crecemento económico precisan ter en conta a participación e contribución das mulleres como ferramenta para acadar os obxectivos establecidos, e para iso resulta imprescindible coñecer de primeira man os datos máis recentes e salientables sobre este colectivo. É a nosa pretensión que o informe poida ser útil para tal propósito.

No estudo analízase en primeiro lugar a situación e evolución da poboación feminina empadroada en Galicia co obxectivo de avaliar o impacto demográfico nos posteriores comportamentos profesionais das mulleres galegas. A continuación abórdase directamente o plano laboral desenvolvido a través dos seus principais indicadores, como son a afiliación de traballadoras e traballadores á Seguridade Social, a contratación, o paro rexistrado, os salarios e a formación para o emprego.

Como novidades incluídas nesta publicación con respecto á anterior sobre esta temática, destacamos a inclusión do concepto de “contratada/o”, entendendo como tal as persoas contratadas independentemente do número de contratos que poidan ter. Ademais, introdúcese a expresión gráfica dos datos en forma de mapas comarcais. A comarca, por ser unha unidade territorial que combina certa especificidade territorial cun determinado nivel de agregación de unidades menores, como son os concellos, convértese nun elemento idóneo para a análise e observación do mercado laboral galego.

Polo demais, o informe segue a mesma liña dos anteriores, conxugando a análise cuantitativa coa cualitativa a través de táboas, gráficos e comparativas das variables máis representativas nos diferentes períodos temporais.

As distintas fontes de información estatística consultadas son: o Instituto Nacional de Estatística, o Instituto Galego de Estatística, a Tesouraría Xeral da Seguridade Social e a explotación de datos do Servizo Público de Emprego de Galicia.

2. A POBOACIÓN FEMENINA EN GALICIA

Para comezar o achegamento ao papel da muller no mercado de traballo, cómpre previamente ter en conta a súa situación na poboación galega en función dos últimos datos estatísticos achegados. Segundo as cifras oficiais publicadas periodicamente polo Instituto Nacional de Estatística a partir do padrón municipal, as mulleres son maioría tanto no conxunto da poboación galega como en todas as súas provincias e tamén na totalidade nacional. A Coruña é a provincia galega onde existe maior proporción de empadroadas, aínda que as diferenzas coas demais provincias son mínimas.

A nivel europeo os resultados indican que en 2008 (últimos datos publicados polo INE) a proporción de mulleres era de practicamente 105 por cada 100 homes, mentres que en España a mesma relación era algo inferior, 102 mulleres por cada 100 homes. Galicia supera ambos os resultados, chegando a alcanzar no mesmo ano a cifra de 107 mulleres por cada 100 homes. Nos últimos cinco anos mantense esta primacía da poboación feminina nas cifras totais de empadramento.

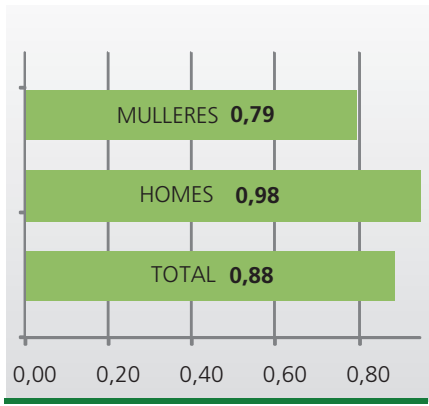
Galicia é a comunidade autónoma española na que maior proporción de empadroadas existen en relación cos homes, por enriba incluso das proporcións dos núcleos principais de poboación españois (Cataluña e Madrid).

Este feito débese en gran medida ao peso que supoñen as mulleres de maior idade no conxunto da poboación, xa que, tendo en conta soamente a poboación potencialmente activa (16-64 anos), Galicia pasa a ocupar o terceiro posto do ranking de autonomías, despois de Madrid e Asturias, cunha distribución equilibrada entre os xéneros: un 50,10% de mulleres e un 49,90% de homes.

Poboación en Galicia segundo o xénero e porcentaxes (todas as idades)

2009	Mulleres	Homes	Total	% de mulleres sobre o total
A Coruña	594.647	550.841	1.145.488	51,91
Lugo	182.252	172.943	355.195	51,31
Ourense	174.188	161.454	335.642	51,90
Pontevedra	495.399	464.365	959.764	51,62
Galicia	1.446.486	1.349.603	2.796.089	51,73
España	23.628.819	23.116.988	46.745.807	50,55

Tendencia de crecimiento de la población gallega de 2005 a 2009

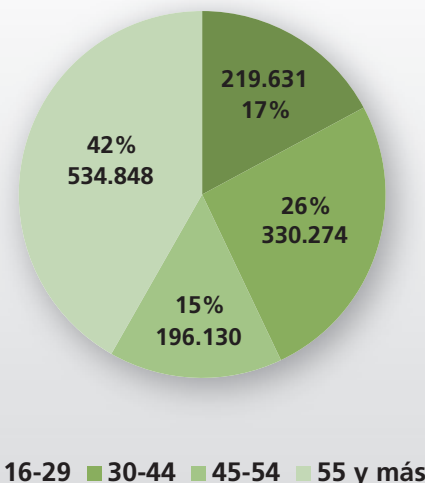

Fonte: Padrón municipal de habitantes INE. Valores absolutos e porcentaxes.

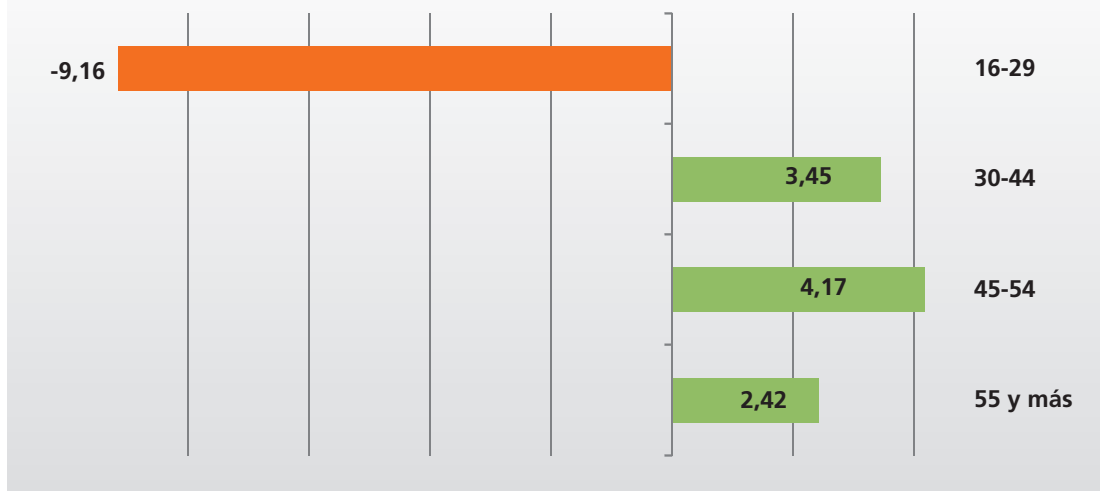
Partimos da base de que Galicia posúe unha poboación regresiva, con baixos niveis de natalidade e cun peso moi forte de cidadáns de maior idade, sobre todo mulleres. Neste contexto analízase a tendencia de crecemento da muller por grupos de idade e compróbase claramente a hipótese de partida. O conxunto da poboación galega crece escasamente un 0,88% nos últimos cinco anos e as mulleres algo menos: un 0,79% no mesmo período temporal; é dicir, temos en 2009 un total de 32.357 empadroadas máis que en 2005.

No tocante aos grupos de idade, pódese apreciar como as mulleres menores de 30 anos inscritas no padrón municipal no último quinquenio son un total de 34.347 menos; dito doutra forma: comparativamente supón un peso maior a perda de poboación nova que o aumento de empadroadas do total das idades. Esta forte diminución do número de mulleres en idades máis novas choca co progresivo aumento das de maior idade, aquelas que teñen máis de 45 anos.

Población feminina maior de 16 anos por grupos de idade

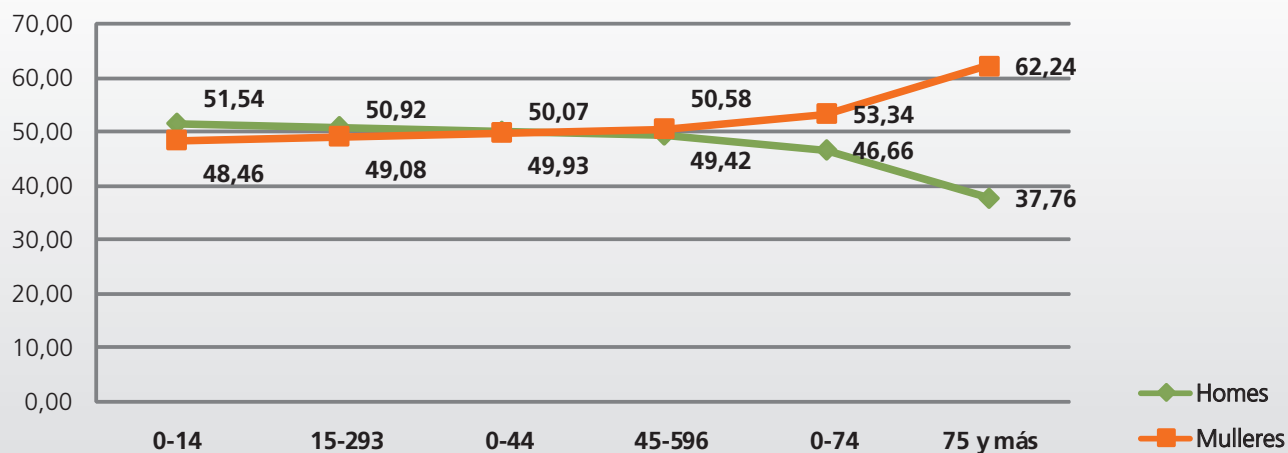
Tendencia de crecemento da poboación feminina dende 2005 ata 2009 nas provincias galegas por grupos de idade

Fonte: Padrón municipal de habitantes INE. Valores absolutos e porcentaxes.

A proporción de feminidade aumenta en relación directa coa idade, como indica o seguinte gráfico. Os homes son maioritarios ata aproximadamente os 33 anos; a partir desa idade as diferenzas a favor das mulleres vanse abrindo progresivamente e é nos grupos de maior idade onde elas case dobran o número de homes empadroados. Este factor atribúese á elevada expectativa de vida ao nacer que teñen as mulleres galegas, ademais de a outras circunstancias, como pode ser a maior influencia que tivo e segue a ter a emigración nos homes.

Porcentaxe de mulleres e homes en cada tramo de idade

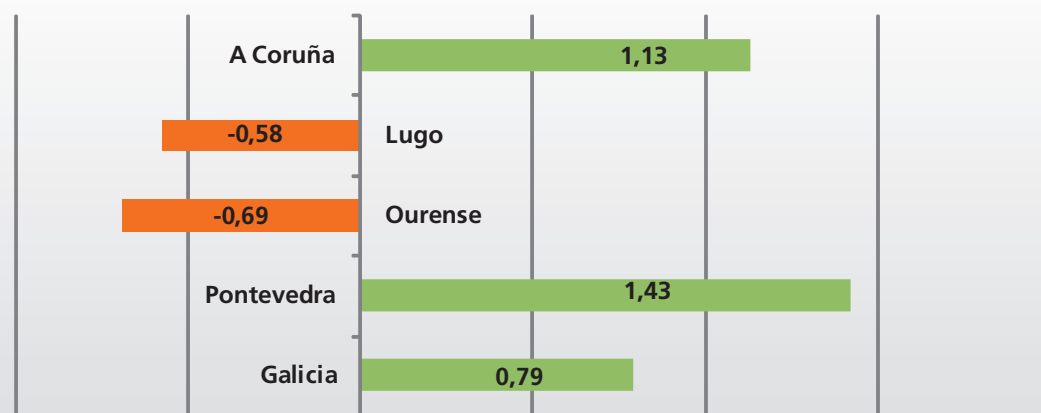

Fonte: Padrón municipal de habitantes INE. Datos en porcentaxe..

A un nivel territorial máis desagregado, cómpre salientar que Lugo e Ourense son as únicas provincias de Galicia que perden poboación nos últimos cinco anos en ambos os xéneros. A leve tendencia positiva acaecida nos índices de natalidade desde finais dos anos 90 non chega para frear o crecente envellecemento poboacional que experimentan, sobre todo, as zonas rurais do interior galego.

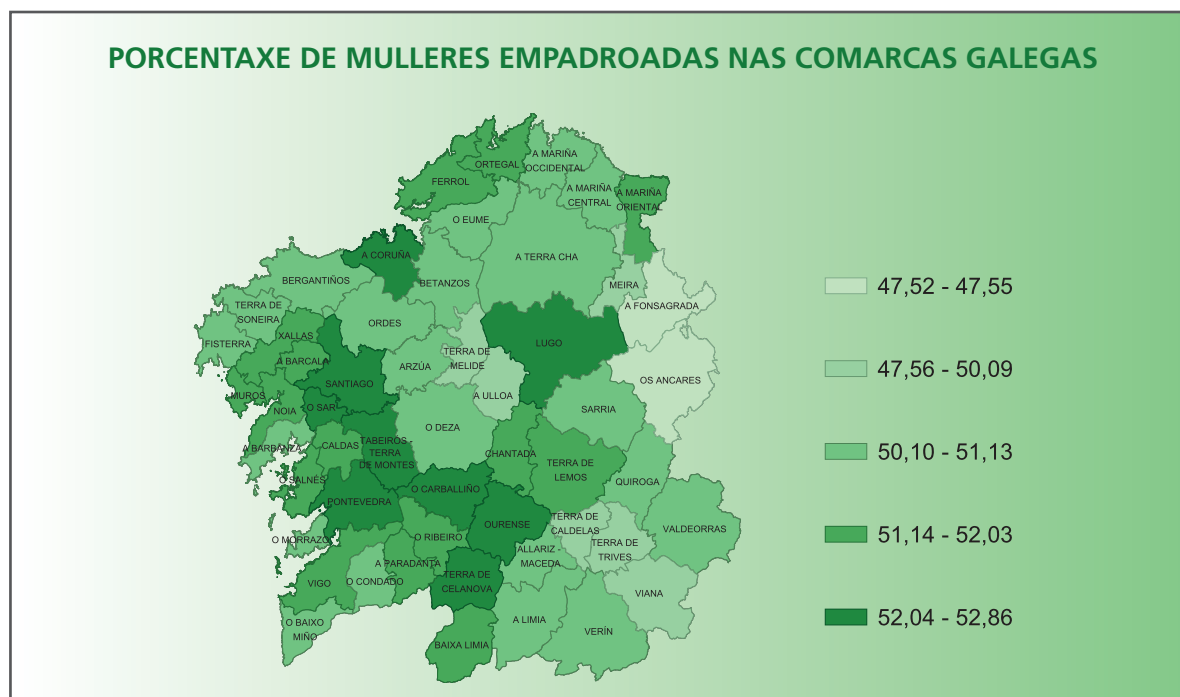
En concreto, Lugo e Ourense perden un total de 4.300 mulleres no último quinquenio, mentres que A Coruña e Pontevedra incrementan o seu padrón en 19.300 mulleres no mesmo período. Esta concentración e crecemento de habitantes no eixe atlántico provoca que os problemas demográficos de Galicia non sexan homoxéneos, atopando mesmo diversos modelos demográficos interrexionais.

Tendencia de crecemento da poboación feminina de 2005 a 2009 nas provincias gallegas

Fonte: Padrón municipal de habitantes INE. Datos en porcentaxe.

Seis das sete grandes cidades galegas encabezan a lista das comarcas con maior proporción de mulleres nos seus respectivos padróns, todas elas con máis dun 52% de poboación feminina, agás Vigo, que presenta un resultado algo menor: un 51,8% no pasado ano 2009. No outro extremo atópanse soamente seis comarcas nas que as mulleres non alcanzan a supoñer a metade da poboación total, é o caso dos Ancares, A Fonsagrada, Viana, Terra de Trives, Terra de Melide e a Ulloa.

A idade media da muller galega é de 46 anos, segundo valores provisorios de 2009, tres anos superior á idade media dos homes, que escasamente chega aos 43 anos. Este indicador, xunto co da idade media á maternidade (31 anos), non deixou de crecer nos últimos anos; en 1975 a idade media das mulleres en Galicia era de 36 anos, dez menos que en 2009, e a maternidade en 1991 centrábase nas mulleres que tiñan 28 anos.

Outros indicadores demográficos interesantes que cómpre ter en conta pola repercusión que poden chegar a ter no mercado de traballo feminino son os índices de envellecemento e sobreenvellecemento, os cales teñen como finalidade o estudo das poboacións teoricamente dependentes. Os dous índices tamén experimentaron un notable crecemento nos últimos anos: o envellecemento pasou de rexistrar un valor de 94,7% dez anos atrás a representar na actualidade un 136,7%. Isto significa que, na actualidade, de cada 100 persoas menores de 20 anos existen 137 maiores de 65 en Galicia. Apreciamos ademais un envellecemento máis acentuado nas persoas de maior idade, causado polo aumento da esperanza de vida: por cada persoa maior de 65 anos constan 14 de máis de 85 anos. En ambos os casos os resultados son máis elevados para as mulleres.

As consecuencias destes fenómenos déixanse notar nos ámbitos económicos e laborais, cunha forte repercusión na poboación traballadora e, sobre todo, unha forte repercusión nas mulleres traballadoras.

Pódese afirmar que impera un dobre efecto para o traballo feminino: por unha banda, os niveis altos de envellecemento poboacional inflúen dunha maneira máis directa nas mulleres, xa que a atención das persoas maiores se converte nunha responsabilidade exclusiva das familias e, dentro destas, as mulleres son as que se encargan principalmente do seu coidado. Este feito, xunto co da maternidade, dificulta fortemente a incorporación das mulleres ao mercado de traballo e, ademais, require de políticas efectivas de conciliación da vida laboral e familiar para posibilitar o mantemento e incluso o aumento do volume de ocupación feminina.

Noutra vertente, o feito de que as mulleres sexan máis numerosas e a súa idade media sexa máis avanzada que a dos homes sitúaa nunha delicada posición no mercado de traballo, xa que, como é coñecido, as posibilidades de inserción no mercado laboral son máis difíciles canto maiores son as idades das persoas.

Tendo en conta que o desemprego afecta en maior medida ás mulleres, e que estas, a nivel demográfico, teñen unha idade media máis elevada, tal como acabamos de comentar, as posibilidades de incorporarse profesionalmente ao mercado de traballo adoitan presentarse máis complicadas. Cando o paro lle afecta a unha muller de maior idade, a probabilidade de que se trate de paro de longa duración é moito máis alta. Noutros ámbitos, como o da contratación, a formación ou incluso o tema salarial, déixanse sentir tamén os efectos negativos derivados da idade.

Indicadores demográficos 2009	Mulleres	Homes
Idade media	46,26	43,01
Índice de envellecemento	166,9	111,6
Índice de sobreenvellecemento	16,9	10,5

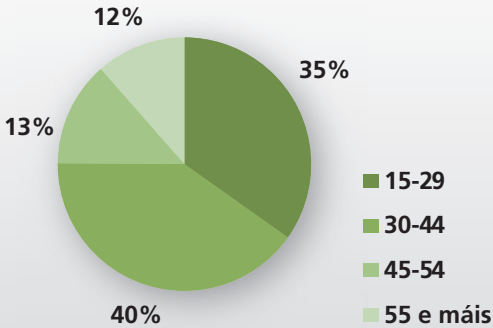
Fonte: Indicadores demográficos. IGE.

Por último, cómpre comentar que en 2009 se rexistran un total de 52.916 mulleres de nacionalidade estranxeira, un 3,66% da poboación total de mulleres en Galicia. A Coruña é a única provincia galega onde a poboación feminina estranxeira supera a masculina; nas restantes, e incluso no conxunto da comunidade autónoma, predominan os homes por volume de empadroados. A pesar diso, a inmigración en Galicia caracterizouse sempre por ser un fenómeno feminizado, circunstancia común en todas as comunidades autónomas máis envellecidas do cuadrante noroeste do Estado. Inflúe neste aspecto o reforzamento nos últimos anos das entradas producidas desde os países con maior taxa de inmigración feminina, como son os países latinoamericanos.

	Mulleres estranxeiras	Peso relativo	Porcentaxe de mulleres estranxeiras sobre o total de poboación estranxeira
A Coruña	19.678	3,31	51,79
Lugo	6.315	3,46	46,44
Ourense	7.706	4,42	49,53
Pontevedra	19.217	3,88	48,67
Galicia	52.916	3,66	49,62

Fonte: Padrón municipal de habitantes INE. Valores absolutos e porcentaxes.

Poboación feminina estranxeira maior de 16 anos por grupos de idade

Analizando este colectivo por grupos de idade, obsérvase que, mentres que nas mulleres galegas o grupo etario máis numeroso é o das maiores de 55 anos, nas estranxeiras este segmento de idade é o menos representativo, destacando claramente aquelas que teñen entre 30 e 44 anos. O factor da procura de traballo como motivación principal para establecer a residencia no noso país inflúe directamente na composición por idades da poboación estranxeira. Precisamente pola crecente chegada de inmigrantes en idade fértil, o número de nacementos de nais estranxeiras triplicouse desde o ano 2000, o que está a contribuir en certa forma a manter a natalidade producida en Galicia nos últimos anos.

A brasileira e a portuguesa son as nacionalidades máis frecuentes das mulleres estranxeiras que residen en Galicia; xunto con Colombia, agrupan o 40% do total de empadroadas non nacionais na nosa comunidade. Malia manterse unha xeración de importantes fluxos migratorios entre Galicia e Portugal, Brasil por primeira vez en 2009 tómalle a dianteira a este país como fonte de achega de novas galegas.

As dez principais nacionalidades das mulleres estranxeiras en Galicia

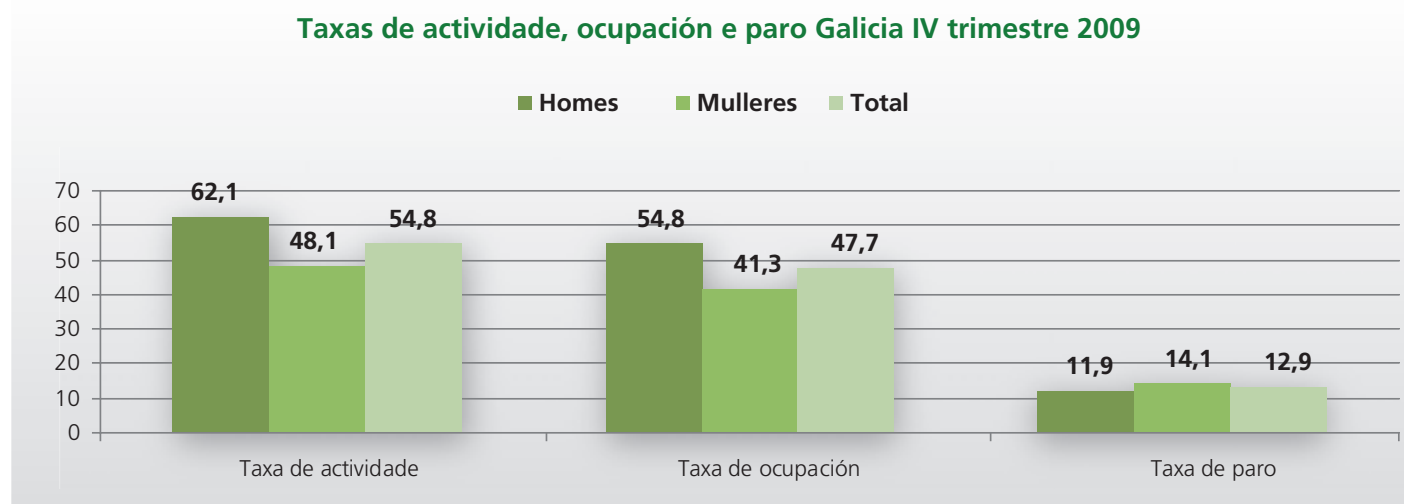
NACIONALIDADE	MULLERES ESTRANXEIRAS	PESO RELATIVO
Brasil	7.836	14,81
Portugal	7.629	14,42
Colombia	5.590	10,56
Romanía	2.982	5,64
Arxentina	2.709	5,12
Venezuela	2.555	4,83
Uruguai	2.247	4,25
República Dominicana	2.171	4,10
Marrocos	2.111	3,99
Perú	1.726	3,26

Fonte: Padrón municipal de habitantes INE. Valores absolutos e porcentaxes.

3. A PARTICIPACIÓN LABORAL DAS MULLERES SEGUNDO A ENQUISA DE POBOACIÓN ACTIVA

A Enquisa de Poboación Activa, explotada polo Instituto Nacional de Estatística, considera poboación activa aquelas persoas que subministran man de obra para a produción de bens e servizos económicos e que ademais están dispoñibles e fan xestións para incorporarse á produción. A poboación activa divídese entre ocupada e parada: a ocupada está constituída polas persoas maiores de 16 anos que traballan por conta allea ou propia no período de referencia, e a parada é a poboación que non ten emprego, aínda que se atopa na procura del.

Segundo os datos máis recentes obtidos a través da EPA, pódese observar como as taxas de actividade e de ocupación femininas continúan estando por debaixo das masculinas en Galicia a pesar de que as mulleres obteñen os resultados máis elevados dos últimos anos. En concreto, na ocupación existe unha diferenza de catorce puntos porcentuais a favor dos homes. A taxa de paro, pola contra, é superior nas mulleres, un 14,1% fronte a un 11,9% dos homes, todo baseándose nos datos ofrecidos para o último trimestre de 2009.

Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE. Datos en porcentaxe.

Analizando os resultados obtidos en canto á poboación en idade de traballar (aquela que ten entre 16 e 64 anos), compróbase como as porcentaxes de actividade e ocupación lxicamente se elevan en ambos os casos; no entanto, a diferenza entre homes e mulleres é algo menor. As mulleres galegas chegan a alcanzar unha taxa de emprego dun 56,21% e os homes dun 68,82%. Os índices de paro teñen unha variación mínima se se opta por escoller este segmento de idades.

A taxa de actividade feminina no conxunto nacional é maior que a galega, tres puntos por enriba segundo os últimos datos obtidos. Esta diferenza vén provocada en maior medida polo índice de desemprego, xa que en España supera o 19%, mentres que en Galicia supón un 14%.

En 2007, xusto antes de empezar a sentir con forza as consecuencias da actual desaceleración económica e laboral, e tendo en conta os últimos datos ofrecidos a nivel europeo, tanto España como Galicia mostraban unhas taxas de ocupación feminina moi inferiores ás das mulleres europeas (46% en Europa, 43,1% en España e 41,1% en Galicia); en cambio, as taxas de desemprego amosan uns resultados á inversa: notoriamente máis elevados en España e Galicia que no conxunto europeo (7,9% en Europa, 10,9% en España e 9,82% en Galicia).

Participación das mulleres no mercado laboral (todas as idades)			
IV trimestre de 2009	Taxa de actividade	Taxa de ocupación	Taxa de paro
A Coruña	50,2	43,8	12,7
Lugo	43,9	39,1	11,0
Ourense	41,7	35,7	14,5
Pontevedra	49,3	41,1	16,7
Galicia	48,1	41,3	14,1
España	51,7	41,8	19,1

Participación das mulleres no mercado laboral (16 a 64 anos)			
IV trimestre de 2009	Taxa de actividade	Taxa de ocupación	Taxa de paro
España	65,92	53,27	19,19
Galicia	65,53	56,21	14,23

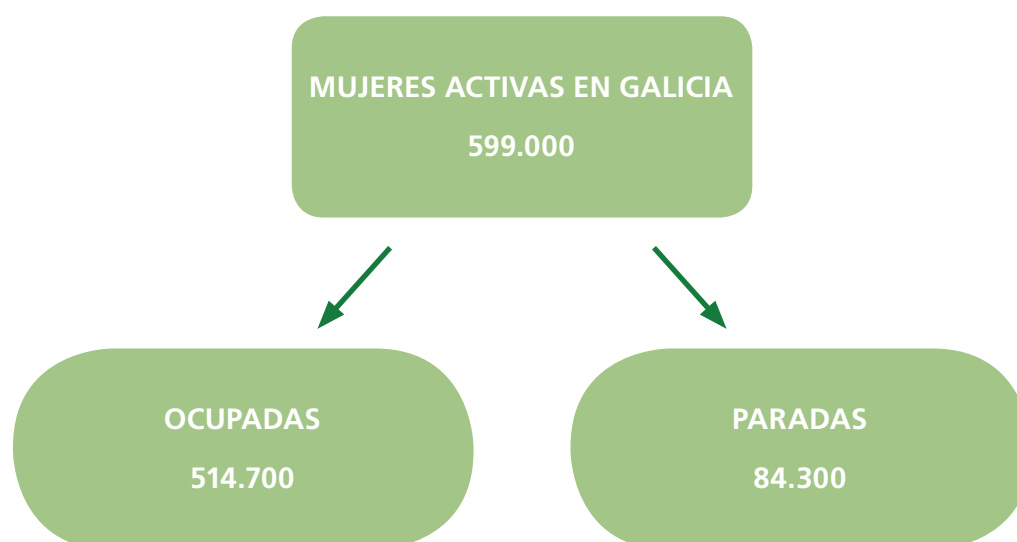
Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE. Datos en porcentaxe.

O informe elaborado pola OCDE denominado Perspectivas de emprego 2008 considera que a incorporación das mulleres ao mercado laboral segue sendo unha das maiores fontes de traballo para contrarrestar a falta de man de obra ocasionada polo progresivo envellecemento da poboación. Este aspecto cobra maior importancia, se cabe, na actualidade polas difíciles circunstancias económicas que o mercado de traballo global está a experimentar. Co fin de lograr o pleno emprego, a UE, a través do Cumio de Lisboa, establece nese momento como obxectivo prioritario a consecución dunha taxa de emprego feminino para 2010 dun 60%; isto significa que, estando ás portas de

vencer este prazo predeterminado, as mulleres en Galicia aínda se atopan por debaixo da meta fixada. No último trimestre de 2008 a taxa de ocupación feminina aproximábase a esta cifra (58,43%) pero en 2009 experimentábase un retroceso importante, baixando os niveis ata un 56,21%.

Os recentes acontecementos engaden complexidade ao cumprimento dos obxectivos de emprego, e isto leva a reprogramar unha nova estratexia de mercado, a cal ten como prioridade potenciar a construción dun espazo con máis emprego e emprego de calidade, así como mellorar a cohesión social.

En canto ao volume de activas de todas as idades, a finais de 2009 o número ascendía a 599.000 mulleres en Galicia, un 45,8% do total de activos na nosa comunidade. Esta porcentaxe apenas variou nos últimos cinco anos malia ver como a actividade feminina crece máis que a masculina en todo o período analizado.

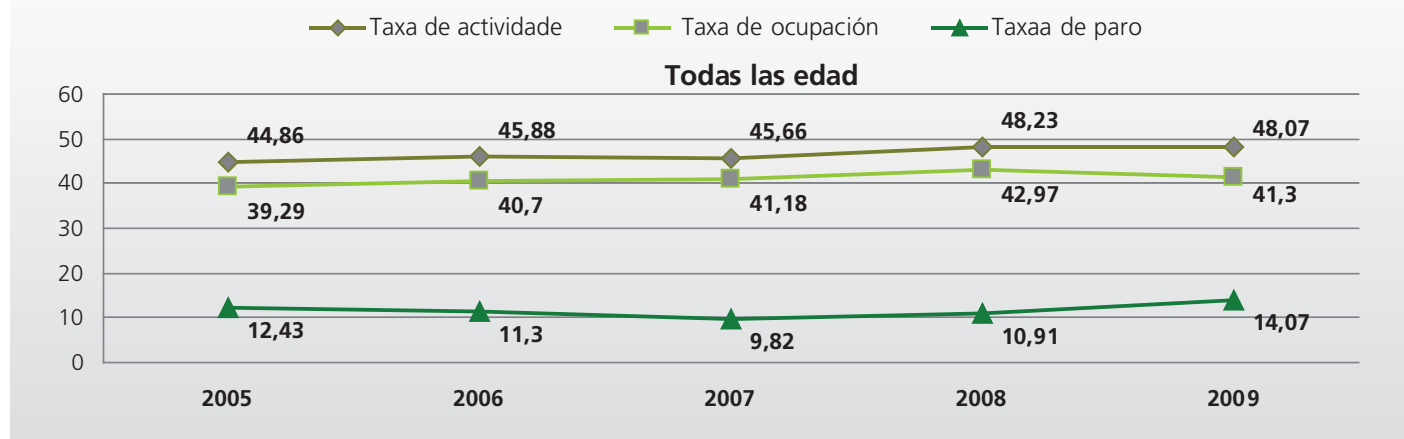
Os cambios metodolóxicos producidos na EPA en 2005 orixinan unha ruptura na forma de analizar os datos de períodos anteriores; por esta razón, non é posible facer unha análise temporal anterior a este ano e óptase por estudar soamente os resultados do último quinquenio.

Centrando a análise na ocupación, detéctase como nos dous últimos anos os efectos da crise levaron a unha ralentización da tendencia positiva seguida polos anteriores exercicios das taxas de emprego feminino. O ano 2009 é o primeiro desde 2005 no que se observa unha diminución da ocupación nas mulleres galegas; non obstante, no caso dos homes xa un ano antes, en 2008, se reducía este indicador.

Neste senso, a caída da empregabilidade masculina no último período é superior á que acontece nas mulleres, xa que esta se ve reducida en tres puntos; isto significa un total de 35.000 ocupados menos que os existentes a finais de 2008 (21.300 ocupadas menos no caso das mulleres).

O incremento do índice de actividade feminina nos dous últimos anos, xunto co mencionado descenso da ocupación, ofrécenos un notable crecemento das taxas de desemprego; concretamente, segundo a EPA o número de mulleres paradas en Galicia viuse incrementado en 14.000 desempregadas máis das que había no mesmo período do ano 2007. A progresiva equiparación das cifras do desemprego entre mulleres e homes leva a unha crecente equiparación das taxas de paro: 14,1% nas mulleres fronte ao 11,9% nos homes.

Evolución das taxas de actividade, ocupación e paro das mulleres en Galicia. Todas as idades

Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE. Datos en porcentaxe.

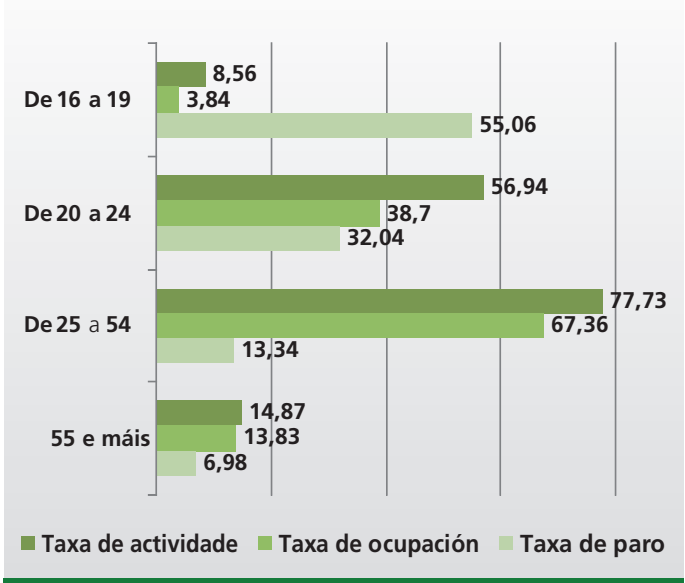
As taxas máis elevadas de actividade e emprego corresponden ás mulleres que teñen entre 25 e 54 anos; no entanto, os índices de desemprego son moito máis elevados nas mozas menores de 25 anos. Os baixos resultados de actividade obtidos polos grupos de idade máis extremos explícanse por diferentes motivos. As menores de 24 anos están inmersas nos períodos formativos, onde, ademais, teñen maior peso que os homes e incluso se pode afirmar que elas optan por prolongar a súa formación e melloralas a causa das escasas expectativas de atopar un traballo no mercado laboral actual.

Por outra banda, as mulleres que superan os 55 anos pasan a engrosar o número de inactivas polo abandono prematuro do mercado laboral ou quizais porque nunca formaron parte del, mostrando como principal motivación desta inactividade as dificultades derivadas das diferentes responsabilidades familiares. As taxas de actividade dos homes superan as das mulleres en todos os tramos de idade.

Aínda que os grandes cambios na evolución da actividade feminina son máis evidentes e negativos nos dous últimos anos, resulta interesante analizar a tendencia quinquenal experimentada polos grandes grupos de idade (menores e maiores de 25 anos). A actividade feminina desenvólvese dun xeito paralelo nas dúas cohortes de idade, cun certo estancamento; as diferenzas prodúcense nas taxas de ocupación, xa que se están a comportar dunha maneira inversa: diminúen nas mulleres de menor idade e apenas medran naquelas que superan os 25 anos.

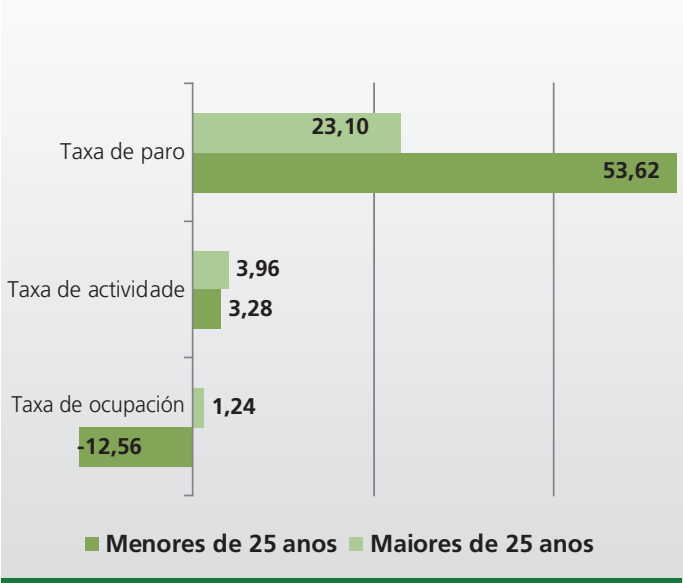
Neste contexto, destaca o considerable crecemento experimentado polas taxas de paro das mozas galegas (máis se cabe nas mulleres que teñen entre 20 e 24 anos), logrando acadar un total de 3.800 desempregadas máis no último quinquenio.

Taxas de actividade, ocupación e paro nas mulleres en Galicia por grupos de idade 2009

Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE. Datos en porcentaxe.

Tendencia 05/09 na actividade, ocupación e paro das mulleres por dous grandes grupos de idade

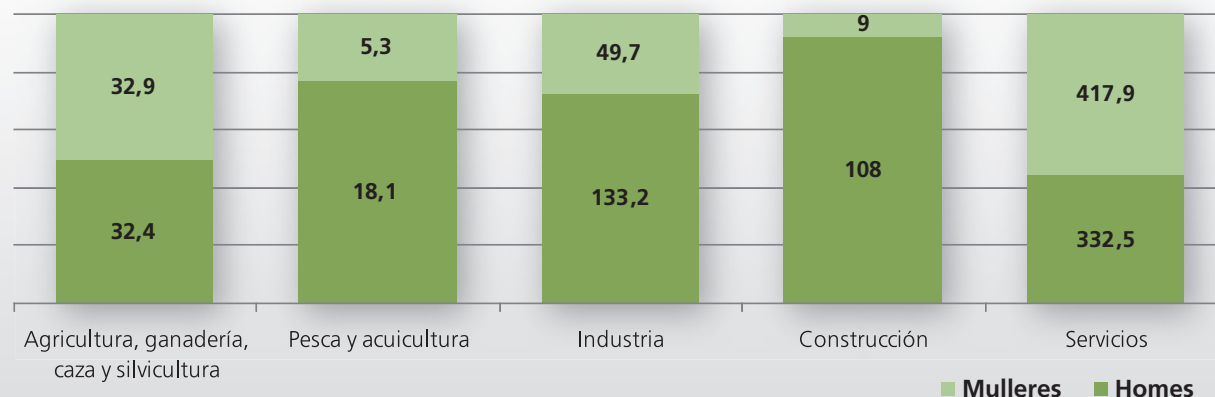

A análise por sectores de actividade reflicte que tanto o traballo feminino como o masculino se concentran nos servizos, onde, en concreto están empregadas un total de 417.900 mulleres segundo a Enquisa de Poboación Activa. Aínda así, é nas mulleres onde este sector ten un peso maior, xa que constitúe o 81% do total de ocupadas no ano 2009. Nos homes o sector servizos non significa unha porcentaxe tan elevada; algo máis da metade de ocupados do ano pasado pertence a esta actividade.

Precisamente por esta circunstancia, a perda de ocupadas do sector servizos no último ano é moi superior ao caso dos homes: das 21.300 ocupadas menos que atopamos comparando os resultados totais de 2009 cos de 2008, o 77,5% (16.500) pertencen a esta actividade, mentres que para os homes esta mesma relación supón un 17,9%. Para eles ten moito máis peso a diminución de ocupabilidade en sectores como a industria e a construción, xa que no bienio 2008-2009 se perden un total de 23.100 traballadores (un 66% do total).

Analizando máis en detalle a actividade das mulleres en 2009 segundo os datos da EPA, o 18,3% do total traballan na rama do comercio por xunto e ao retallo, un 12,1% en actividades sanitarias e de servizos sociais, un 10% na rama outros servizos e un 9,1% en educación. A construción, a pesar de ser un dos sectores máis castigados pola situación económica actual, obtén un 10% de ocupación masculina no pasado 2009; na muller esta actividade apenas supón un 1,7%.

Ocupados en Galicia por xénero e sector de actividade

Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE. Datos en miles de persoas.

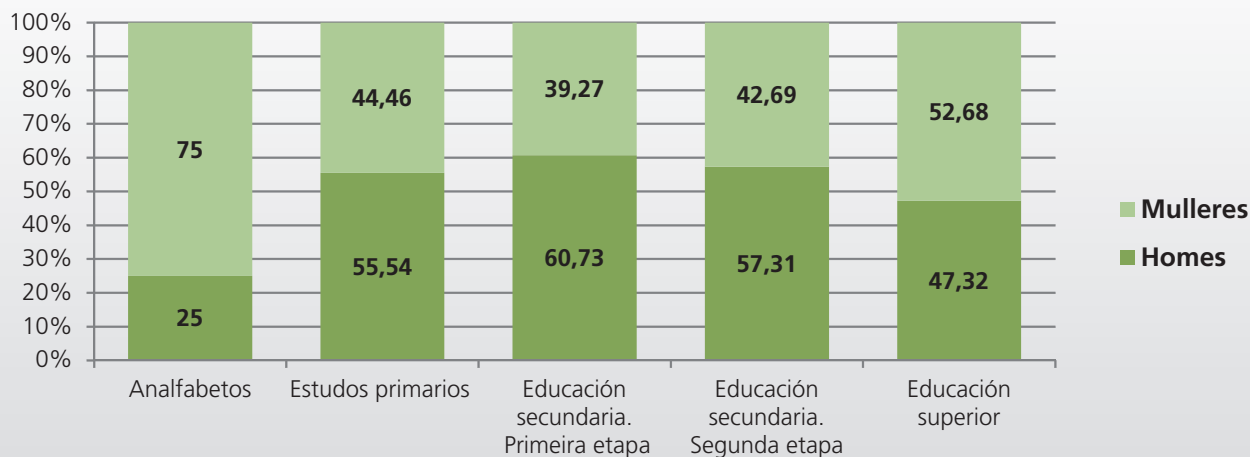
Por outra parte, cómpre destacar que o 41% das mulleres ocupadas en Galicia a finais de 2009 teñen estudos superiores, a porcentaxe máis alta entre todos os niveis formativos. Ademais, apréciase como no último ano precisamente as mulleres con estudos superiores son as únicas que elevan a súa ocupación nun 2,49%.

Se a análise a facemos comparando entre ambos os xéneros, pódese ver como máis da metade dos ocupados en Galicia con estudos superiores son mulleres (52,68%). Este colectivo é mais o dos que non teñen ningún tipo de estudos son os dous únicos niveis en que as mulleres superan os homes. O dato da maior e mellor formación das mulleres ocupadas choca directamente coa importante persistencia de fortes desigualdades no ámbito dos salarios e tamén coa escasa presenza feminina en postos directivos, dous dos puntos débiles que están a ser máis debatidos cando se fala da igualdade de oportunidades e inserción da muller no mercado laboral. A pesar diso, a mellora nos niveis formativos acadados pola muller nos últimos anos convértese en moitos casos na variable principal que anula os efectos negativos que teñen os factores de carácter tradicional ou institucional sobre a participación da muller no ámbito laboral.

Tamén hai que ter en conta, en relación con este tema, a segmentación que segue existindo na actualidade á hora de que as mulleres escollan a súa carreira universitaria, feito que posteriormente marca dunha maneira directa a traxectoria do seu futuro profesional. As mulleres continúan escollendo de forma maioritaria especialidades formativas consideradas tradicionalmente femininas, como son as humanidades, as artes, os servizos sociais ou as ciencias da saúde. En concreto, segundo datos das universidades galegas, en carreiras relacionadas coas humanidades e as ciencias da saúde, o peso das mulleres matriculadas déixase sentir con máis forza, chegando incluso a triplicar o volume de mozos que optan por estes estudos. En cambio, aínda que recentemente as mulleres galegas están a reorientar a súa formación cara a disciplinas de carácter técnico, os homes matriculados, baseándose nos datos máis recentes, duplican o volume de mozas galegas.

Esta segregación existente en determinadas ramas académicas e posteriormente nas ocupacións que se desempeñan no mercado laboral non significa, como se poderá apreciar máis adiante no informe, que as mulleres cheguen a ocupar dentro delas postos destacados nos órganos de poder con máis facilidade que nos ámbitos considerados como masculinizados.

Porcentaxe de ocupados segundo xénero e nivel de formación alcanzado en Galicia. IV trimestre 2009

Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE. Datos en porcentaxe.

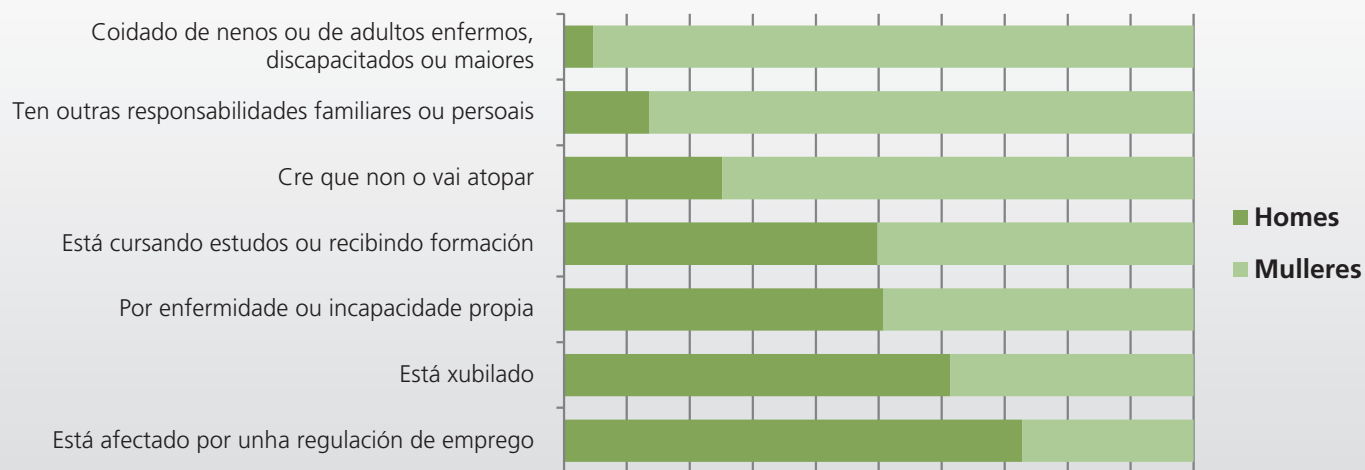
Noutro nivel, pódese afirmar que o cumprimento dos obxectivos de emprego marcados tanto no ámbito autonómico como no estatal e europeo pasa por incorporar ao mercado laboral boa parte da poboación inactiva en Galicia. Por esta razón, resulta moi significativo analizar dunha maneira máis pormenorizada a composición deste segmento de poboación, máis se cabe no caso da inactividade das mulleres.

Este colectivo abrangue, segundo a clasificación que o INE establece para a Enquisa de Poboación Activa, as persoas que non están incluídas nas categorías de ocupados nin parados, é dicir, entre outras, persoas que se dedican a coidar do seu fogar, estudantes, xubilados, pensionistas e incapacitados. En decembro de 2009 constaban na Comunidade Autónoma de Galicia un total de 647.200 mulleres inactivas, un 60% do total.

No que se refire á composición interna deste grupo, apréciase como o perfil da muller inactiva sería o dunha persoa que ten entre 55 e 64 anos (non se teñen en conta as mulleres que pasan da idade oficial de xubilación, que son as maioritarias neste colectivo), con estudos primarios, que actualmente non cursa ningún tipo de formación, realiza labores de ama de casa e ademais indica como motivo principal da súa inactividade o feito de ter diversas responsabilidades familiares ou persoais e de coidado doutras persoas que lle impiden unha busca activa de traballo. Estas razóns, pola contra, son as menos utilizadas polos homes inactivos ante o mesmo tipo de pregunta.

Por último, do total de mulleres activas en Galicia no pasado ano 2009, o 5,5% do total (32.900) son mulleres estranxeiras. Delas, 27.400 están ocupadas e 5.500, en situación de desemprego. A taxa de paro das mulleres estranxeiras é máis elevada que a das galegas, un 16,57% fronte a un 13,92% respectivamente. Tamén cómpre ter en conta que a taxa de ocupación é superior para as mulleres non nacionais, contando cun 54,71% de empregabilidade, fronte ao 40,74% das activas galegas.

Inactivos en Galicia segundo os principais motivos de non buscar emprego e xénero IV trimestre de 2009

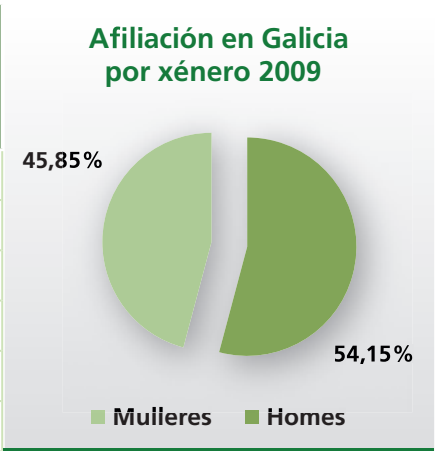
Fonte: Enquisa de Poboación Activa INE.

4. AFILIACIÓN NO SISTEMA DA SEGURIDADE SOCIAL

As mulleres galegas, malia seren máis numerosas que os homes a nivel poboacional, supoñen algo menos da metade dos afiliados á Seguridade Social, baseándose nos datos da Tesouraría Xeral facilitados a finais de 2009. O número de afiliadas en 31 de decembro de 2009 en Galicia ascendía a 462.521 mulleres, fronte aos 546.192 homes, o 45,85% do total.

Relacionando o total da afiliación en alta coa poboación empadroadada no mesmo período, os resultados favorecen claramente os homes, xa que nas mulleres a proporción non chega a superar a metade, é dicir, algo máis de catro de cada dez mulleres en Galicia de 16 a 64 anos están en situación de alta na Seguridade Social, mentres que nos homes esta relación é de seis de cada dez.

2009	Mulleres	Hombres	Non consta o xénero	Total	Porcentaxe de mulleres sobre o total
A Coruña	196.561	227.081	2	423.644	46,40
Lugo	58.667	68.405	1	127.073	46,17
Ourense	49.644	57.250	0	106.894	46,44
Pontevedra	157.649	193.456	3	351.108	44,90
Galicia	462.521	546.192	6	1.008.719	45,85
España	7.903.999	9.735.974	45	17.640.018	44,81

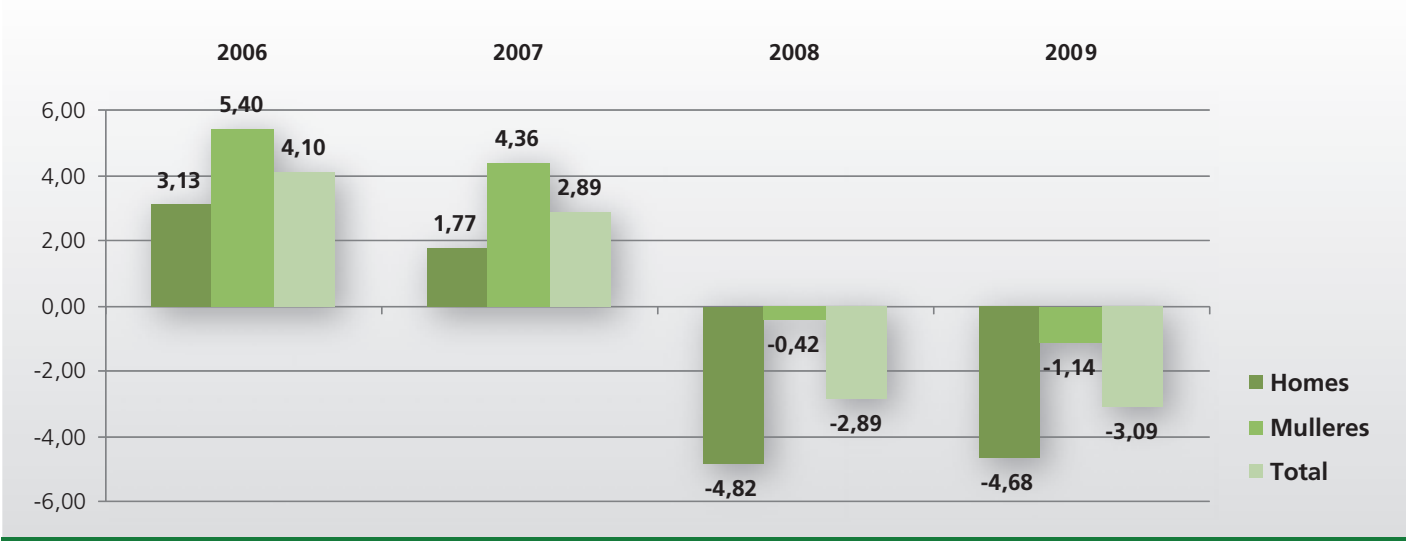
Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos e porcentaxe.

Galicia é a quinta comunidade autónoma española en canto a volume de afiliadas, achegando ao total nacional un 5,85% do total da ocupación feminina. Tendo en conta a proporción de mulleres cotizantes con respecto aos homes, a comunidade galega sobe ata a terceira posición, por detrás de comunidades cun volume moito maior de empregabilidade, como Madrid e Andalucía.

A un nivel máis desagregado vemos como as comarcas que conteñen as sete grandes cidades galegas por volume de poboación son tamén as que destacan por teren no seus respectivos mercados de traballo un maior número de afiliadas á Seguridade Social. A perspectiva cambia se a análise se centra en saber a proporción de mulleres ocupadas con respecto aos homes que se rexistra en cada un dos territorios.

A tendencia alcista experimentada ata 2007 no tocante ao volume de afiliación para ambos os dous xéneros cambia o seu rumbo bruscamente nos dous últimos anos, como se observa no seguinte gráfico. Un total de 55.850 homes saen do mercado laboral desde 2008 baseándose nas estatísticas elaboradas pola Seguridade Social, mentres que esta variación absoluta nas mulleres implica unha perda de 7.323 traballadoras. Significa isto que por cada muller que deixa o seu emprego nos dous últimos anos na nosa comunidade hai oito homes que o fan.

Variación anual da afiliación en Galicia

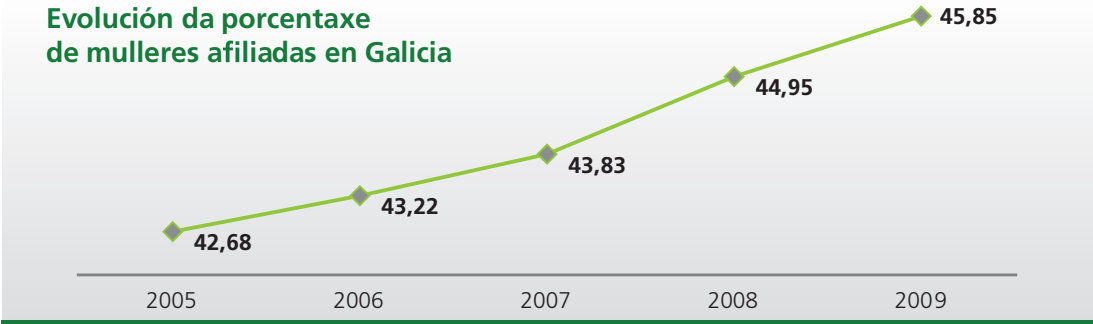

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores en porcentaxe.

Ampliando algo máis a visión temporal e escollendo os resultados dos últimos cinco anos, a balanza inclínase claramente a favor das mulleres. Desde 2005 a afiliación feminina creceu un 1,93% a pesar de perder peso nos dous últimos anos; en cambio, os homes sofren unha variación negativa dun -6,64% no mesmo período. A nivel estatal a diagnose varía substancialmente, xa que as mulleres perden afiliación, un -1,18% no quinquenio, o que ofrece unha visión algo máis positiva para as mulleres no ámbito de traballo galego.

Neste contexto, apréciase como as diferenzas entre homes e mulleres en canto a volume de cotización se están a mitigar debido a unha dobre realidade: a mellora do mercado laboral feminino e o paralelo empeoramento da situación do traballo masculino. Nunha análise máis detallada, advírtese que Ourense se converte na única provincia galega na que non diminúen os rexistros de mulleres afiliadas á Seguridade Social no bienio 2008-2009.

Evolución da porcentaxe de mulleres afiliadas en Galicia

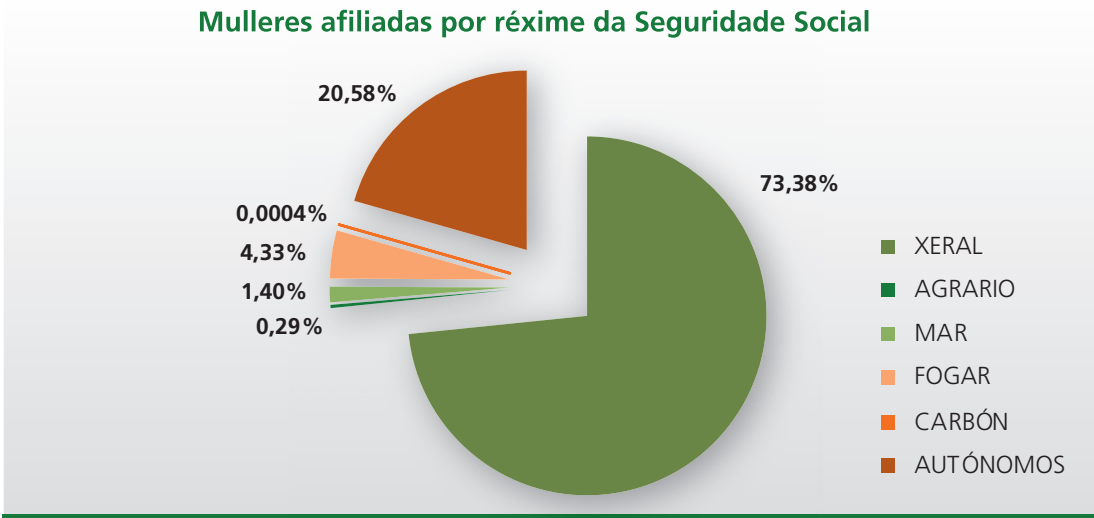

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores en porcentaxe.

4.1 AFILIACIÓN POR RÉXIMES DE COTIZACIÓN

Aínda que practicamente a terceira parte das afiliadas en Galicia están suxeitas ao réxime xeral, cómpre salientar o feito de que a comunidade galega lidere en España a proporción de mulleres autónomas con respecto aos homes, contando cun 42% de mulleres no total de afiliados neste sistema. No conxunto nacional a porcentaxe baixa ata un 33%. Na provincia de Lugo o peso das mulleres que traballan por conta propia é aínda maior, alcanzando o 44,22% do total de autónomos da provincia. Ademais, Lugo e A Coruña (43,11%) son as dúas provincias que maior valores obteñen no territorio nacional.

O autoemprego convértese nunha alternativa real e efectiva de acceso ao mercado de traballo para moitas mulleres; ademais resulta en moitos casos unha fórmula máis adaptable á realidade dos fogares actuais, proporcionando facilidades para acadar a desexada conciliación da vida familiar e profesional.

2009	RÉXIME XERAL	RÉXIME E. AGRARIO	RÉXIME E. DO MAR	RÉXIME DE EMPREGADAS DO FOGAR	RÉXIME E. DA M. CARBÓN	RÉXIME ESPECIAL AUTÓNOMOS
Mulleres	339.405	1.351	6.521	20.036	2	95.206
Homes	394.555	3.163	17.653	445	12	130.364
Non consta o xénero	4	0	2	0	0	0

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos e porcentaxe.

A partir do 1 de xaneiro de 2008 os traballadores e traballadoras por conta allea do réxime especial agrario por conta propia intégranse no réxime especial de autónomos. Analizando dunha maneira separada ambas as actividades, pódese afirmar que Galicia está tamén á cabeza das comunidades autónomas en canto a volume de

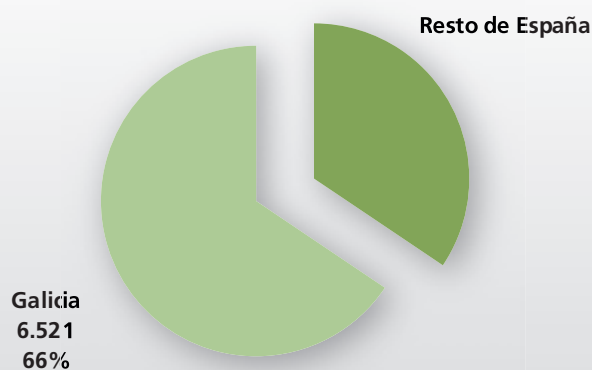
ocupadas no sector agrario por conta propia, cun total de 24.910 afiliadas a finais de 2009. Ademais, representan unha proporción superior aos homes, un 65% do total de afiliados a este sistema, destacando as provincias de Ourense e Pontevedra, nas cales as ocupadas agrarias superan o 70% do conxunto.

Estas cifras representan soamente unha parte da realidade galega neste ámbito, xa que o campo galego emprega moitas máis mulleres das que constan nas estatísticas oficiais. As mulleres no rural adoitan compaxinar o seu traballo diario no campo coas tarefas domésticas e o coidado asignado de persoas dependentes.

Por último, tamén no réxime especial do mar, tanto por conta propia como allea, destaca a comunidade galega por enriba de todas as restantes cun total de 6.521 traballadoras rexistradas neste sistema en 2009. Significa isto que, de cada dez afiliadas inscritas á Seguridade Social no réxime do mar en España, sete son galegas. Soamente en Pontevedra, reflíctense un total de 4.522 traballadoras dedicadas a esta actividade, o que a converte na provincia española con maior número de ocupadas no sector. Dentro dela as comarcas do Salnés e Pontevedra, xunto coa comarca de Barbanza da provincia da Coruña (cos concellos de Ribeira, A Pobra do Caramiñal, Boiro e Rianxo), concentran máis da metade das mulleres afiliadas ao réxime do mar.

Aínda así, a diferenza do que acontece coa afiliación no sistema agrario por conta propia, a proporción de homes é superior á de mulleres: 17.653 homes fronte ás 6.521 mulleres. A gran diverxencia atópase na cotización do mar por conta allea, onde a supremacía dos homes é moito maior (12.063 homes e 1.110 mulleres); no mar por conta propia a afiliación está moito máis equilibrada por xéneros.

Afiliación en España de mulleres ao réxime especial do mar. Decembro 2009

Afiliación en España de mulleres ao réxime especial de autónomos S.E.T.A. (antigo réxime especial agrario por conta propia) decembro 2009

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos e porcentaxe.

O sector pesqueiro, que engloba todas as actividades relacionadas coa pesca extractiva, o marisqueo e a acuicultura, así como a conserva e o conxelado, continúa sendo un dos primeiros axentes da economía galega, e dentro del as mulleres teñen unha importante representación laboral. Ocupacións moi sacrificadas, como as realizadas polas mariscadoras e polas tecedoras de redes á man, teñen unha significativa presenza de mulleres que desempeñan as súas funcións, na maioría dos casos, por conta propia, incluso ás veces chegando a compaxinalas con outro tipo de traballos, como os agrarios.

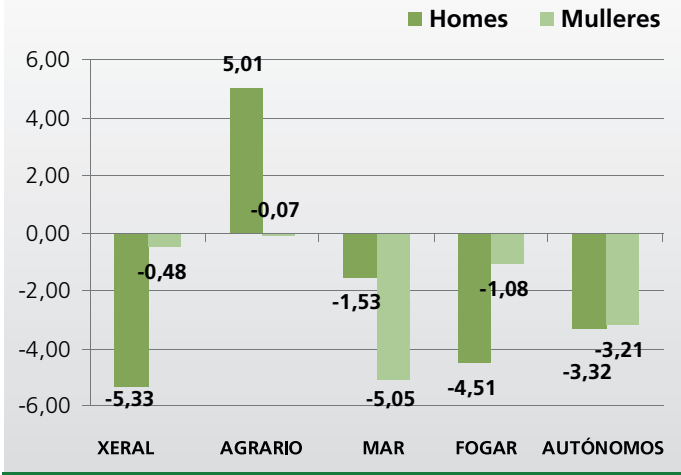
Este contexto contrasta coa situación actual de perda de traballadoras en alta en todos e cada un dos réximes laborais no que respecta á variación interanual, collendo datos de 2008 a 2009 (comparativas con anos anteriores poden levar a confusión polos cambios establecidos a partir de 2008 nos réximes de autónomos e agrario xa comentados). Para as mulleres o réxime de autónomos é o que maior volume de ocupadas perde, xa que rexistra un total de 3.160 cotizantes menos no último ano, seguido do réxime xeral, con 1.627 afiliadas menos. Incluso o réxime especial de empregadas do fogar, actividade na que a muller ten unha moi alta representación, rexistra unha baixada de 219 traballadoras.

Cómpre destacar, en relación con estas últimas, o crecente volume que teñen as mulleres estranxeiras no réxime especial de empregadas do fogar. De 2008 a 2009, aínda a pesar de descender o número total de afiliadas a este sistema, a porcentaxe de estranxeiras sobre o total pasa de ser o 20,46% en 2008 a representar o 21,91% en 2009, un total de 4.511 mulleres segundo o último dato dispoñible.

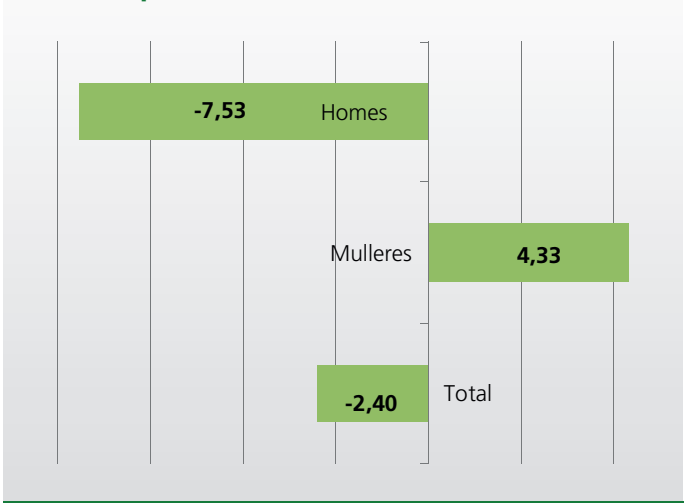
De feito, rexistráronse máis altas de mulleres estranxeiras que de galegas no sistema de empregadas do fogar desde xuño de 2008 a xuño de 2009: das 3.413 altas que tiveron lugar en Galicia neste réxime, o 52,06% foron de mulleres non nacionais.

O réxime xeral, por ser aquel que aglutina o maior número de traballadores de ambos os dous xéneros e ademais por non experimentar cambios metodolóxicos nos últimos anos, permítenos levar a cabo unha evolución temporal máis ampla, unha visión do que acontece nos últimos cinco anos. Apréciase de novo unha forte diverxencia entre homes e mulleres, xa que desde o ano 2005 ata decembro de 2009 a afiliación masculina diminúe nun -7,53% (20.582 traballadores), mentres que a feminina aumenta nun 4,33% (40.738 traballadoras); estas últimas precisamente son as que conseguen frear unha caída do emprego que podería ser moito maior.

Variación 08/09 no volume de afiliación de traballadores en Galicia por xénero e réxime de cotización

Tendencia 05/09 afiliados no réxime xeral por xénero

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores en porcentaxe.

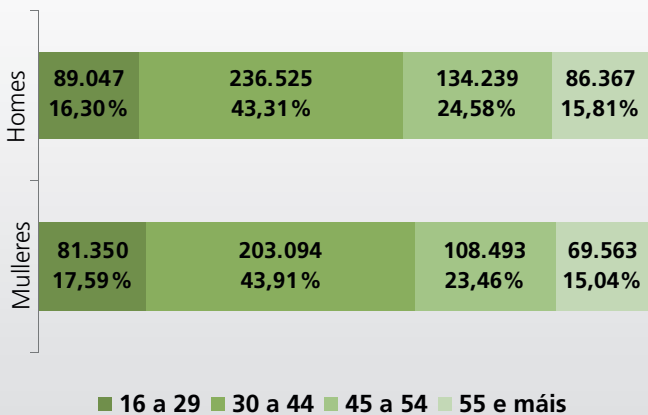
4.2 AFILIACIÓN POR GRUPOS DE IDADE

Analizando dunha maneira máis detallada a tendencia experimentada polos colectivos de idade dentro da afiliación de mulleres nos últimos anos, compróbase como, principalmente, son as mulleres menores de 30 anos as que perden afiliadas desde 2007 dunha maneira continuada (en 2009 atopamos 19.148 afiliadas menos que en 2007). Pola contra, as que maior peso están a coller no mercado laboral son as mulleres que superan os 45 anos, as cales nin sequera nos dous últimos anos, período en que todos os colectivos ven reducido o seu volume de afiliación, perden cotizantes á Seguridade Social. Esta circunstancia, entre outras cuestións, é debida a cambios demográficos acontecidos nas últimas décadas, os cales reflicten un importante descenso da poboación máis nova e un aumento progresivo de cidadáns de maior idade.

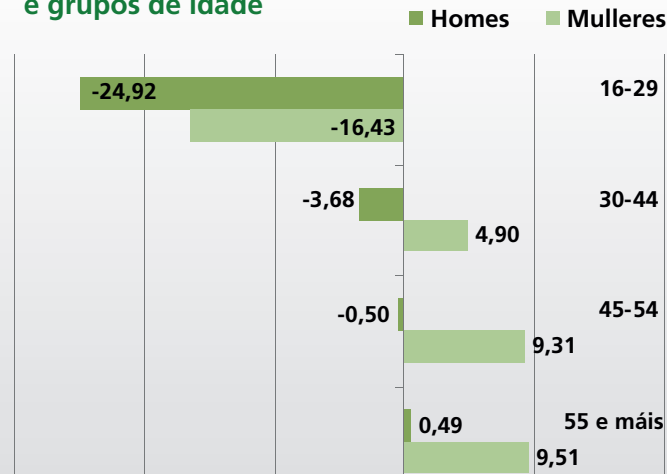
As mulleres maiores de 45 anos representan en 2009 practicamente o 40% do total de afiliadas, cando en 2005 apenas significaban o 35%. Este fenómeno viría confirmar, por unha banda, o proceso de envellecemento poboacional que afecta en maior medida ás mulleres galegas e, ademais, evidencia a incorporación ao mercado de traballo de mulleres de todas as idades, a consecuencia, entre outras cuestións, dos efectos que ten a crise económica sobre as rendas dos fogares.

Os réximes do mar, empregadas do fogar e autónomas ofrecen unha maior facilidade para a inserción da muller de maior idade no mercado laboral en vista dos últimos datos ofrecidos pola Seguridade Social. En 2009 as afiliadas maiores de 45 anos superan o 60% de representación laboral en cada un destes sistemas de cotización.

Afiliados en Galicia 2009 por xénero e grupos de idade

Tendencia 05/09 da afiliación por xénero e grupos de idade

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos e porcentaxe.

4.3 AFILIACIÓN POR ACTIVIDADE ECONÓMICA

Tendo en conta esta vez todas as idades e analizando en detalle as actividades económicas que desempeñan as mulleres en alta na Seguridade Social, pódese afirmar, por unha banda, que o maior acceso das mulleres ao mercado de traballo non consegue mitigar a forte segregación ocupacional ou concentración nun determinado número de actividades consideradas tradicionalmente como femininas polo importante volume de afiliadas que as compoñen. A paulatina incorporación das mulleres ao mercado laboral realizouse precisamente neste tipo de ocupacións.

Ademais, gran parte destes traballos están encadrados no sector servizos, confirmando así os datos de ocupación que se comentaban no apartado de análise da EPA. Este sector, no que vén sendo considerada a segunda fase da actual recesión económica e laboral, está a sufrir unha ascendente destrución de emprego, polo que unha alta concentración de traballadoras na mesma actividade económica a priori non resulta positiva para as mulleres. Ámbitos como o da ensinanza, o comercio, a hostalaría e o campo da saúde son unha forte reserva de emprego feminino en Galicia.

AS DEZ ACTIVIDADES MÁIS DESTACADAS ENTRE AS MULLERES AFILIADAS NO RÉXIME XERAL. GALICIA. XUÑO 2009		
CNAE	Afiliadas	Peso relativo
Comercio ao retallo, excepto de vehículos de motor e motocicletas	49.264	15,13
Actividades sanitarias	38.768	11,91
Administración pública e defensa; Seguridade Social obrigatoria	34.235	10,52
Servizos de comidas e bebidas	19.200	5,90
Servizos a edificios e actividades de xardinaría	17.032	5,23
Educación	16.605	5,10
Comercio por xunto e intermediarios de comercio	13.639	4,19
Industria da alimentación	13.202	4,06
Confección de pezas de roupa de vestir	9.380	2,88
Outros servizos persoais	8.547	2,63

AS DEZ ACTIVIDADES MÁIS DESTACADAS ENTRE AS MULLERES AFILIADAS NO RÉXIME ESPECIAL DE AUTÓNOMOS. GALICIA. XUÑO 2009		
CNAE	Afiliadas	Peso relativo
Agricultura, gandería, caza e servizos relacionados con eles	27.461	28,91
Comercio ao retallo, excepto de vehículos de motor e motocicletas	20.698	21,79
Servizos de comidas e bebidas	11.127	11,71
Outros servizos persoais	5.854	6,16
Comercio por xunto e intermediarios de comercio	3.192	3,36
Actividades sanitarias	2.075	2,18
Educación	1.840	1,94
Actividades de construción especializada	1.505	1,58
Actividades xurídicas e de contabilidade	1.485	1,56
Transporte terrestre e por tubaxe	1.445	1,52

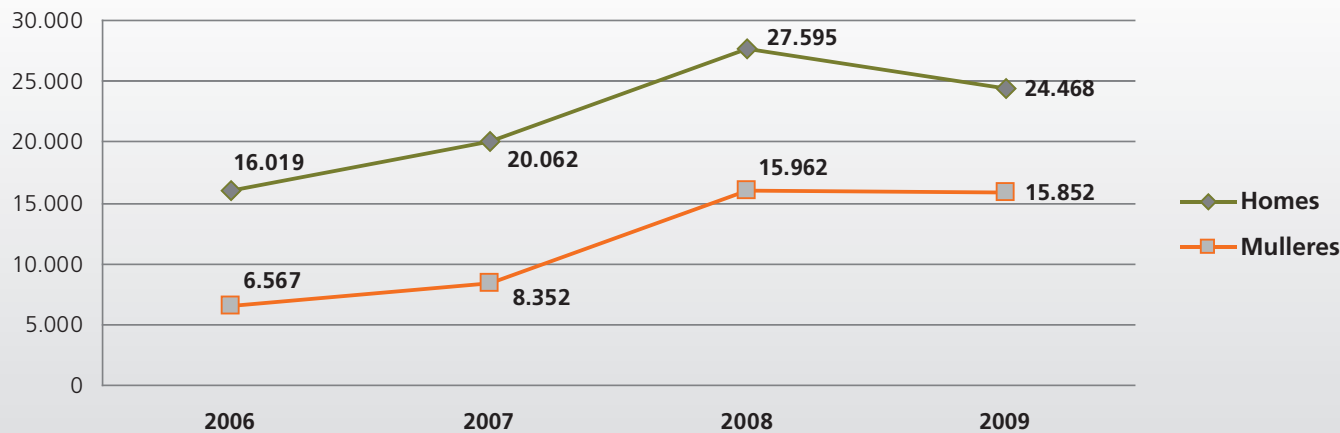
Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos e porcentaxe.

4.4 AFILIACIÓN DE MULLERES ESTRANXEIRAS

Atendendo á nacionalidade das traballadoras, podemos confirmar que o mercado de traballo entre as mulleres estranxeiras experimentou un comportamento paralelo ao presentado polo conxunto das mulleres en Galicia: un constante crecemento e representación no emprego, agás no último ano, en que perden un 0,69% de afiliación á Seguridade Social, rompendo así a tendencia establecida en anos anteriores. Comparativamente, a baixada de afiliación é máis pronunciada no caso dos homes estranxeiros, xa que estes perden un 11,33% de afiliados no bienio 2008-2009. Aínda así, o peso da cotización masculina é bastante superior ao da feminina: en 2009 o 60,68% da afiliación estranxeira confórmana os homes e o 39,31% as mulleres.

As mulleres estranxeiras están a gañar progresivamente un peso importante dentro do réxime especial de empregadas do fogar, cun total de 4.276 afiliadas a finais de 2009; de feito, convértese na segunda actividade máis numerosa tras as cotizantes ao réxime xeral, con 9.660 ocupadas. Dentro das actividades que levan a cabo, destacan aquelas de baixa cualificación que están relacionadas coa hostalaría, limpeza e servizos de tipo social. Tamén o comercio (tanto comercio ao retallo como por xunto) acapara un número considerable de traballadoras estranxeiras residentes en Galicia.

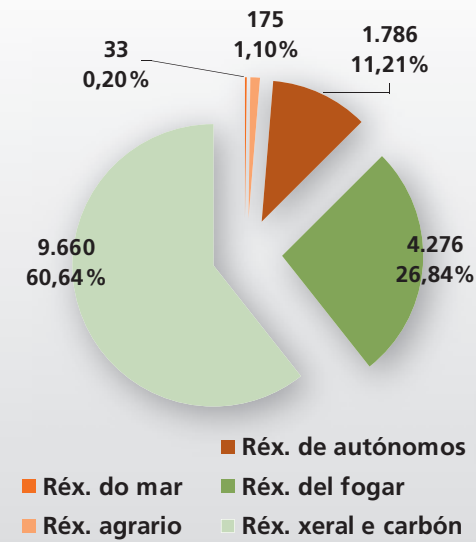
Evolución da afiliación de estranxeiros en Galicia por xénero

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos.

AS DEZ ACTIVIDADES MÁIS DESTACADAS ENTRE AS AFILIADAS ESTRANXEIRAS AO RÉXIME XERAL

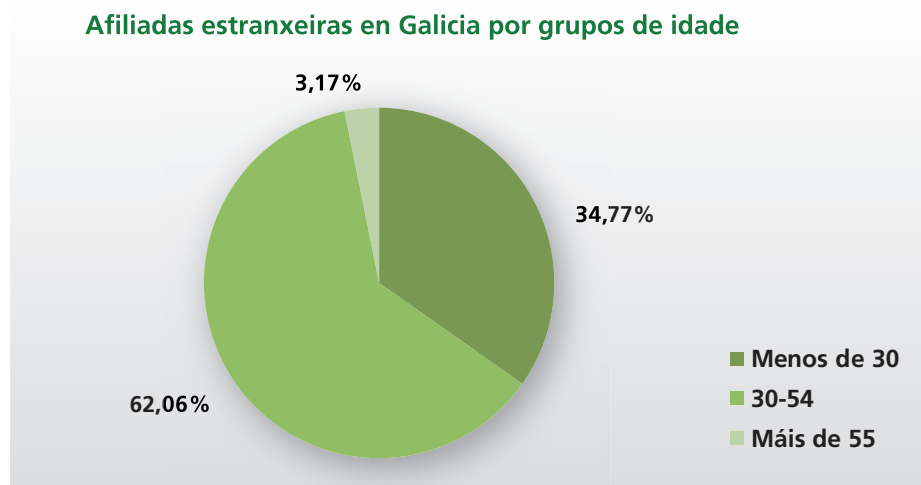
Mulleres estranxeiras afiliadas en Galicia por réximes da Seguridade Social

MULLERES AFILIADAS	ACTIVIDADES
3.684	Servizos de comidas e bebidas
997	Comercio ao retalho, excepto de vehículos de motor e motocicletas
485	Servizos a edificios e actividades de xardinaría
398	Servizos de aloxamento
376	Educación
358	Actividades sanitarias
332	Industria da alimentación
291	Comercio por xunto e intermediarios de comercio, excepto de vehículos de motor e motocicletas
274	Outros servizos persoais
225	Actividades de servizos sociais sen aloxamento

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social. Valores absolutos e porcentaxe.

No tocante á distribución por idades, as traballadoras estranxeiras están algo máis inclinadas cara aos tramos de menor idade e presentan un peso moito menor as maiores de 55 anos. Confirma esta realidade o feito de que as afiliadas menores de 30 anos supoñan no total da cotización estranxeira unha porcentaxe dun 34,77%, mentres que para as galegas non chega a representar un 18% do total en 2009.

Fonte: Tesouraría Xeral da Seguridade Social.
Valores en porcentaxe.

5. CONTRATACIÓN LABORAL

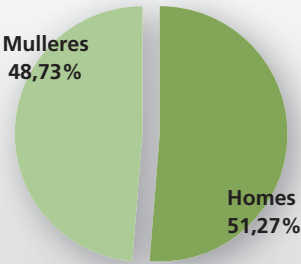
Ao peche do ano 2009, o número de contratos que subscribiron as mulleres en Galicia ascende a 332.891 segundo os datos ofrecidos polos servizos públicos de emprego autonómico, un 48,73% do total da contratación efectuada. A proporción de contratos a mulleres tanto na comunidade autónoma como en todas as provincias galegas é superior á estatal, xa que no mesmo período a contratación feminina en España era dun 46,97%.

A contratación feminina freea o seu crecemento no ano 2008, o primeiro ano en que se perde un 6% de movementos contractuais entre as traballadoras galegas. Se analizamos a evolución desde 2005, vemos como as provincias de Ourense e Pontevedra están por debaixo da media galega nesa perda de contratos, sendo Ourense, cun -8,17%, a que menos sente esta diminución.

CONTRATACIÓN EN GALICIA 2009

	Mulleres	Homes	Total	Porcentaxe de mulleres sobre o total de contratos	Tendencia 05/09 na contratación de mulleres
A Coruña	144.857	145.494	290.351	49,89	-14,87
Lugo	32.250	34.372	66.622	48,41	-18,28
Ourense	28.410	28.957	57.367	49,52	-8,17
Pontevedra	127.374	141.417	268.791	47,39	-13,95
Galicia	332.891	350.240	683.131	48,73	-14,33
España	6.586.562	7.435.275	14.021.837	46,97	-18,58

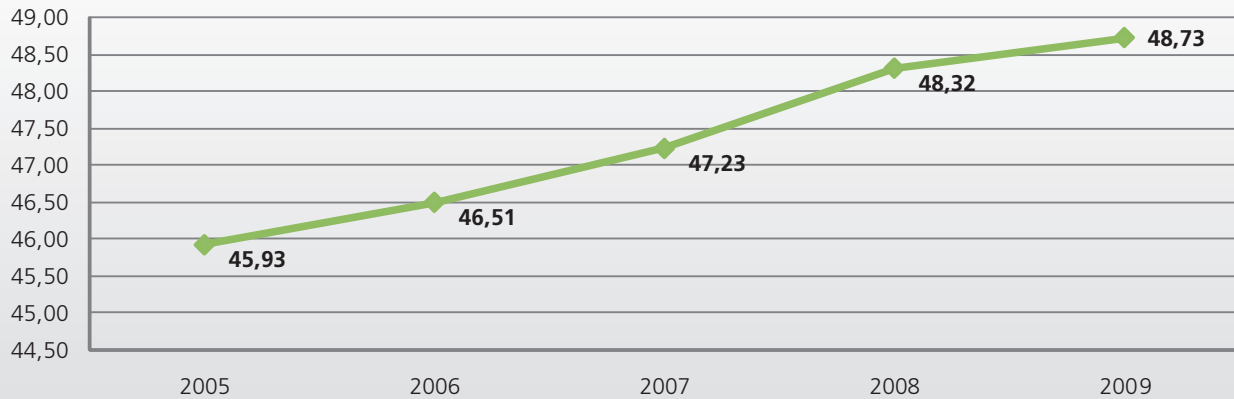
Contratos por xénero Galicia 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

A pesar de que a contratación de mulleres non chega na actualidade a supoñer a metade da contratación que se leva a cabo en Galicia, desde 2005 elas pasan de representar un 45,93% do total dos movementos a un 48,73 en decembro de 2009. Incluso tendo en conta que desde 2008 se experimenta unha paulatina destrución do emprego feminino, tal como acabamos de comentar, a proporción de mulleres segue crescendo, consecuencia dos maiores incrementos experimentados con respecto aos homes en anos anteriores e, sobre todo, de que a contratación masculina sofre unha deterioración superior durante todo o período analizado.

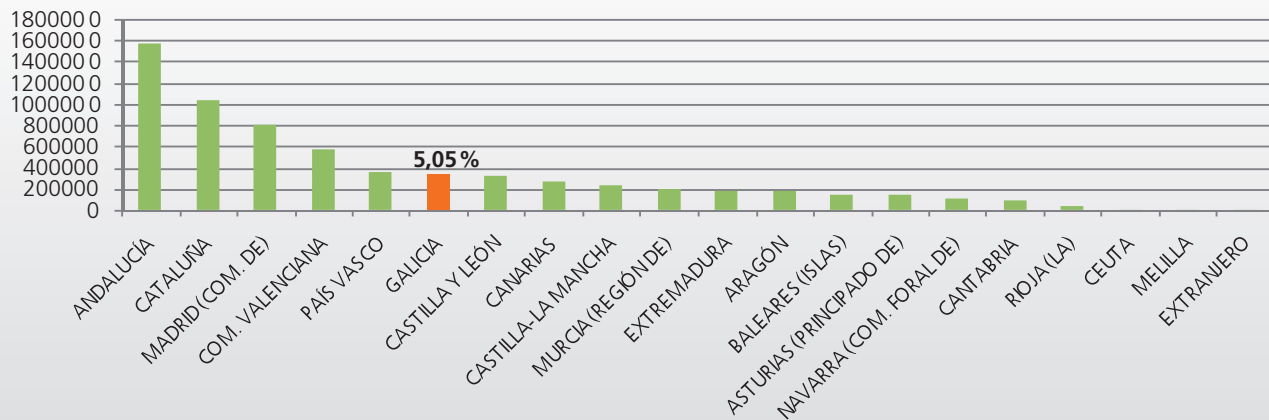
Evolución da porcentaxe de contratación feminina sobre o total

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

A nivel estatal, Galicia achega un 5,05% da contratación total realizada a mulleres no ano 2009, converténdose na quinta comunidade autónoma por volume de novas traballadoras. Andalucía, Cataluña e Madrid acaparan a metade dos movementos contractuais no mesmo período. Asturias, Cantabria, País Vasco, Navarra, Castela e León e Canarias son as únicas comunidades autónomas nas que a contratación de mulleres supera a metade da total levada a cabo o ano pasado.

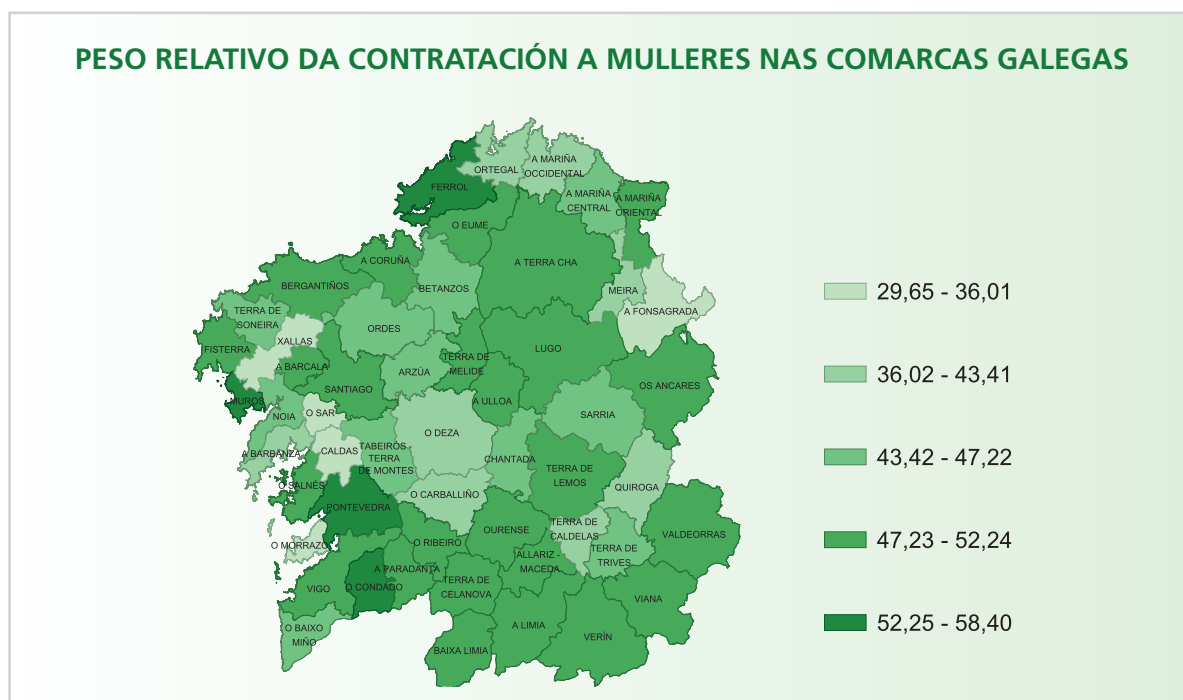
Peso relativo da contratación feminina en España 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

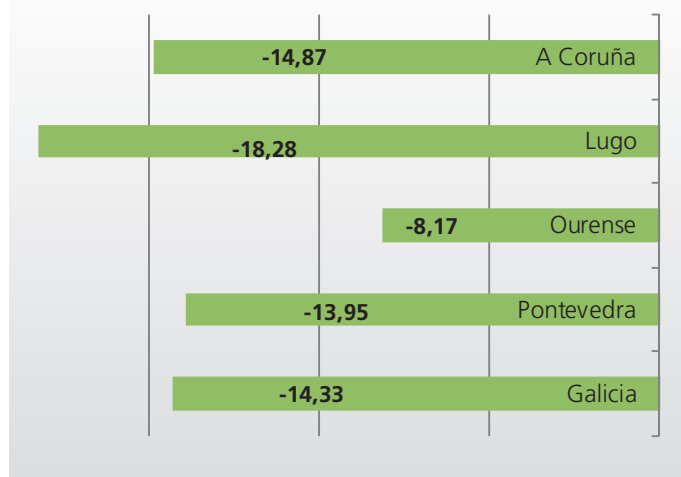
Analizando a información dunha forma máis desagregada e atendendo á distribución da contratación feminina nas provincias galegas, obsérvase como máis da terceira parte das mulleres foron colocadas nas provincias da Coruña e Pontevedra, feito provocado polo maior dinamismo laboral existente nos núcleos urbanos e polo afianzamento do seu tecido empresarial. Por outra banda, Pontevedra e Lugo son as que menor proporción de contratadas teñen en relación co total da súa provincia, e ademais, no caso de Lugo, destaca o feito de que xa en 2007 era a única provincia na que descendía o número de mulleres con contrato laboral.

As cifras sinalan que en 14 das 53 comarcas galegas as mulleres contratadas superan en volume os homes contratados; son O Condado, Ferrol, Muros, Pontevedra, A Coruña, O Salnés, A Ulloa, Eume, Bergantiños, Terra de Melide, Ourense, Lugo, Terra de Lemos e Os Ancares. Estas comarcas abranguen as cidades con máis poboación de Galicia. Ademais destaca o feito de que as comarcas dos Ancares, Terra de Melide e A Ulloa, sendo territorios nos que as mulleres non superan a metade da poboación empadroada no último ano, sexan comarcas nas que a contratación feminina é superior á masculina.

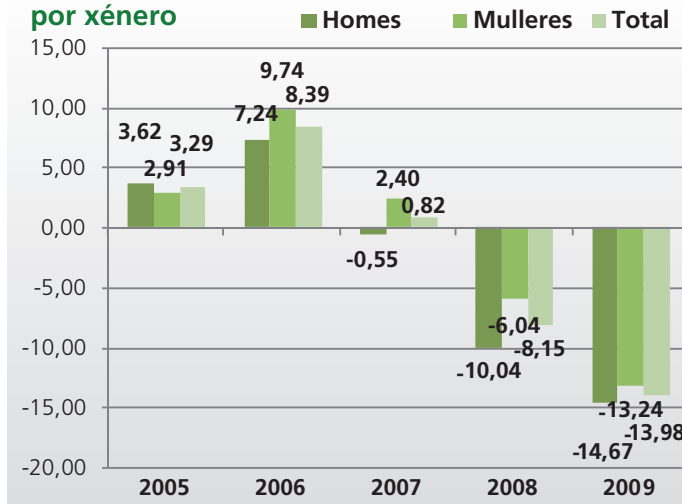

Analizando a evolución acontecida nos últimos anos, obsérvase claramente como ata o ano 2008 o mercado laboral galego seguía creando emprego dunha maneira constante, aínda que xa en 2007 a contratación masculina perdía escasamente un 0,55% do seu volume. A contratación a mulleres resiste algo máis a situación, ata que en 2008 perde un total de 24.678 contratadas e no último período practicamente o dobre, 50.821. Nos homes apréciase con máis forza a perda da contratación xeral, xa que nos dous últimos anos diminúe en 106.000 contratados. Este descenso afecta de xeito similar ás catro provincias galegas, malia que porcentualmente Lugo é a provincia máis afectada polo descenso da contratación feminina.

Tendencia 05/09 na contratación feminina

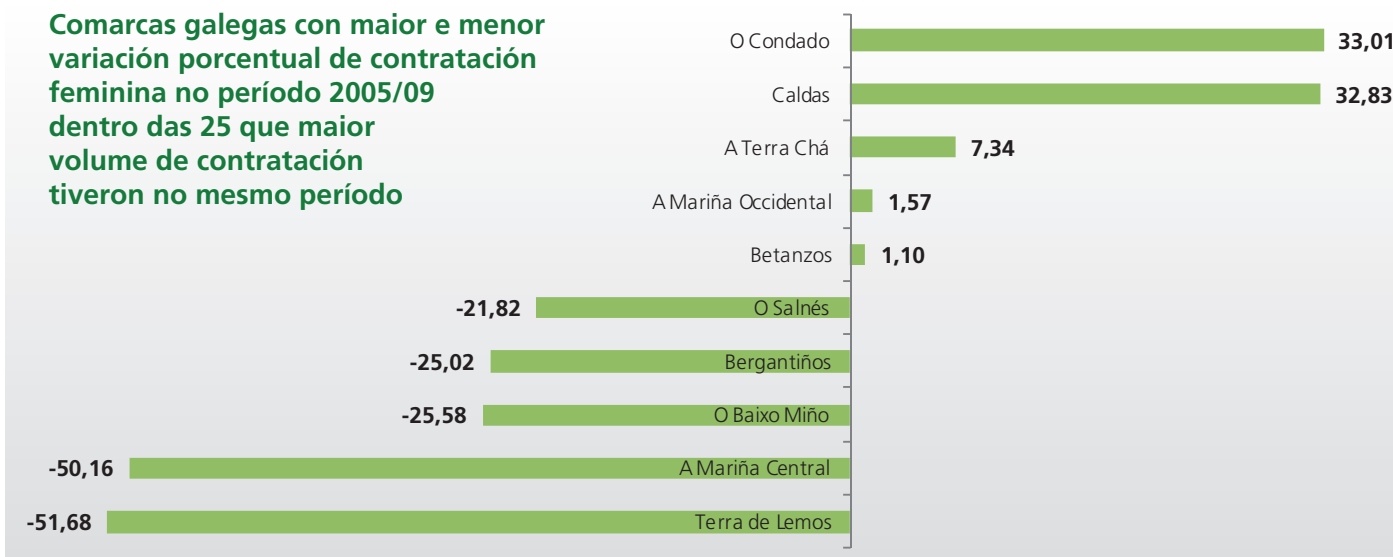
Variación anual da contratación en Galicia por xénero

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Tendo en conta as 25 comarcas galegas con maior volume de contratación nos últimos cinco anos, apréciase como neste período soamente seis delas logran ter crecemento positivo de contratación efectuada a mulleres. Estas comarcas son O Condado, Caldas, A Terra Chá, A Mariña Occidental, Betanzos e Ferrol (aínda que esta última non aparece no seguinte gráfico, o seu crecemento é dun 0,57% na etapa 2005-2009). Por outra banda, 11 comarcas do total das 25 con maior peso de contratación experimentan un descenso máis pronunciado que o da comunidade autónoma na tendencia quinquenal, destacando Terra de Lemos e A Mariña Central, as cales perden en 2009 algo máis da metade das contratadas que tiñan entre 2005 e 2008.

Comarcas galegas con maior e menor variación porcentual de contratación feminina no período 2005/09 dentro das 25 que maior volume de contratación tiveron no mesmo período

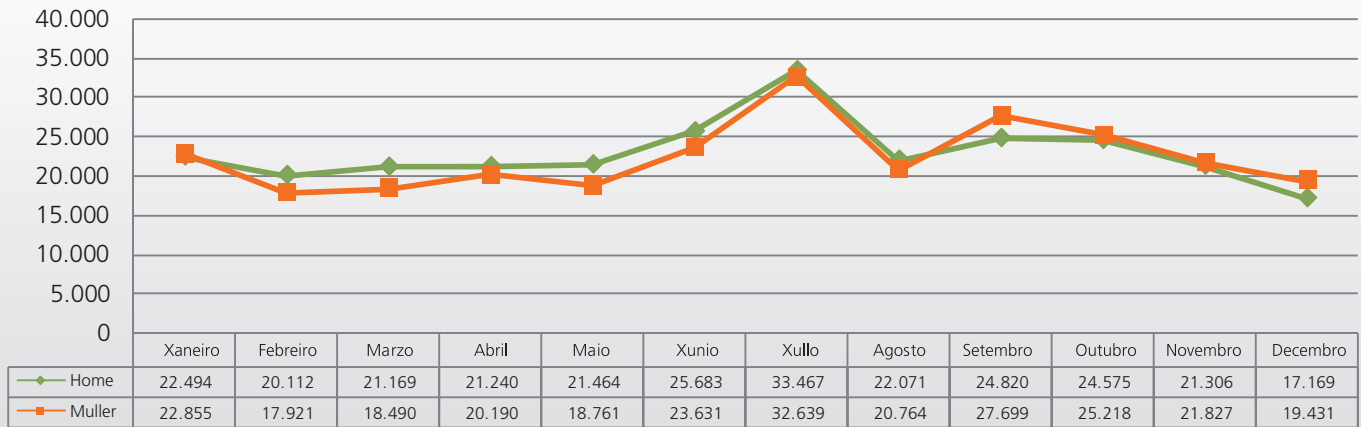
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

5.1 EVOLUCIÓN MENSUAL DA CONTRATACIÓN

Polo que respecta á evolución mensual da contratación, e collendo datos de 2009, a distribución é practicamente igual entre homes e mulleres. Xaneiro e os catro últimos meses do ano son meses en que a contratación de mulleres supera a dos homes en volume. En maio a diferenza de contratos entre homes e mulleres é máis pronunciada a favor dos primeiros e, ademais, é o único mes en que a contratación de ambos os xéneros segue unha liña inversa: nos homes aumenta con respecto ao mes anterior, mentres que a contratación de mulleres descende.

Nos meses que se atopan en torno ao verán prodúcese un aumento da contratación feminina, sobre todo en xuño (+25,95%), xullo (+38,11%) e setembro (+33,39%), meses nos cales sobre todo o sector servizos ten un repunte de actividade. En agosto, mes en que tradicionalmente diminúen os contratos a nivel xeral, pérdese un 36,38% de contratación feminina, sendo o maior descenso que se aprecia durante todo o ano. Cara a finais de ano tamén diminúen os movementos en ambos os xéneros, pero nunha menor porcentaxe.

Evolución mensual de contratos por xénero en Galicia no ano 2009

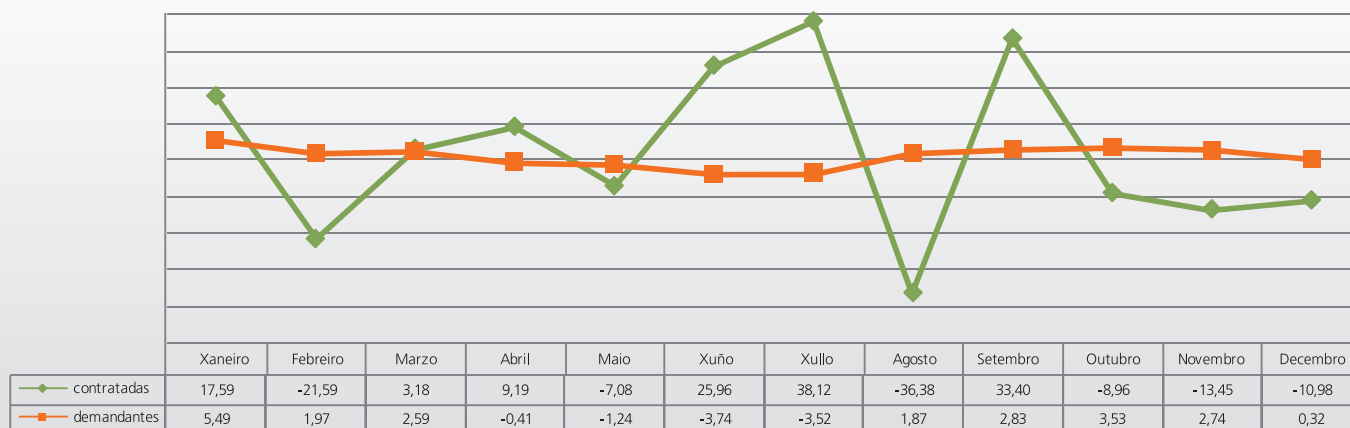
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

Resulta interesante neste apartado realizar unha comparativa entre mulleres contratadas e desempregadas ao longo de todo o ano 2009. A comparación realízase a nivel porcentual, xa que cómpre ter en conta que o volume de desempregadas é bastante máis elevado que o de contratadas e a súa similitude podería dar lugar a equívocos.

Vendo o seguinte gráfico con estas dúas variables, pódese destacar que a evolución nas desempregadas é moito máis estable durante todo o ano en comparación coas contratadas, onde as oscilacións son máis pronunciadas. Sobre todo no período estival vemos como as contratadas aumentan en maior medida nos meses de xuño e xullo e descenden fortemente no mes de agosto. No mesmo período as desempregadas apenas rexistran movementos.

A diagnose máis lóxica que a *priori* se podería facer desta comparativa sería que nos meses en que aumentase a contratación descendería o desemprego ou viceversa, pero pódese observar que non sempre acontece tal correspondencia. En 2009 hai meses en que non existe unha vinculación directa entre ambos os indicadores; por exemplo, en xaneiro e marzo aumentan as mulleres paradas e tamén as contratadas, síntoma de que o incremento de contratación non logra frear a caída do emprego. Tamén atopamos o caso contrario: en maio descende o paro rexistrado e mais a contratación de mulleres; isto indícanos que outras circunstancias están a afectar de maneira directa ao mercado laboral para que se produzan este tipo de resultados.

Variación porcentual de mulleres contratadas y demandantes en Galicia 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

5.2 MULLERES CONTRATADAS

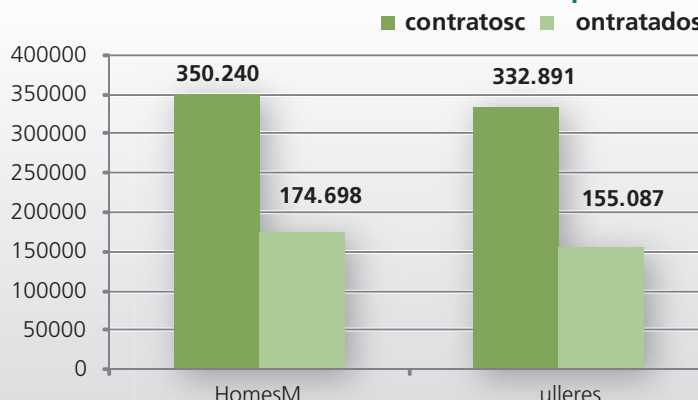
Para completar esta primeira visión da situación actual na contratación feminina, cómpre ter en conta non soamente o volume de contratos levados a cabo neste xénero e as súas diferenzas co colectivo masculino, senón tamén incluír un novo indicador: o concepto de mulleres contratadas, o cal reflicte o dato de persoas contratadas, neste caso mulleres, contabilizadas independentemente do número de contratos que poida materializar cada unha.

No ano 2009 formalizáronse en Galicia un total de 332.891 contratos a mulleres e rexistráronse 155.087 mulleres contratadas en total. Estas cifras ofrécennos unha ratio de 2,15 contratos por muller, o que se coñece como índice de rotación. Esta relación é algo menor no caso dos homes: 2 contratos asinados por cada home en 2009; polo tanto, a muller ten unha maior rotación laboral e, en consecuencia, unha maior precariedade no emprego produto da temporalidade elevada.

A rotación feminina vén experimentando un crecemento continuo e sostido nos últimos cinco anos e sempre superior ao que amosan os homes.

ÍNDICE DE ROTACIÓN		
	MULLERES	HOMES
2005	2,08	1,96
2006	2,11	1,97
2007	2,13	2,00
2008	2,14	2,01
2009	2,15	2,00

Relación contratos-contratados en Galicia por xénero

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

5.3 CONTRATACIÓN POR GRUPOS DE IDADE

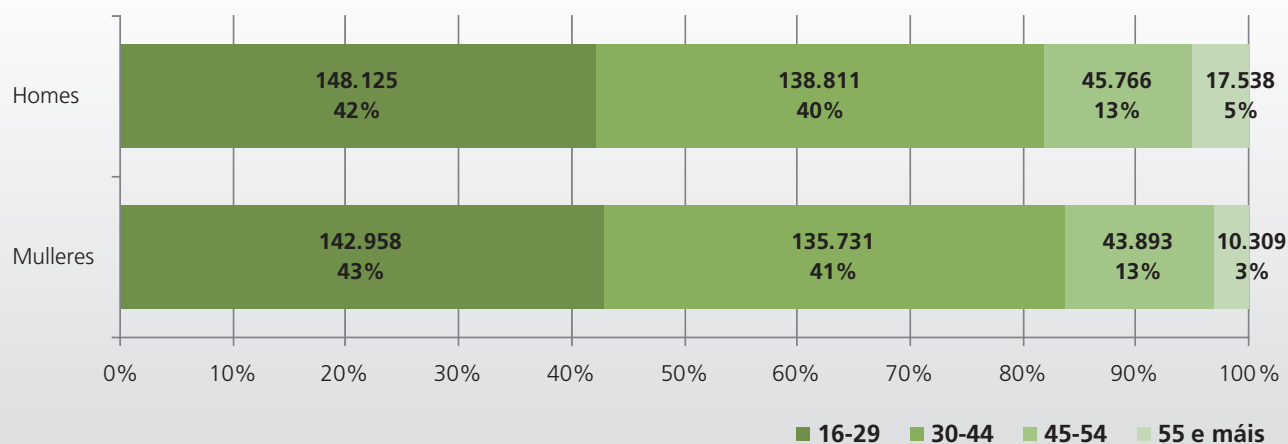
Unha de cada catro mulleres que no ano pasado asinaron un contrato de traballo en Galicia, segundo os datos dos servizos públicos de emprego, tiña menos de trinta anos, converténdose no colectivo de idade maioritario dentro da contratación total de 2009.

A pesar destes datos, distínguese como precisamente as mulleres de menor idade son as que sofren unha perda maior de contratación nos últimos cinco anos. De novo déixanse sentir con forza as repercusións demográficas analizadas no primeiro bloque, xa que a poboación feminina de 16 a 29 anos é a única que descende no seu número de empadroadas para o mesmo período. Ademais disto, o índice de rotación de contratos e a temporalidade son moi elevados neste segmento de idade, o que fai propicio que a inestabilidade no mercado de traballo afecte dunha maneira máis intensa ás mulleres que están empezando a incorporarse ao mercado laboral.

O seguinte segmento de idade con maior peso na contratación feminina é o conformado polas mulleres que teñen entre os 30 e os 44 anos, alcanzando o 41% da contratación total en 2009. Este grupo de idade perde tamén volume de contratadas nos dous últimos anos, unhas 20.000 mulleres menos desde 2007.

Os homes amosan un maior número de contratos en todos e cada un dos grupos de idade estudados, malia sufriren unha caída máis pronunciada de contratación nos últimos anos. A evolución quinquenal é moi similar en todas as idades á experimentada pola muller: os mozos menores de 30 anos son os que aprecian unha perda de maior contía desde 2005 (70.165 traballadores menos), seguidos por aqueles que teñen entre 30 e 44 anos, con 6.862 menos. En calquera caso, en 2009 son os dous grupos maioritarios de contratación, igual que acontece coas mulleres.

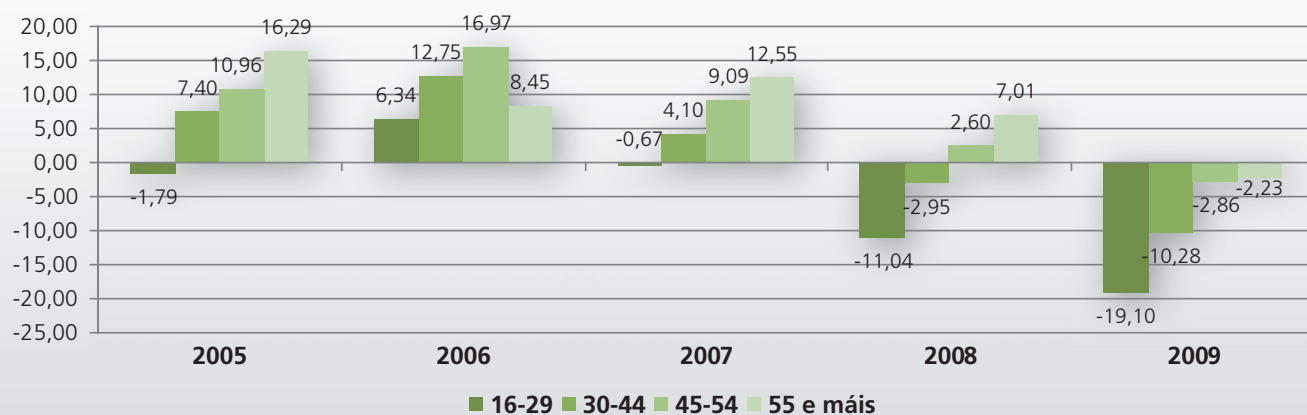
Contratos en Galicia 2009 por xénero e idade

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Nos maiores de 55 anos é onde se atopa unha diferenza maior entre os xéneros a favor dos homes: en 2009 estes asinaron o 63% do total de contratos que se fixeron para este colectivo de idade. Este dato cobra importancia, pois evidencia a maior dificultade que teñen as mulleres destas idades á hora de incorporarse ao mercado de traballo, traballadoras que en moitos casos contan cunhas cargas familiares importantes ou un longo tempo de inactividade na súa traxectoria, o cal resulta ser un obstáculo en moitos casos insalvable para a súa reinserción profesional. A pesar disto, porcentualmente vemos como o colectivo de mulleres maiores de 55 anos é o que menor volume de contratación perde en 2009; incluso é o grupo de idade que máis crece no ano anterior.

Variación da contratación feminina por grupos de idade

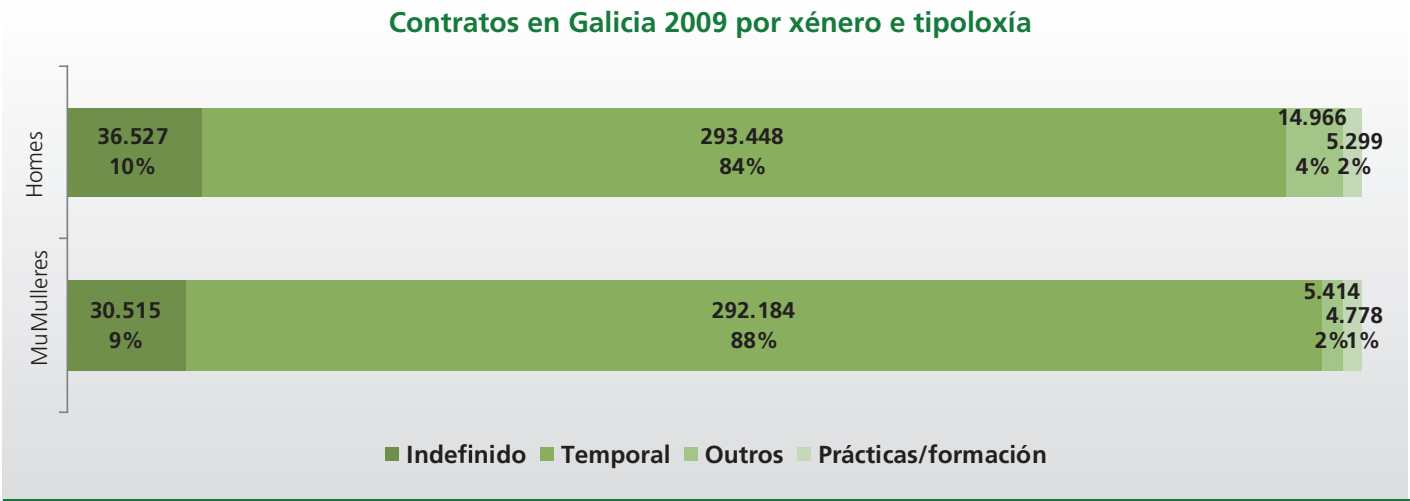
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

5.4 CONTRATACIÓN POR TIPOLOXÍA

Dous dos principais indicadores que adoitan denunciar a certa deterioración do mercado laboral son o nivel de desemprego e a taxa de temporalidade das traballadoras e traballadores. En 2009 os contratos eventuais supoñen para as mulleres o 88% do total da súa contratación (292.184 contratos en total). A temporalidade afecta en Galicia algo máis a mulleres que a homes (catro puntos de diferenza), aínda que en ambos os xéneros é a tipoloxía de contratación que predomina de forma clara.

Comparativamente, no ámbito estatal o 94,14% dos contratos asinados por mulleres no mesmo período tiñan carácter eventual, polo tanto comprobamos como a contratación indefinida ten maior peso en Galicia que en España: un 9,16% fronte a un 5,85% respectivamente. Aínda así, soamente 1 de cada 11 contratos asinados o ano pasado polas mulleres galegas era indefinido.

Dentro dos contratos temporais, é naqueles que teñen xornada parcial, tanto indefinidos como temporais, onde a balanza se inclina visiblemente cara ás mulleres. En 2009 o 38% dos contratos subscritos polas mulleres galegas tiñan carácter parcial (122.383 contratos en total), mentres que para os homes esta tipoloxía de contratación supón no mesmo período soamente un 18%. Comparativamente, na mesma etapa, en 2009, sete de cada dez contratos temporais a xornada parcial rexistrados nas oficinas de emprego de Galicia asináronos mulleres, 112.178 en total. A situación actual da sociedade fai que teña que ser maioritariamente a muller a que busque o mellor xeito de conciliar a vida laboral coa familiar. As xornadas de traballo a tempo parcial adoitan ser o instrumento utilizado para facilitar a maior presenza da muller no actual mercado de traballo, aínda que tamén ás veces se converte na única posibilidade de inserción ante a imposibilidade de atopar un traballo a xornada completa. Non hai que esquecer que esta tipoloxía de contratación implica menores salarios, menor protección social e unha alta flexibilización.

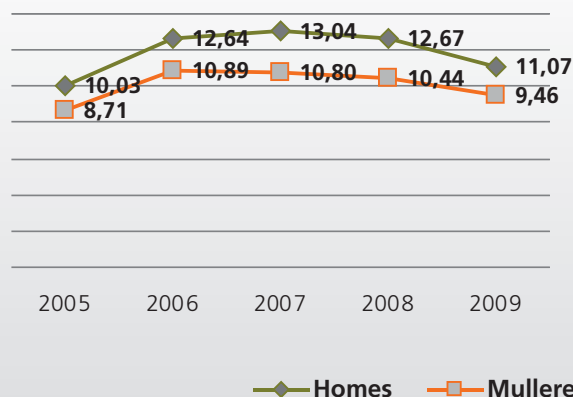

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

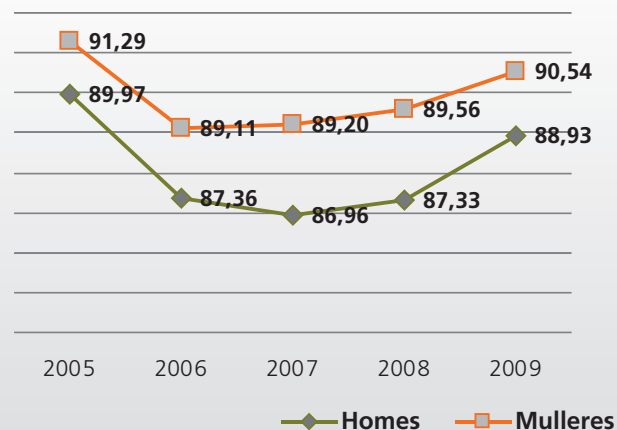
Resulta moi interesante neste punto analizar a traxectoria das taxas de contratación tanto indefinida como temporal nos últimos cinco anos en cada un dos xéneros. En relación coa taxa de contratación indefinida¹, cómpre salientar que nos dous xéneros se produce un descenso nos dous últimos anos, rompendo así coa tendencia positiva seguida ata 2007. A contratación indefinida masculina vén sendo superior á feminina en todo o período analizado, mantendo a mesma diferenza porcentual entre ambos a pesar das variacións interanuais. Nas mulleres, os contratos fixos eran os que maior crecemento experimentaban en 2006 e na actualidade pasan a ser a tipoloxía contractual que máis descende, obtendo a finais de 2009 uns 8.300 contratos menos que no ano anterior.

A taxa de contratación temporal², como é lóxico, mostra unha curva totalmente inversa á da taxa indefinida. Os avances conseguidos ata 2007, onde a eventualidade descendía en ambos os xéneros dunha maneira paulatina, cambian nos dous últimos anos, cuns incrementos de ata dous puntos tanto nas mulleres como nos homes. Este indicador é sempre superior nas mulleres e na actualidade mantense preto dos resultados obtidos a finais de 2005.

Taxa de contratación indefinida por xénero

Taxa de contratación temporal por xénero

¹ Taxa de contratación indefinida: contratos indefinidos/contratos indefinidos + contratos temporais * 100.

² Taxa de contratación temporal: contratos temporais/contratos indefinidos + contratos temporais * 100.

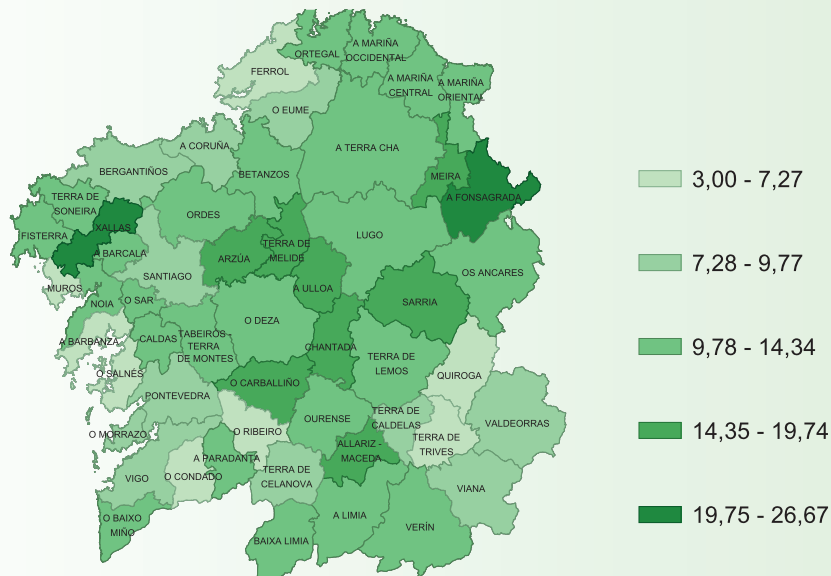
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

O panorama contractual das comarcas galegas atendendo ás principais tipoloxías de contratación permítenos facer o seguinte diagnóstico: das 25 comarcas con maior volume de contratación feminina levada a cabo no último ano, son tres –Sarria, Deza e Betanzos– as que amosan uns índices máis elevados de contratación fixa con respecto á eventual, estando entre tres e catro puntos por encima da media galega.

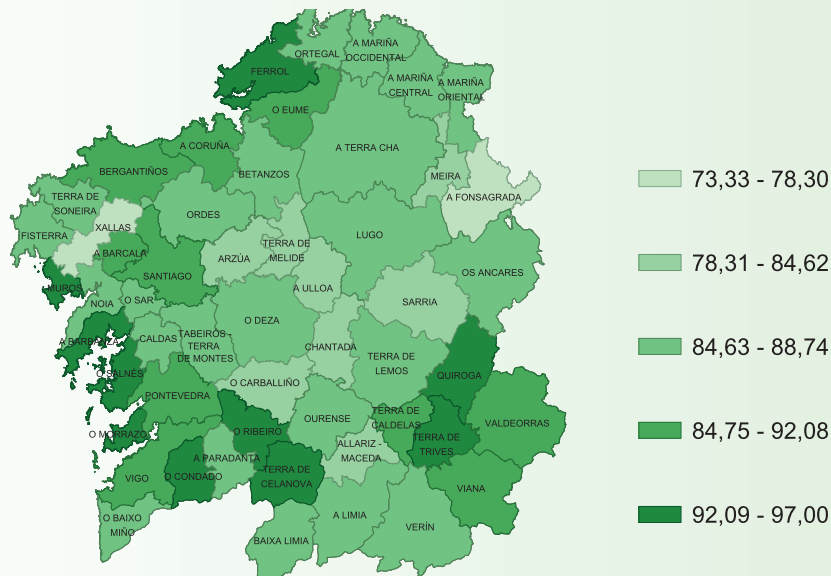
No lado contrario, destas 25 comarcas que máis mulleres contratan no último período, destacamos as de Barbanza, O Condado e O Salnés, pertencentes ás provincias da Coruña e Pontevedra, as cales superan o 93% de contratación eventual, superando en máis de tres puntos a media de contratación temporal da nosa comunidade no ano 2009.

Nos seguintes mapas vén representada a totalidade das comarcas galegas e a súa clasificación en relación coas dúas taxas no último período.

PORCENTAXE DE CONTRATACIÓN INDEFINIDA NAS MULLERES TRABALLADORAS

PORCENTAXE DE CONTRATACIÓN TEMPORAL NAS MULLERES TRABALLADORAS

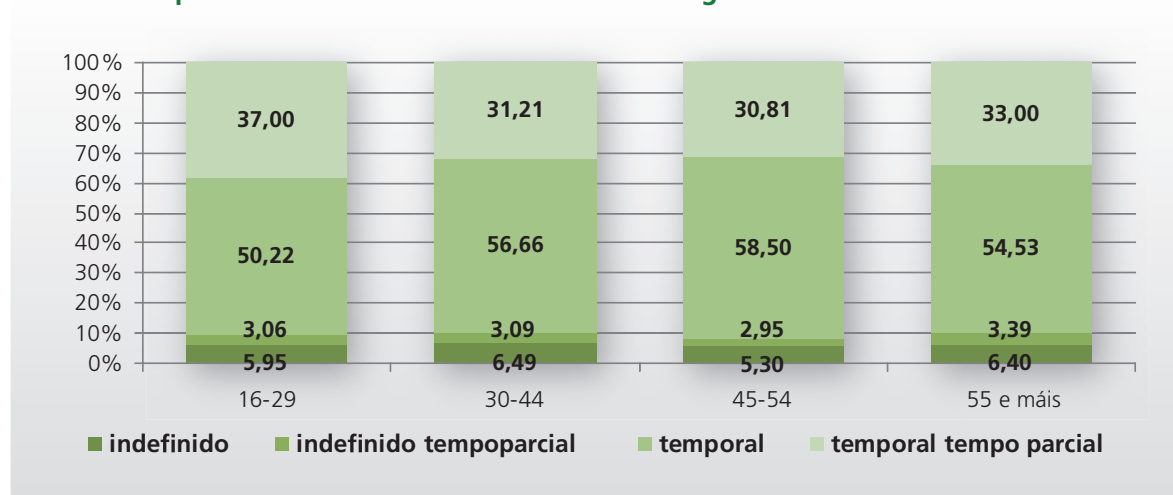

A continuación analízase a combinación de dúas variables como son a idade e a tipoloxía contractual nas mulleres galegas. Podemos deducir dos datos obtidos que nas mulleres máis novas, as que teñen menos de 30 anos, ten un peso máis acentuado a contratación eventual, independentemente da xornada de traballo, aínda que é certo que os contratos temporais a xornada parcial imperan neste colectivo de idade en maior porcentaxe que no resto de segmentos, sendo unha proba máis de que esta modalidade de contratación está claramente feminizada.

Esta circunstancia podemos afirmar que supón un problema engadido á hora de acadar o tempo necesario de cotización tanto para a xubilación como para o desemprego, problema que afecta en maior medida ás mulleres e máis, se cabe, ás traballadoras de maior idade. Naquelas mulleres que superan os 45 anos, a contratación a tempo parcial supón un 42,3% do total de contratos que asinaron o ano pasado; en cambio, nos homes esta proporción baixa ata un 8,9%.

No tocante á contratación indefinida, un 42% dos 30.515 asinados por mulleres no pasado ano 2009 corresponden tanto a mulleres menores de 30 anos como ás pertencentes ao seguinte tramo de idade, de 30 a 44 anos. No colectivo masculino, os contratos indefinidos asináronos maioritariamente os de mediana idade (30-44 anos).

Tipoloxía da contratación nas mulleres segundo os tramos de idade

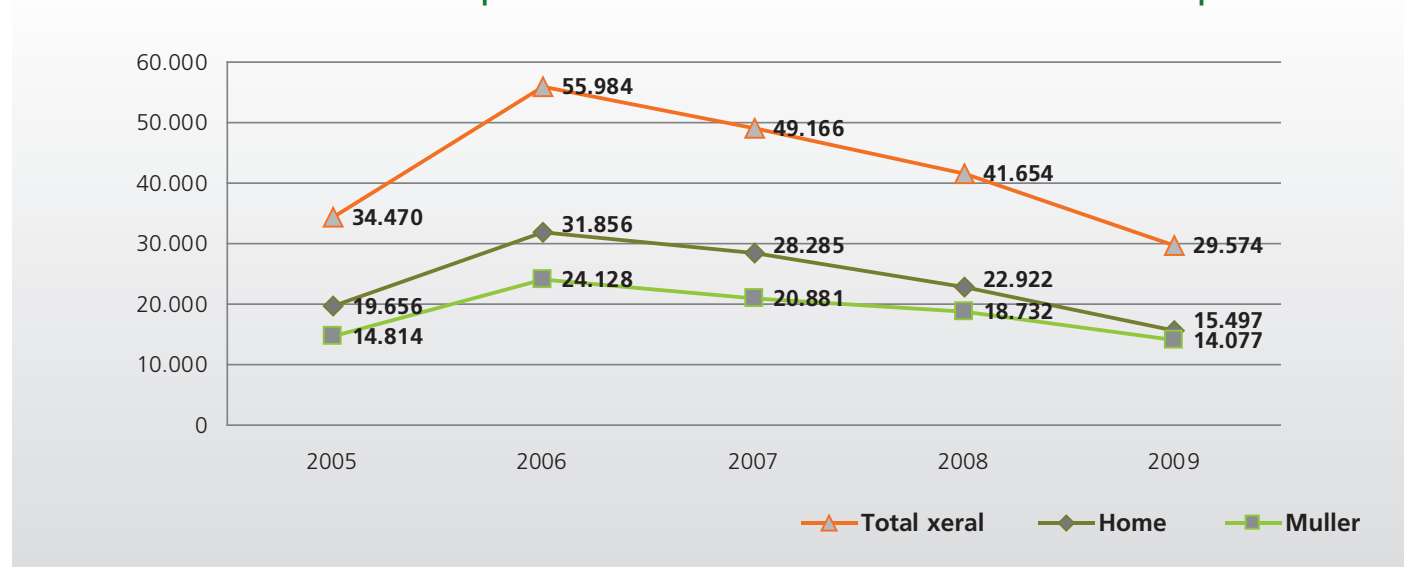
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

5.5 CONVERSIÓNS DE CONTRATOS TEMPORAIS A INDEFINIDOS

Enmarcado no contexto ata o de agora comentado, resulta relevante apuntar un dato máis que completa os resultados analizados da contratación feminina. Trátase do volume de contratos convertidos a indefinidos ou conversións levadas a cabo nos últimos cinco anos en Galicia como dato revelador do fomento de emprego estable.

Das 29.574 conversións efectuadas en 2009 baseándose nos datos proporcionados polos servizos públicos de emprego (un 4,32% do total da contratación), o 47,60% tiña xénero feminino, 14.077 en total. Convértese na porcentaxe con respecto aos homes máis elevada dos últimos cinco anos malia que en todo o ciclo temporal estes obteñen valores superiores e que ademais desde 2006 en ambos os xéneros se reduce esta modalidade ata practicamente a metade dos que se asinaban catro anos atrás. Precisamente nese ano, en 2006, apréciase unha importante mellora no volume de conversións produto da reforma laboral levada a cabo nese período.

Conversións de contratos temporais a indefinidos nos últimos cinco anos en Galicia por xénero

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

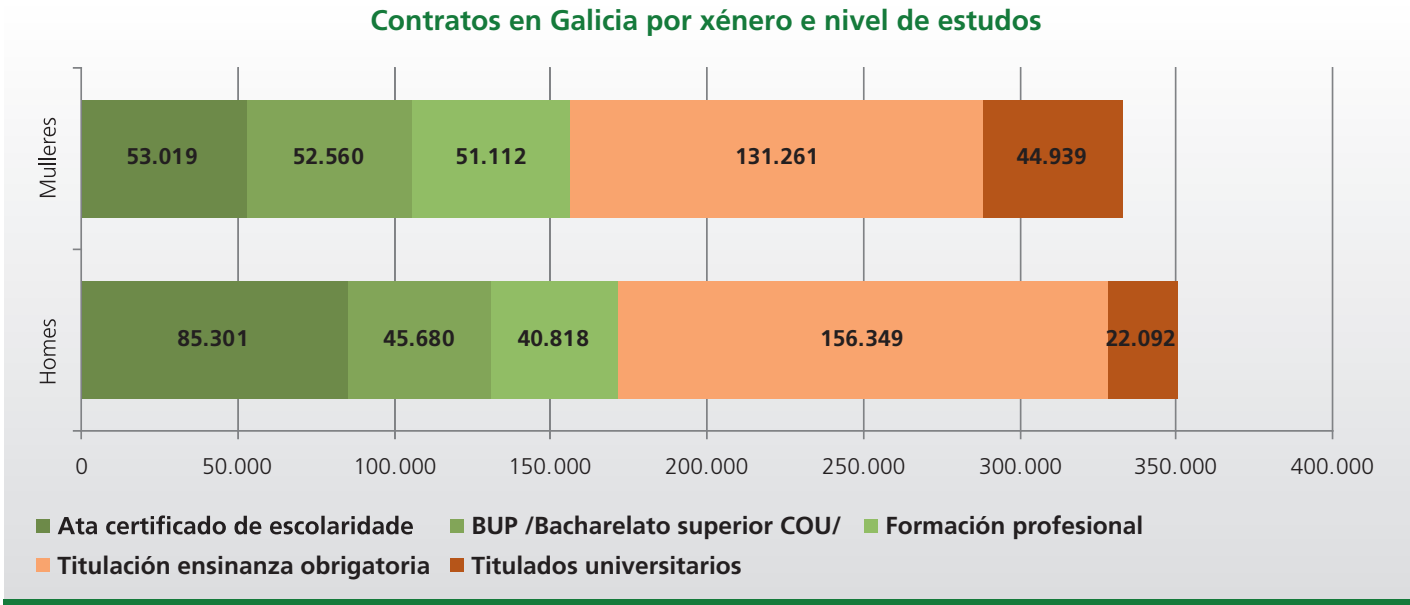
Afondando algo máis no aspecto das conversións, o 45% do total de contratos materialízanse con mulleres que teñen menos de 30 anos. En cambio, nos homes esta tipoloxía de contratación lévase a cabo maioritariamente no estrato de idade inmediatamente superior, nos que teñen entre 30 e 44 anos, coa mesma porcentaxe.

Por sectores, como era de agardar, a proporción máis elevada de transformacións de contratos temporais en indefinidos acontece no sector servizos, un 86% do total nas mulleres e un 53% nos homes, xa que é o sector que acapara un maior número de contratos en ambos os xéneros. No caso dos homes, a porcentaxe restante deste tipo de movementos repártese por igual entre o sector da construción e o da industria, mentres que para as mulleres apenas se producen conversións nestes dous sectores.

5.6 CONTRATACIÓN POR NIVEL DE ESTUDOS

As galegas con estudos universitarios representan o 14% do total de mulleres contratadas en 2009, máis do dobre do que constitúen os homes cos mesmos estudos. Isto significa que, de cada 100 contratos que se rexistran en Galicia co requisito dunha formación superior, cerca de 67 os asinan mulleres. A pesar destes datos favorables para a muller, hai que engadir que os contratos efectuados a tituladas con estudos superiores caen desde 2005 un 21,46%, a maior perda porcentual dentro de todos os niveis académicos. Este descenso significa que en 2009 a comunidade autónoma ten 12.121 contratadas menos con esta formación superior. Todos os niveis académicos experimentan un retroceso nos últimos cinco anos.

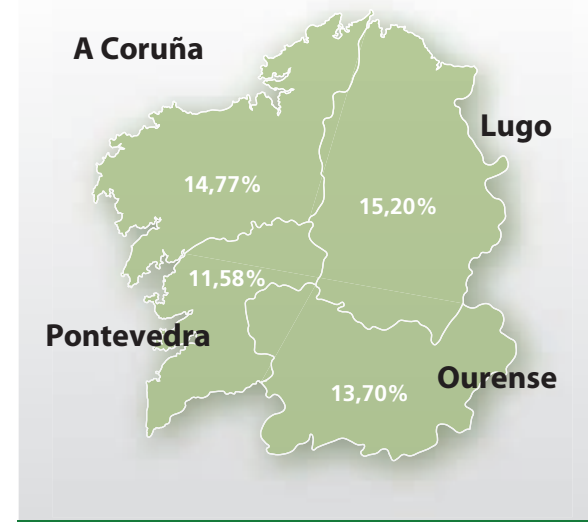
A porcentaxe máis elevada de contratación corresponde a mulleres que posúen a titulación de ensinanza obrigatoria, cun 39% do total, mentres que este mesmo nivel acada nos homes unha porcentaxe dun 45%.

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Aínda que as provincias de Pontevedra e A Coruña aglutinan o 80% da contratación de mulleres con estudos universitarios (un total de 36.145 mulleres), Lugo é a provincia galega que maior proporción de mulleres contratadas con este nivel formativo ten, segundo os datos de 2009: un 15,20% do total da contratación levada a cabo (4.901 contratos).

Porcentaxes de contratación feminina con estudos universitarios nas provincias galegas

5.7 CONTRATACIÓN POR ACTIVIDADE ECONÓMICA

A distinta concentración de mulleres e homes nos diferentes sectores de actividade constitúe unha realidade na distribución do emprego actual, como xa se apreciou no apartado de afiliación de traballadoras e traballadores. Compróbase de novo cando se observa que no último período o sector servizos é a actividade que ten un maior peso nos movementos contractuais das mulleres, cun peso relativo do 91% (302.557 contratos). Este sector supón nos homes unha porcentaxe menor, un 65% do total de contratos para o ano 2009. Ademais, esta actividade é a que presenta un maior nivel de contratación eventual, maior rotación no emprego e unha alta porcentaxe de contratos a tempo parcial, circunstancias que afectan dunha maneira máis directa ás mulleres.

A industria colócase moi por detrás do sector servizos en canto a porcentaxe de contratos pactados coas mulleres galegas, obtendo arredor dun 7%. Ao mesmo tempo a construción, cun 18%, é a segunda actividade en importancia na contratación dos homes, a pesar de ser un dous sectores máis castigados pola situación económica actual, mentres que nas mulleres apenas significa un 1% do total da contratación.

Comparando os resultados galegos cos do resto do Estado, apréciase un menor peso do sector servizos nas mulleres españolas, un 83%, así como tamén da industria, un 3% en España e un 7% en Galicia.

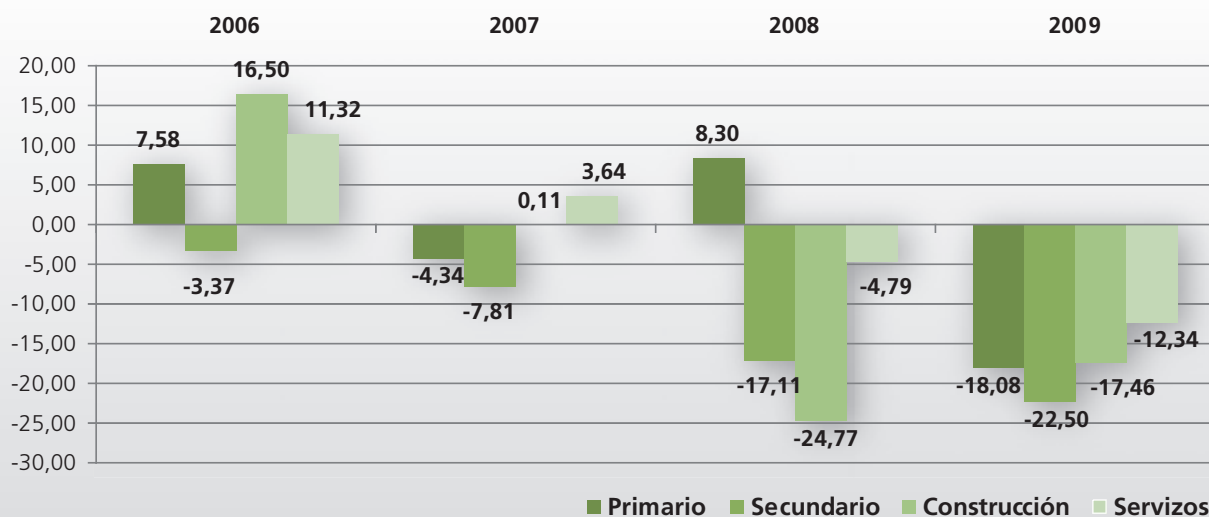
Contratos a mulleres en Galicia 2009 nos catro grandes sectores de actividade

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Por volume de contratos, o sector da industria foi o que máis descendeu no último quinquenio, 17.049 contratos menos nas mulleres se comparamos 2009 con 2005; de feito, xa en 2006 esta actividade era a única que perdía traballadores dos catro grandes sectores produtivos. No entanto, nos dous últimos anos, o sector servizos é claramente o máis prexudicado pola perda de contratación feminina, xa que desde 2007 deixa de subscribir un total de 59.948 contratos, 17.373 menos no período 2007-2008 e 42.575 menos que en 2008-2009.

Variación dos catro grandes sectores na contratación feminina

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Tendo en conta os resultados máis recentes (2009) e baixando ata un nivel máis detallado, compróbase como a muller está fortemente vinculada a actividades de áreas como hostalaría, téxtil e comercio. Esta realidade evidénciase coa relación de actividades con maior volume de contratación feminina en 2009 que a continuación se detallan.

As dez actividades con maior número de mulleres contratadas en 2009		Contratos	%
78	Actividades relacionadas co emprego	43.479	13,06
56	Servizos de comidas e bebidas	37.781	11,35
47	Comercio ao retallo, salvo de vehículos de motor e motocicletas	36.464	10,95
81	Servizos a edificios e actividades de xardinaría	18.844	5,66
84	Administración pública e defensa; Seguridade Social obrigatoria	15.973	4,80
85	Educación	15.852	4,76
55	Servizos de aloxamento	14.051	4,22
86	Actividades sanitarias	13.917	4,18
88	Actividades de servizos sociais sen aloxamento	9.721	2,92
10	Industria da alimentación	9.009	2,71

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

O 13,06% das mulleres contratadas en 2009 encádranse nas actividades relacionadas co emprego. Esta división comprende aqueles servizos levados a cabo por axencias de colocación e outras de recursos humanos; isto significa que as mulleres contratadas a través deste tipo de empresas e que son postas á disposición doutras organizacións son rexistradas nas oficinas de emprego con este código de actividade. Esta circunstancia evidencia de novo a alta temporalidade e rotación da contratación efectuada a mulleres.

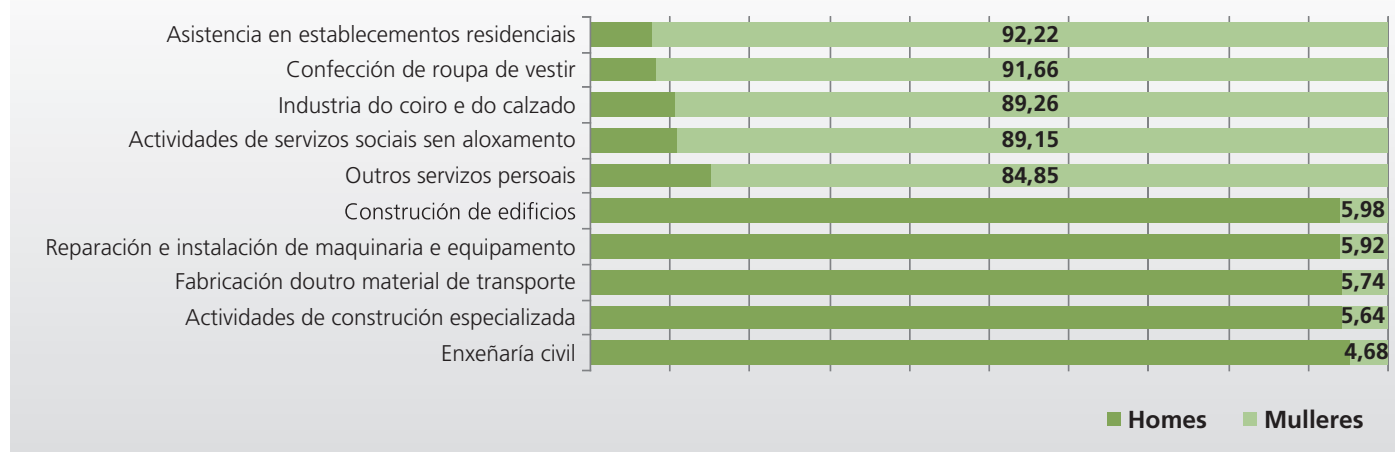
Este tipo de servizo tamén é o principal entre as contratadas españolas con similar porcentaxe á obtida polas galegas. Servizos de hostalaría, comercio, limpeza e actividades de xardinaría abranguen máis do 26% restante da contratación feminina galega en 2009.

A nivel estatal a segunda actividade económica que concentra o 10% da contratación total corresponde a tarefas relacionadas coa agricultura, gandería e caza. En Galicia a importancia destas ocupacións no tocante á contratación non é significativa, xa que soamente alcanzan un 0,60% no mesmo período un total de 1.952 contratadas. No entanto, cando se analiza a afiliación de mulleres no sector agrario por conta propia, xa vimos como Galicia lidera o *ranking* das comunidades autónomas en canto a traballadoras neste sector, cun total de 24.910 afiliadas a finais de 2009.

Comparando entre os xéneros actividades relacionadas coa asistencia en establecementos residenciais, actividades de servizos sociais sen aloxamento e outros servizos persoais, roldan o 90% de participación feminina. Este feito resulta interesante destacalo, xa que estas actividades estarían encadradas dentro dos coñecidos como *filóns de emprego*, termo acuñado para referirse a aquelas actividades nas que se está a incidir a nivel europeo como focos de xeración de postos de traballo. En concreto, estas actividades están recollidas baixo a denominación de servizos á vida diaria, actividade económica que presenta uns datos moi positivos na nosa comunidade autónoma se observamos a súa contratación levada a cabo nos últimos cinco anos.

Ademais destas, outras como as relacionadas coa confección de roupa de vestir e a industria do coiro e calzado tamén poden definirse como profesións feminizadas pola alta proporción de mulleres que conforman o seu tecido produtivo.

As cinco actividades económicas con maior e menor representación da muller na contratación en Galicia no ano 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

5.8 CONTRATACIÓN POR OCUPACIÓN

Analizando máis en concreto os grandes grupos de ocupación que máis contratación supoñen para as mulleres en Galicia, poderíase dicir que os máis destacados se caracterizan por teren escasa cualificación profesional e especialización dentro dos sectores de servizos e industria, os principais focos empregadores das mulleres no actual mercado de traballo. Do total de contratos asinados por mulleres en 2009, 123.391 corresponden a traballadoras dos servizos de restauración, persoais, protección e vendedores de comercios, mentres que unha de cada catro contratadas pertence ao grupo ocupacional que non require cualificación. Estas dúas categorías, xunto coa de empregadas administrativas, acaparan o 75% dos movementos contractuais do pasado exercicio.

A pesar diso, vemos como precisamente as empregadas dos servizos de restauración e comercio e as de tipo administrativo son as que experimentan unha caída máis pronunciada na contratación anual con respecto a 2008, xa que perden 30.000 contratos entre as dúas categorías. Pola contra, e malia non ser o grupo ocupacional prioritario nos homes, a contratación masculina aumenta nos servizos de restauración, con 3.250 contratos máis que os rexistrados en 2005.

Mención especial require a diferenza no peso relativo que teñen mulleres e homes nos postos de carácter directivo e das administracións públicas. Dos 1.759 contratos asinados en 2009 pertencentes ao grupo ocupacional de dirección de empresas, soamente o 37% os asinaron mulleres, o que demostra a dificultade de acceso que teñen as traballadoras para adquiriren postos de maior responsabilidade a pesar de posuíren a mesma ou superior formación académica que os homes. Ademais, esta situación segue evidenciándose ao longo dos anos independentemente do contexto económico no que nos atopemos. As porcentaxes entre xéneros iguálanse nos últimos anos en técnicos e profesionais científicos e intelectuais debido tamén ao incremento de mulleres con formación superior ou universitaria, o que facilita a súa incorporación a este tipo de postos.

Comparativamente, a nivel nacional as traballadoras non cualificadas teñen un alcance maior en España que en Galicia, por enriba incluso das empregadas en servizos de hostalaría e comercio. Nas demais ocupacións o perfil e proporción de mulleres nacionais é moi similar ao das galegas.

Porcentaxe de contratación nos grandes grupos de ocupación por xénero Galicia 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

A pesar da crecente presenza das mulleres no mercado laboral, a segregación horizontal, entendida como a concentración de mulleres e homes en determinadas actividades e ocupacións, apenas amosa cambios nos últimos anos. Esta realidade apréciase con firmeza cando analizamos dunha forma máis desagregada as ocupacións máis contratadas en ambos os xéneros.

A terceira parte da contratación realizada a mulleres en 2009 concéntrase en tres ocupacións: dependentes, persoal de limpeza e camareiras, todas elas do sector servizos. Aínda que nos homes observamos unha maior dispersión entre as diferentes áreas de actividade (ningunha delas chega a representar un 10% do total en 2009), é evidente que as ocupacións de carácter máis ben técnico e especializadas son as que predominan na súa contratación.

OS DEZ GRUPOS OCUPACIONAIS QUE TIVERON MAIOR CONTRATACIÓN FEMININA EN 2009

GRUPO OCUPACIONAL	CONTRATOS A MULLERES 2009	Peso relativo	Variación 08/09	Tendencia 05/09	Representación masculina nesta ocupación
Dependientes e exhibidores en tendas, almacéns, quioscos e mercados	39.971	12,01	-16,79	-18,98	15,6
Persoal de limpeza de oficinas, hoteis (camareiras de piso) e outros establecementos similares	39.470	11,86	-2,54	-0,34	11,87
Camareiros, <i>barmans</i> e asimilados	33.347	10,02	-4,9	0,69	42,89
Peóns de industrias manufactureiras	19.714	5,92	-8,97	-16,07	69,09
Cociñeiros e outros preparadores de comidas	12.172	3,66	-8,89	1,24	25,98
Auxiliares de enfermaría hospitalaria	9.279	2,79	-21,66	-33,83	4,54
Taquígrafos e mecanógrafos	8.999	2,70	-36,63	-49,66	25,31
Matachíns e traballadores das industrias cárnicas e do peixe	7.088	2,13	-11,33	-32,57	13,38
Asistentes domiciliarios	6.670	2,00	11,95	39,39	2,13
Peóns do transporte e descargadores	6.194	1,86	-27,38	-28,3	81,32

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Das dez ocupacións con maior volume de contratación feminina, soamente dúas pertencen ao sector secundario. Os peóns de industrias manufactureiras deben o seu peso na contratación feminina ás actividades relacionadas co sector téxtil, integrado tradicionalmente por mulleres nunha alta porcentaxe. Outras tarefas como as relacionadas co ámbito administrativo (taquígrafas e mecanógrafas), auxiliares de enfermaría e asistentes domiciliarias son vistas na actualidade como profesións altamente feminizadas. Nestas dúas últimas ocupacións a porcentaxe de homes contratados non chega tan sequera a supoñer o 5% do total.

Os esforzos mostrados para incorporar as mulleres en sectores nos que están pouco representadas moitas veces resultan difíciles de levar a cabo; de feito, a única ocupación feminina dentro das 10 con maior peso que medrou tanto no último quinquenio como no último ano foi a de asistente domiciliaria, profesión que soamente ten un 2% de representación masculina no último período.

A mencionada segregación ocupacional como factor que en moitos casos se ve como prexudicial para a muller, xa que impide o seu acceso a profesións que poderían abrir maiores expectativas de inserción no mercado laboral, curiosamente estase a converter nunha “preocupación” para o ámbito laboral masculino, sobre todo se temos en conta que as ocupacións que maiores incrementos de contratación xeral tiveron nos últimos cinco anos son, entre outras, profesións compostas maioritariamente por mulleres, como os asistentes domiciliarios, secretarios administrativos e asimilados, auxiliares administrativos, profesionais do ensino ou animadores comunitarios.

Na análise destas ocupacións con incremento de contratación feminina no último quinquenio, de novo destacan ocupacións que están directamente relacionadas cos xa mencionados filóns de emprego en Galicia e que constatan a importancia de seren formulados no seu momento como focos de xeración de emprego importantes. Ademais do crecemento contractual xa comentado experimentado por ocupacións relacionadas con actividades propias dos servizos a domicilio, vemos que aquelas que derivan das actividades de atención á infancia, como poden ser os técnicos en educación infantil, profesores de ensino infantil e os empregados para o coidado de nenos, tamén mostran un crecemento positivo desde o ano 2005, todos por enriba dun 20% de incremento de contratación a mulleres. Estes últimos tamén estarían encadrados dentro das actividades coñecidas como servizos da vida diaria.

Outra ocupación dentro deste grupo que tamén deixa sentir un incremento visible de contratación para as mulleres é o de educadores sociais, que xunto cos terapeutas ocupacionais conforman actividades relacionadas coas axudas a mozos con dificultades de inserción. Por último en referencia a este tema, hai que destacar as ocupacións que contratan mulleres profesionais, como animadores comunitarios e axentes de igualdade de oportunidades, as cales fan do desenvolvemento cultural local unha área de actividade con boas perspectivas de inserción laboral para as mulleres.

Non hai que esquecer neste tema que, a excepción da ocupación de asistentes domiciliarios, as demais ocupacións mencionadas neste apartado non están entre as que maior volume de contratación a mulleres presentan no último ano segundo os datos das oficinas públicas de emprego galegas.

GRUPOS OCUPACIONAIS CON TENDENCIA POSITIVA NA CONTRATACIÓN A MULLERES

	CONTRATOS					
	2005	2006	2007	2008	2009	Tendencia 05/09
Técnicos en educación infantil	702	980	1.403	1.702	1.694	41,55
Asistentes domiciliarios	3.608	4.377	5.198	5.958	6.670	39,39
Profesores de ensino infantil	348	422	484	677	657	36,10
Educadores sociais	527	816	1.013	1.269	1.201	32,52
Peóns agrícolas	1.250	1.465	1.470	1.688	1.916	30,50
Animadores comunitarios	3.655	4.248	5.368	5.653	6.099	28,92
Profesores de ensino primario	797	813	813	988	1.047	22,78
Conserxes de edificios	457	437	532	510	591	22,11
Secretarios administrativos e asimilados	2.398	3.291	3.800	3.550	3.918	20,19
Empregados para o coidado de nenos	1.725	3.833	4.426	4.289	4.284	20,06

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.
Os grupos ocupacionais analizados son os que obteñen máis de 2.000 contratos a mulleres nos últimos cinco anos.

GRUPOS OCUPACIONAIS CON TENDENCIA NEGATIVA NA CONTRATACIÓN A MULLERES

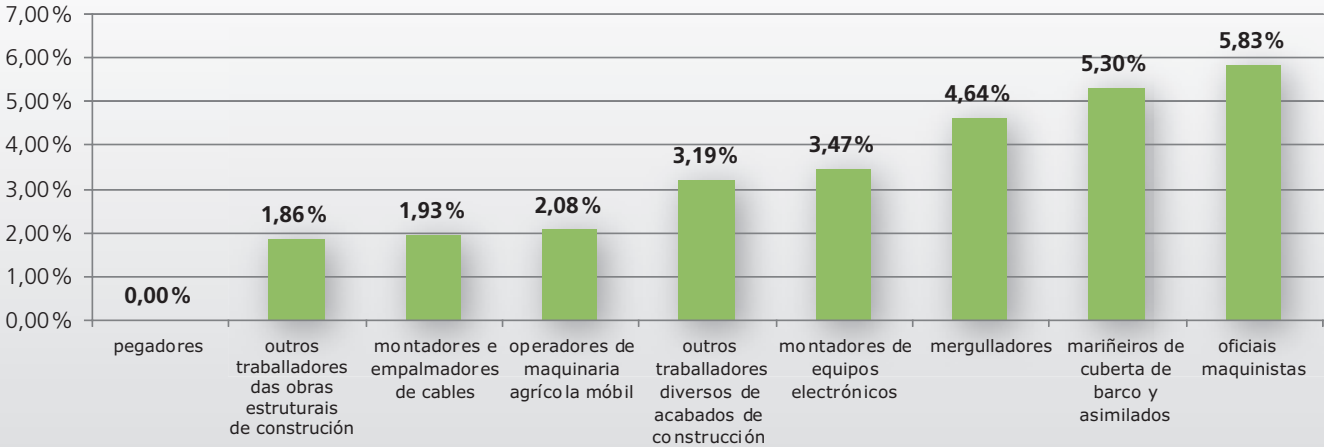
	CONTRATOS					
	2005	2006	2007	2008	2009	Tendencia 05/09
Outros diversos técnicos en sanidade, incluídos os de medicina tradicional	991	1411	1435	702	317	-72,06
Intermediarios de cambio, bolsa e finanzas	487	881	1131	641	230	-70,70
Operadores de robots industriais	521	296	1199	1201	250	-68,92
Operadores de guindastres, camións montacargas e de maquinaria similar de movemento de materiais	860	752	615	917	255	-67,56
Empregados de portelo de bancos e de correos	282	477	622	1402	258	-62,92
Operadores de teares e outras máquinas tecedoras	535	712	529	336	202	-61,74
Médicos	1582	1346	954	631	468	-58,52
Operadores de máquinas de coser e bordar	9459	7999	6027	4063	3139	-54,42
Delineantes e deseñadores técnicos	935	1067	923	706	417	-54,06
Vendedores a domicilio e por teléfono	5572	2537	2557	2857	1567	-53,65

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.
Os grupos ocupacionais analizados son os que obteñen máis de 2.000 contratos a mulleres nos últimos cinco anos.

Resulta de interese engadir un dato máis en relación coa existencia de subrepresentación de mulleres en distintas ocupacións do noso mercado laboral. Existen profesións que, malia crearen emprego nos últimos anos a nivel xeral, seguen a ofrecer proporcións inferiores ao 40% de contratación feminina, fomentando desta maneira “certa” desvantaxe para a plena inserción laboral das mulleres.

Neste contexto, as mulleres ocupan dunha maneira residual ocupacións relacionadas co sector da construción, como son os pegadores, traballadores de obras estruturais e acabados, ademais doutras relacionadas co sector marítimo: mariñeiros, oficiais maquinistas ou mergulladores. Trátase de profesións que a pesar de ver como ano tras ano aumenta o seu volume de empregabilidade non contan coa presenza de mulleres nos seus cadros de persoal.

**Menores porcentaxes de contratación feminina en ocupacións
con crecemento contractual de 2005 a 2009**

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Por último e volvendo a analizar as dez ocupacións con maior peso relativo de traballadoras contratadas, compróbase como todas elas presentan unha alta rotación de contratos en 2009, ademais dunha elevada porcentaxe de eventualidade. A media do índice de rotación en Galicia por ocupación é de 1,76; dito doutra maneira, significa que por cada 100 mulleres contratadas se formalizan 176 contratos. Seis das dez ocupacións que destacan polo seu volume de contratación feminina superan esta media de contratos por persoa, sendo en concreto as auxiliares de enfermaría aquelas que mostran uns resultados máis elevados (266 contratos por cada 100 mulleres contratadas).

En consecuencia, a porcentaxe de contratación temporal é tamén moi elevada nestas ocupacións. A media galega é do 90,54% nas mulleres, e vemos como tamén seis das mesmas dez ocupacións están por encima desta porcentaxe en 2009, sendo neste caso a categoría de peóns de industrias manufactureiras a que maior eventualidade mostra. Xa se comentou con anterioridade que este grupo está formado maioritariamente por mulleres que dedican o seu traballo a labores do sector téxtil, actividade cunhas producións anuais definidas por temporadas e planificacións a medio prazo.

OCUPACIÓN	CONTRATADAS	CONTRATOS	ÍNDICE DE ROTACIÓN	% DE CONTRATACIÓN TEMPORAL
Dependentes e exhibidores en tendas, almacéns, quioscos e mercados	24.236	39.971	1,65	86,98
Persoal de limpeza de oficinas, hoteis (camareiras de piso) e outros establecementos similares	18.798	39.470	2,10	93,60
Camareiros, barmans e asimilados	18.428	33.347	1,81	88,48
Peóns de industrias manufactureiras	8.785	19.714	2,24	96,99
Cociñeiros e outros preparadores de comidas	7.692	12.172	1,58	86,81
Auxiliares de enfermaría hospitalaria	3.486	9.279	2,66	95,33
Taquígrafos e mecanógrafos	6.598	8.999	1,36	78,21
Matachíns e traballadores das industrias cárnicas e do peixe	3.592	7.088	1,97	96,75
Asistentes domiciliarios	3.959	6.670	1,68	96,65
Peóns do transporte e descargadores	2.949	6.194	2,10	95,16

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

5.9 MOBILIDADE LABORAL

A análise da contratación en Galicia revela a existencia de fluxos de traballadores e traballadoras tanto entre provincias da comunidade autónoma como entre distintas zonas do país; este feito converte a mobilidade xeográfica nun trazo destacado da realidade laboral. Pódense destacar dous tipos de movementos: por unha banda o denominado “efecto retorno”, onde os inmigrantes son os que deciden volver aos seus países de orixe ou incluso a terceiros lugares en busca de melloras profesionais, e por outro lado o coñecido como “efecto saída”, onde son os españois (normalmente os máis cualificados) os que se inclinan por buscar emprego no exterior, en moitos casos en Europa pola facilidade de movementos que está a brindar a Unión Europea.

Conceptos como o da cultura, a familia e incluso o arraigo coa residencia en moitos casos son motivos que fan que os traballadores sexan remisos ante a mobilidade laboral; non obstante, no caso das galegas e galegos, tradicionalmente a mobilidade ten unha maior presenza que noutras comunidades autónomas. As tendencias están variando ultimamente por mor das situacións de desemprego que se están a xerar, e así vemos que no bienio 2008-2009 se incrementan aquelas persoas de ambos os xéneros que deciden marchar para atopar oportunidades de emprego noutras zonas de España. Pola contra, as porcentaxes de entrada de contratados doutras rexións practicamente non varían.

Os homes son máis proclives ao cambio que as mulleres por circunstancias herdadas e instauradas, como son os condicionamentos sociais, as diferenzas culturais ou o desigual repartimento de responsabilidades que aínda perduran na actualidade. Así, en 2009 tanto os contratados que entran en Galicia procedentes doutros territorios como os que saen para traballaren noutras comunidades autónomas representan unha maior porcentaxe nos homes. En números absolutos, uns 17.500 homes asinaron contratos de traballo en empresas de fóra de Galicia, mentres que no caso das mulleres estas ascenden a 7.990, menos da metade. No tocante ás persoas que entran en Galicia con contrato de traballo no ano pasado, 12.600 son homes e 5.191 mulleres, tamén unha proporción moito menor para elas.

En canto ás comunidades autónomas emisoras de traballadoras que entran en Galicia, no último período destaca Madrid como principal foco de achega de novas empregadas, seguida de Asturias e Castela e León, estas últimas sen dúbida afectadas pola proximidade xeográfica con Galicia.

En cambio, analizando o destino das contratadas que parten da nosa comunidade para prestaren servizos noutros territorios, claramente as grandes cidades españolas, Madrid e Barcelona, son os rumbos elixidos polas galegas para traballaren.

A análise da mesma variable por grupos de idade ofrécenos o seguinte resultado: as mulleres que presentan unha maior mobilidade territorial na súa contratación teñen menos de 30 anos e, en cambio, nos homes a decisión de desprazarse para traballaren noutro territorio tómana maioritariamente aqueles que teñen entre 30 e 44 anos.

De novo as responsabilidades familiares acadadas e desiguais para cada un dos xéneros marca esta circunstancia, xa que para as mulleres é moito máis doado atopar novas expectativas de emprego canto menor sexa a súa idade e, en consecuencia, teñan menores cargas familiares que dificulten os cambios de residencia.

Lugo e Ourense son as provincias galegas nas que maior número de mulleres se desprazan cara a outras localidades para traballaren: un 13% das contratadas o ano pasado optaron por esta elección.

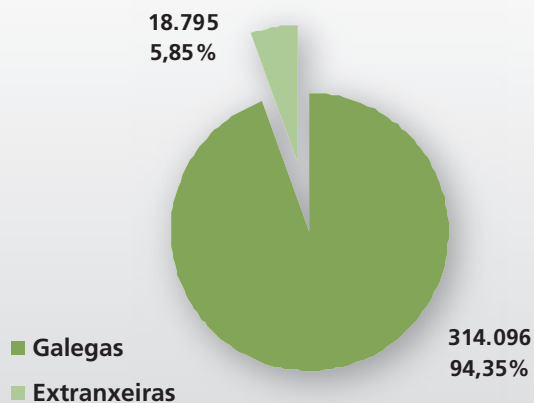
MOBILIDADE LABORAL NA CONTRATACIÓN DE TRABALLADORAS		
	Mulleres que entran en Galicia	Mulleres que saen de Galicia
A CORUÑA	9,56%	9,68%
LUGO	9,86%	13,18%
OURENSE	8,77%	13,47%
PONTEVEDRA	8,88%	9,28%

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia.

5.10. CONTRATACIÓN DAS MULLERES ESTRANXEIRAS

No tocante á nacionalidade das mulleres contratadas en Galicia no ano 2009, pódese apreciar como un 94,35% son galegas e un 5,65% son de nacionalidade estranxeira, un total de 18.795 mulleres. Os homes estranxeiros teñen un maior peso na contratación que as mulleres, xa que supoñen un 10% do total da contratación masculina en Galicia respecto aos datos extraídos do último período. Do total de estranxeiras contratadas, a terceira parte, unhas 14.000 mulleres, asinaron un contrato de traballo nas provincias da Coruña e Pontevedra. No entanto, é nas restantes provincias galegas onde a proporción de mulleres estranxeiras ten un peso maior se as comparamos coas autóctonas; en Lugo un 8,6% da contratación feminina total corresponde a mulleres non nacionais e en Ourense esta porcentaxe baixa ata un 7%.

Contratación feminina en Galicia 2009 por nacionalidade

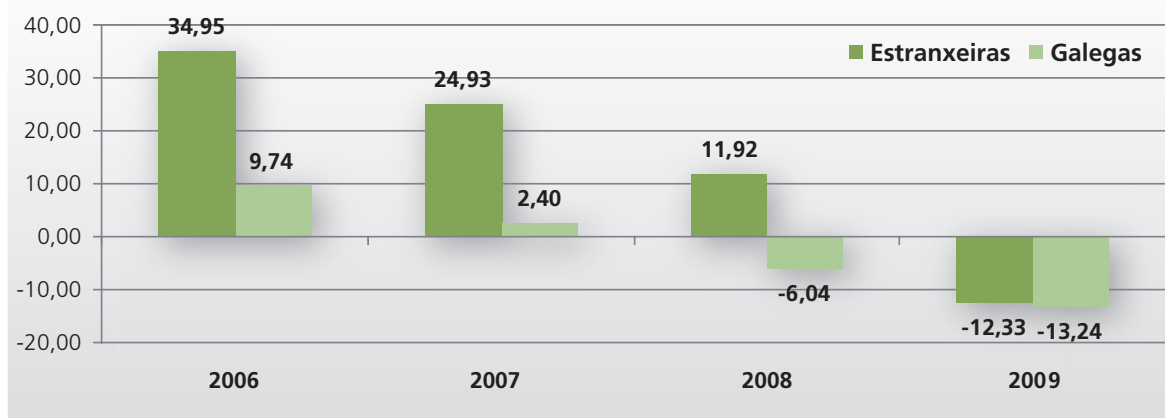
Contratación de estranxeiros en Galicia no ano 2009 por xénero

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Aínda que o perfil de idade das contratadas estranxeiras é moi similar ao ofrecido polas galegas, nas mulleres estranxeiras predomina en maior medida o número de contratos efectuados a aquelas que teñen entre 30 e 44 anos e presenta un peso moito menor nas maiores de 45 anos, feito que se corresponde coa estrutura poboacional dos seus compoñentes.

Variación na contratación feminina por nacionalidade

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

As 20 principais nacionalidades das mulleres estranxeiras contratadas en Galicia	2009
PORTUGAL	2.706
COLOMBIA	2.691
BRASIL	2.102
ROMANÍA	1.136
ARXENTINA	1.090
DOMINICANA, REPÚBLICA	1.040
PERÚ	986
VENEZUELA	809
URUGUAI	719
CUBA	624
ITALIA	581
MARROCOS	485
ECUADOR	401
PARAGUAI	315
BOLIVIA	253
CHINA	250
FRANCIA	231
REINO UNIDO	212
BULGARIA	211
ALEMAÑA	172

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

O aspecto no que si se constata unha relación inversa é na evolución seguida polos contratos que foron celebrados con empregadas galegas e estranxeiras. Nos últimos cinco anos, e falando sempre de maneira porcentual, vemos como a contratación de mulleres estranxeiras experimenta un crecemento moito maior que o das mulleres autóctonas.

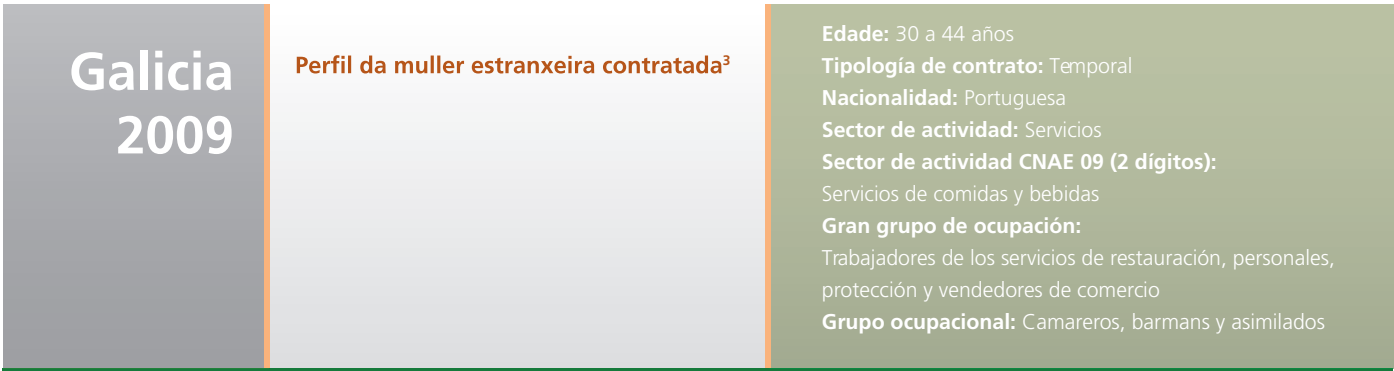
Incluso en 2008, cando empezaban a deixarse sentir con forza os efectos da desaceleración económica e de emprego que aínda perdura na contratación xeral actual, as estranxeiras crecían nun 11,92% con respecto a 2007. No pasado ano 2009 a variación contractual en ambos os casos foi negativa, cuns valores moi parellos.

Portugal, Colombia e Brasil agrupan o 40% das mulleres estranxeiras contratadas en 2009. Por volume de contratación, son as brasileiras e as portuguesas as que máis ven incrementada a súa actividade laboral. En cambio as mulleres de nacionalidade colombiana amosan unha tendencia á baixa desde 2006.

Facendo a análise en valores porcentuais, os resultados indican que as mulleres romanesas e chinesas son as únicas nas que crece o seu número de contratos de 2008 a 2009. Tamén as empregadas romanesas son as que máis peso adquiren nos últimos cinco anos, seguidas polas paraguaia e as peruanas.

5.11. PERFIL DA MULLER CONTRATADA³

Para rematar, a continuación detállase o perfil da muller estranxeira contratada en Galicia no último período, baseándose nos datos que nos ofrecen os servizos públicos de emprego.

Fonte: Elaboración propia a partir dos datos do Servizo Público de Emprego de Galicia.

Baseándose no conxunto de datos de contratación manexados para a elaboración do informe, pódese ofrecer o seguinte perfil da muller contratada en Galicia no ano 2009, perfil que comprende as variables que máis destacan dentro de cada un dos indicadores do mercado laboral.

³Para elaborar os informes de perfil da muller contratada tivéronse en conta, de forma independente, os valores máis repetidos obtidos en cada unha das distintas variables.

6. PARO REXISTRADO

O paro rexistrado inclúe o total de demandantes de emprego en alta inscritos nas oficinas de emprego galegas excluindo aquelas situacións laborais descritas na Orde ministerial do 11 de marzo de 1985, como son, por exemplo, os demandantes de pluriemprego, mellora de emprego, participantes en traballos de colaboración social, solicitantes de emprego conxuntural ou estudantes.

Segundo isto, un total de 119.352 mulleres atopábanse en situación de desemprego ao finalizar o pasado ano 2009, representando así o 53,56% do total do paro rexistrado nas oficinas de emprego de Galicia. Tanto na comunidade galega como en todas as súas provincias, as mulleres superan a metade das demandas rexistradas en decembro de 2009, mentres que no conxunto nacional estas supoñen un 48,71% do total.

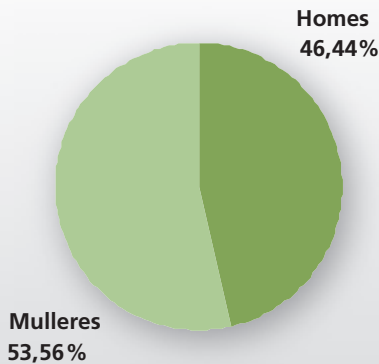
Malia supoñeren un peso menor no ámbito estatal, o crecemento do paro feminino acontecido en España nos últimos cinco anos é tres veces superior ao galego: Galicia experimenta un aumento dun 15% no volume de desempregadas desde 2005 (ten en decembro de 2009 23.460 paradas máis que as existentes na mesma data de 2007), mentres que no resto do Estado se incrementa nun 45%. Tamén no paro masculino se atopan unhas diferenzas similares co resto do Estado: mentres que en Galicia o crecemento é dun 51,93% desde 2005, España rexistra unha subida dun 95,49%, practicamente o dobre.

A pesar de que as mulleres representan unha porcentaxe maior que os homes a nivel demográfico, supoñen menos da metade tanto da contratación anual como da afiliación de traballadoras no sistema da Seguridade Social, como se puido comprobar nos apartados anteriores. O paro rexistrado é o único indicador do emprego onde consta esa primacía numérica das mulleres, a un nivel máis elevado incluso que a superioridade poboacional.

PARO REXISTRADO EN GALICIA

2009	Mulleres	Homes	Total	Porcentaxe de mulleres sobre o total do paro rexistrado	Tendencia do paro rexistrado nas mulleres 05/09
A Coruña	48.133	41.461	89.594	53,72	16,25
Lugo	10.603	10.565	21.168	50,09	10,95
Ourense	13.534	11.334	24.868	54,42	6,75
Pontevedra	47.082	40.127	87.209	53,99	19,80
Galicia	119.352	103.487	222.839	53,56	15,94
España	1.911.067	2.012.536	3.923.603	48,71	45,15

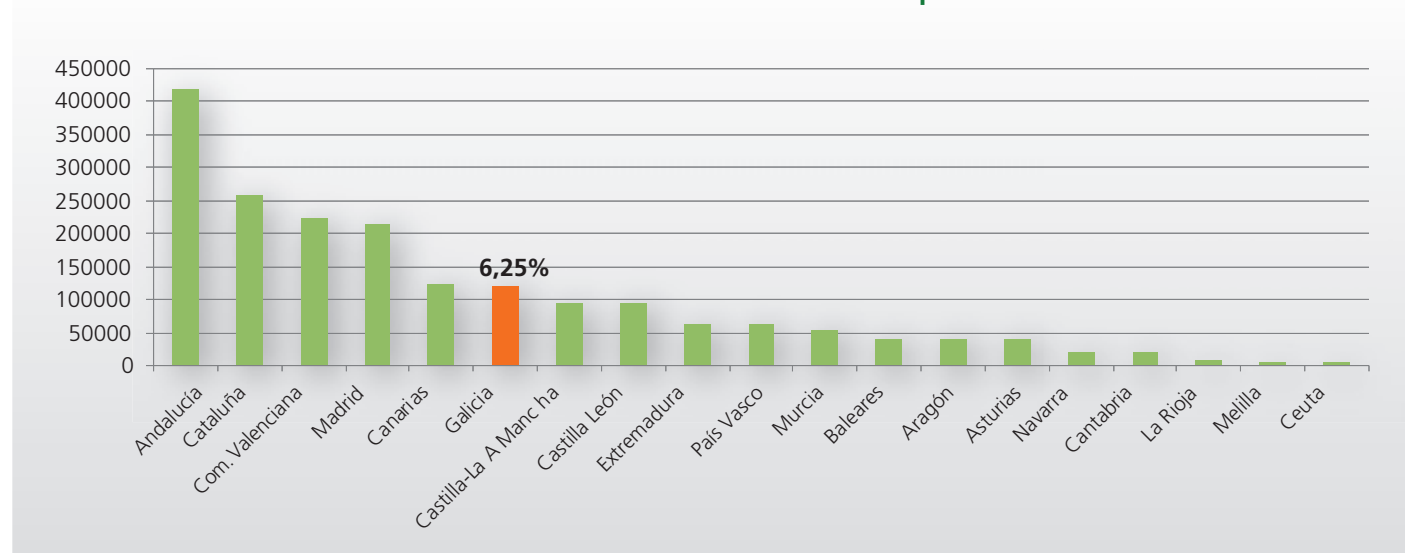
Paro rexistrado en Galicia por xénero 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Galicia constitúe a sexta comunidade autónoma en canto a volume de mulleres sen emprego, achegando o 6,25% do total do paro rexistrado feminino español no pasado ano 2009. No tocante ao paro masculino, os homes galegos, malia representaren unha proporción menor que as mulleres, un 5,14% do total de demandantes estatais, seguen a ocupar a mesma posición que elas no ranking do desemprego por autonomías.

Paro rexistrado feminino nas Comunidades autónomas en 2009 e porcentaxe de Galicia sobre o total

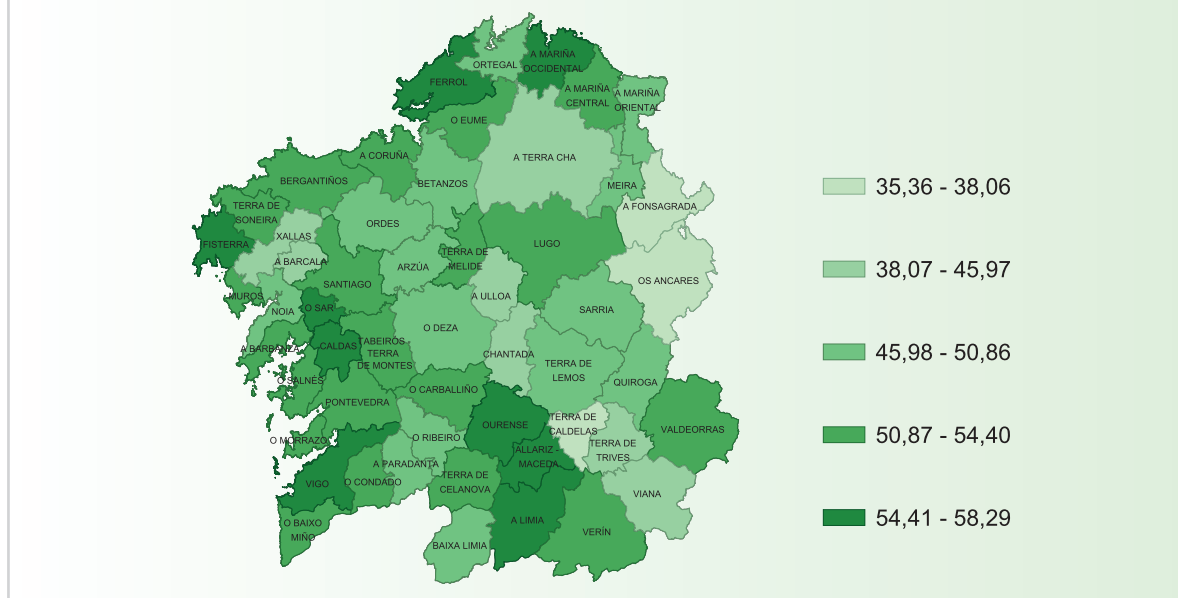

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

A un nivel xeográfico máis desagregado, cómpre salientar que en 34 das 53 comarcas galegas máis da metade do paro rexistrado ten xénero feminino, destacando a comarca de Ferrol, onde practicamente o 60% dos desempregados en 2009 son mulleres. As comarcas galegas que teñen menor proporción de paradas respecto aos homes tamén parados pertencen ás provincias de Lugo e Ourense; estas son A Fonsagrada, Os Ancares e Terra de Caldelas, non chegando ningunha a superar o 40% de mulleres inscritas como demandantes nas súas oficinas de emprego. Analizando as tres mesmas comarcas a nivel demográfico, vemos como tamén destacan por seren territorios onde o peso de mulleres inscritas no padrón municipal non supera o 50% do total.

Se analizamos o volume de paradas nas provincias galegas, vemos como seguen sendo A Coruña e Pontevedra as que concentran o 80% das totais en 2009, dato que corrobora os profundos desequilibrios territoriais existentes en Galicia.

PESO RELATIVO DO PARO FEMININO REXISTRADO NAS COMARCAS GALEGAS

A pesar de que o paro creceu nos últimos dous anos para ambos os xéneros en Galicia, os seguintes gráficos evidencian a baixada no peso relativo que as mulleres teñen no desemprego: de representaren o 61,30% do paro total en 2005, as mulleres constitúen en 2009 o 53,56%, pouco máis da metade dos inscritos nas oficinas de emprego galegas.

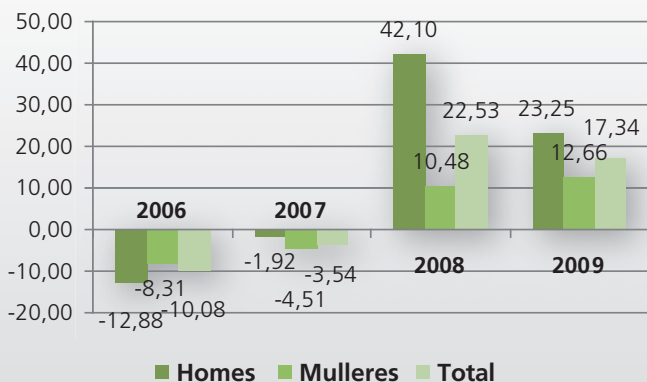
O gran cambio na tendencia á baixa experimentada polo paro rexistrado ata o ano 2007 déixase sentir con forza en 2008, onde principalmente os homes aumentan a súa contía de desempregados nun 42,10%, mentres que as mulleres demandantes aumentan nun 10,48%. Isto significa que en 2008 Galicia ten 34.921 desempregados máis que en 2007, 24.876 homes e 10.045 mulleres.

No seguinte período, en 2009, Galicia tamén ve como se incrementa o seu número de desempregados, aínda que homes e mulleres experimentan variacións inversas; os homes parados aumentan pero nunha porcentaxe 18 puntos inferior á acontecida en 2008 e as mulleres crecen un 2% máis do que o fixeron en 2008.

No conxunto estatal prodúcese un gran cambio na composición do paro rexistrado en virtude do cal as mulleres pasan a ser en 2008, por primeira vez en moitos anos, unha porcentaxe inferior a metade, porcentaxe que se mantén tamén en 2009. Con todo, a variación do desemprego feminino a nivel nacional ofrece datos máis preocupantes que os obtidos pola nosa comunidade. Con respecto ao mesmo mes do ano pasado, España ten un 23,10% máis de mulleres paradas, mentres que en Galicia o incremento é dun 12,66%, practicamente a metade.

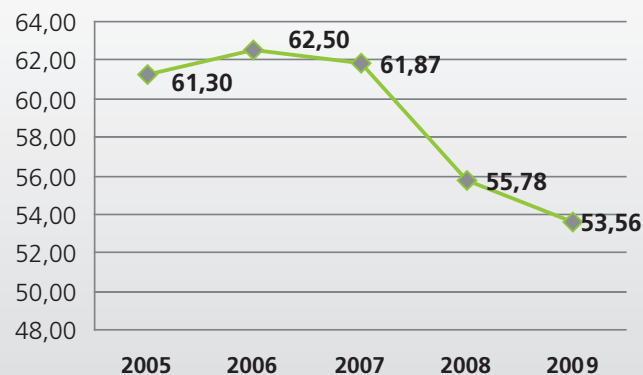
Se a análise se leva a cabo tendo en conta a tendencia quinquenal (2005-2009), esta tamén mostra como ascende o desemprego en toda a comunidade autónoma, salientando o feito de que é Pontevedra a provincia galega que ofrece unha subida maior, cun 19,80% máis de mulleres paradas con respecto a 2005. Comarcas pontevedresas como Deza, Pontevedra, O Morrazo e O Condado amosan un forte aumento no desemprego feminino desde 2005, con crecementos superiores ao 22% en todo o período.

Variación anual do paro rexistrado en Galicia por xénero

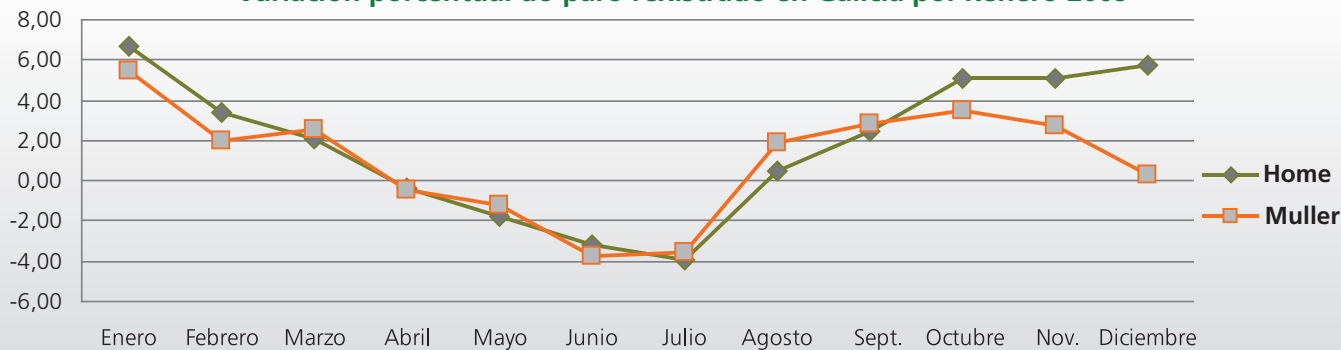
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Peso do paro feminino rexistrado en Galicia 2005-2009

As variacións mensuais do paro rexistrado no ano 2009 amosan os seguintes resultados: o ano empeza cun incremento de paro para os dous xéneros con respecto ao mes de decembro do exercicio anterior, incremento que é algo máis pronunciado para os homes. Xaneiro ten a subida máis forte de desemprego de todo o ano e ata o mes de abril non se empeza a notar un lixeiro descenso das paradas e parados, feito provocado polo incremento de contratos temporais efectuados no período estival, sobre todo no sector servizos. Cara ao final do verán, a partir de agosto, experimentábase de novo unha forte caída do emprego que perdura ata finalizar o ano.

Variación porcentual do paro rexistrado en Galicia por xénero 2009

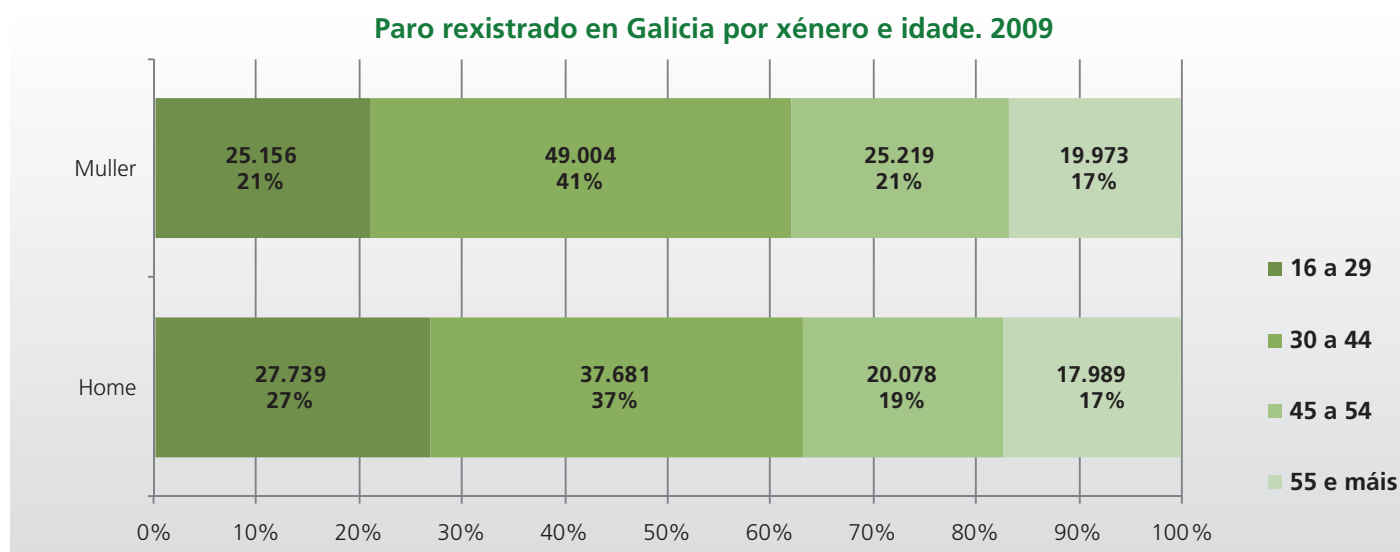
	Xaneiro	Febreiro	Marzo	Abril	Maio	Xuño	Xullo	Agosto	Setembro	Outubro	Novembro	Decembro
Home	89.558	92.615	94.580	94.243	92.539	89.562	86.079	86.467	88.616	93.127	97.861	103.487
Muller	111.758	113.955	116.904	116.419	114.979	110.678	106.780	108.774	111.849	115.796	118.967	119.352

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

Os movementos producidos no volume de desempregadas/os durante o transcurso do ano 2009 son practicamente iguais entre mulleres e homes; as maiores diferenzas evidéncianse cara a finais do ano, sobre todo en novembro e decembro, onde a porcentaxe de crecemento do paro é bastante inferior nas mulleres. A pesar disto, pódese afirmar que os datos de decembro non melloran os acadados a principios de ano, facendo que se manteña a tendencia de destrución de emprego comezada no ano 2008.

6.1 PARO REXISTRADO POR GRUPOS DE IDADE

O desemprego en Galicia golpea especialmente as mulleres que teñen entre 30 e 44 anos, representando un 41% do total; en termos absolutos, 49.004 paradas. Hai que ter en conta que este segmento de idade é o que tamén ten maior volume de mulleres potencialmente activas; de cada 100 mulleres en idade de traballar neste grupo, 15 están en situación de desemprego, o valor máis elevado de todas as cohortes de idade.

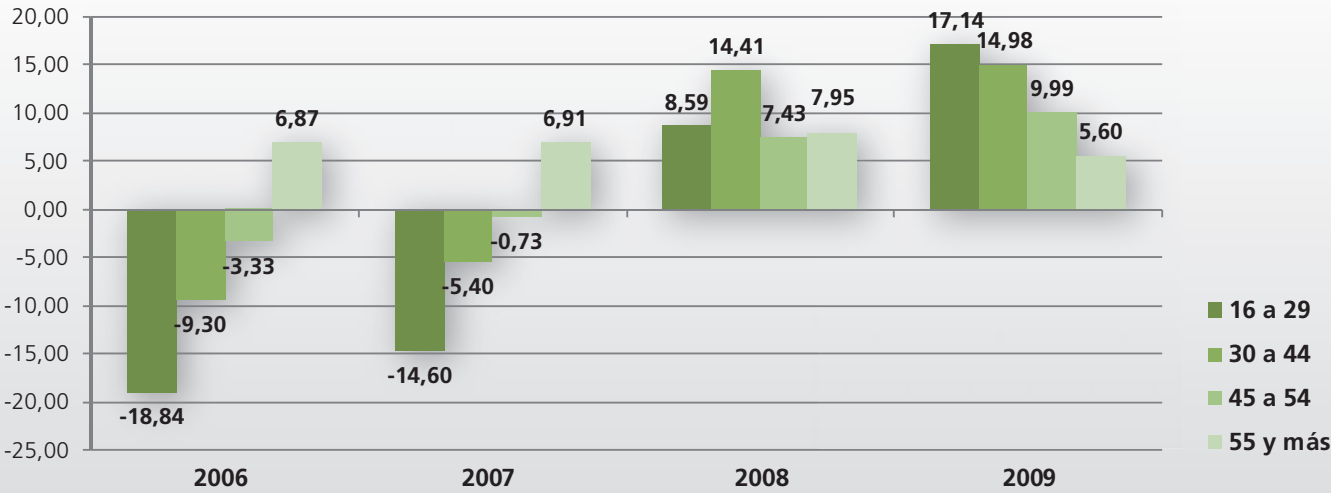

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

O paro feminino rexistrado é superior ao masculino en todos os grupos de idade agás nas menores de 30 anos. A pesar disto, as mulleres paradas máis novas pasan de seren o grupo de idade que mellores perspectivas presentaba en 2006 a seren o colectivo no que máis se disparou o desemprego no último ano a nivel porcentual. No bienio 2008-2009 rexístranse na nosa comunidade un total de 5.378 desempregadas máis con idades comprendidas entre os 16 e os 29 anos comparadas coas inscritas en 2007. A pesar deste dato, o maior incremento absoluto de paradas atopámolo naquelas que teñen idades comprendidas entre os 30 e os 44 anos, con 11.753 anotadas máis nos últimos dous anos.

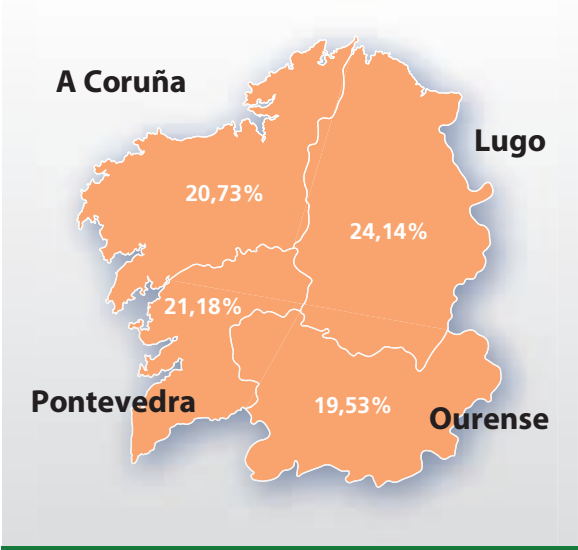
A maior esperanza de vida nas mulleres e o consecuente envellecemento xeral da poboación, sumado ás consecuencias da actual crise económica e laboral, teñen as súas repercusións nos distintos colectivos de idade das paradas da nosa comunidade, sobre todo nas de maior idade. As mulleres de máis de 45 anos xa vían aumentar o seu desemprego no ano 2006 cando os demais grupos de idade experimentaban un descenso continuado. Esta tendencia de crecemento mantense regular ata o pasado ano 2009; en cambio, a diferenza entre homes e mulleres desempregadas con idades próximas á xubilación véñse reducindo desde 2007.

Variación del paro femenino registrado por grupos de edad

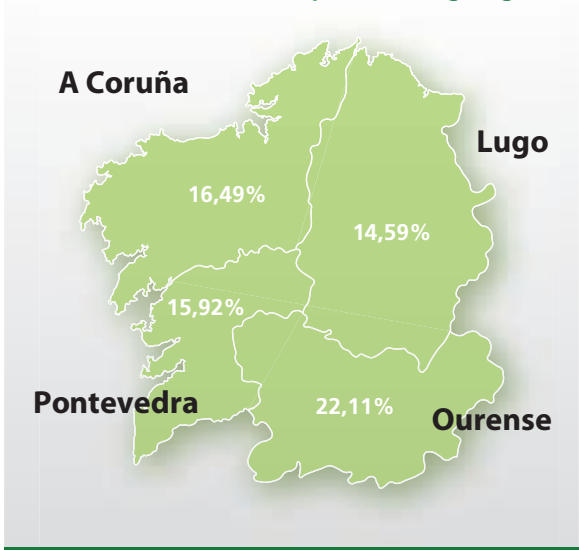

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Peso relativo das mulleres desempregadas menores de 30 anos nas provincias galegas

Peso relativo das mulleres desempregadas maiores de 55 anos nas provincias galegas

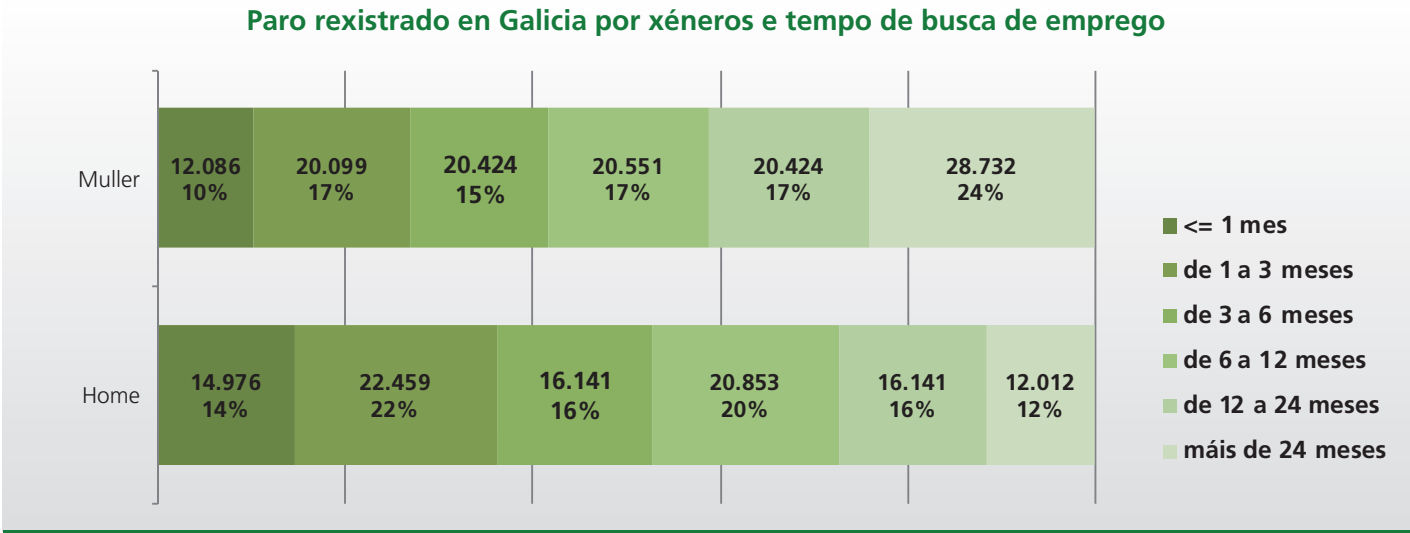

Máis concretamente, hai que salientar que as paradas de máis de 55 anos teñen maior peso en Galicia (un 17% do total de desempregadas en 2009) que no conxunto nacional (un 13% do total). Por provincias, en Ourense este colectivo obtén a maior proporción, un 22%, feito provocado claramente polo importante peso demográfico que teñen as mulleres de idades mais avanzadas no empadramento da provincia e tamén por tratarse dunha localidade altamente envellecida. Ourense convértese na única provincia galega onde as paradas de máis de 55 anos teñen un peso relativo superior ás paradas de menos de 30. Nas restantes provincias as mulleres novas teñen un volume superior observable nos seguintes mapas.

6.2 PARO REXISTRADO POR TEMPO DE BUSCA DE EMPREGO

As mulleres estanse vendo máis afectadas polo paro rexistrado de longa duración, é dicir, teñen unha maior dificultade de acceso ao emprego cando se atopan en situación de desemprego. En concreto, o maior volume de paradas en Galicia no exercicio 2009 recae naquelas que levan máis de 24 meses inscritas como demandantes, un total de 28.732 mulleres. Nos homes esta proporción redúcese a máis da metade no mesmo período, uns 12.000 desempregados exceden o tempo máximo de inscrición. Expresado doutra maneira, pódese dicir que de cada 100 demandantes de emprego que permanecen máis dun ano inscritos como tales nas oficinas de emprego 64 son mulleres, para as cales é máis dificultosa a inserción no mercado de traballo tras un longo período de inactividade.

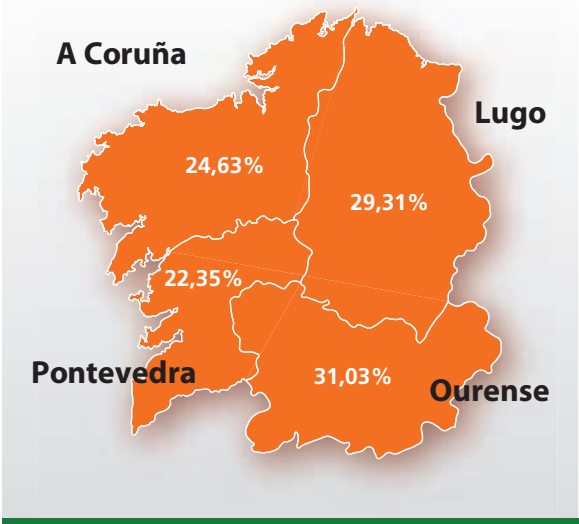
Por outra banda, apréciase como as mulleres obteñen mellores resultados en comparación cos homes no que se refire ao número de desempregadas que atopan traballo nun período curto de tempo, non superior a seis meses. Estas significan un 41,6% do total de paradas en 2009, e para os homes a porcentaxe excede a metade do total, en concreto un 53%.

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Analizando as paradas de longa duración por zonas xeográficas, os resultados reflicten que en España estas teñen un peso inferior, xa que supoñen un 35% do total de desempregadas, fronte ao 42% que atopamos en Galicia. Dentro da comunidade autónoma, Ourense, cun total de 6.461 mulleres que levan máis dun ano buscando emprego, convértese na provincia onde maior peso teñen as desempregadas de longa duración (un 47% do total e un 31% das que levan máis de dous anos en concreto). Séguenlle as provincias da Coruña, Pontevedra e Lugo.

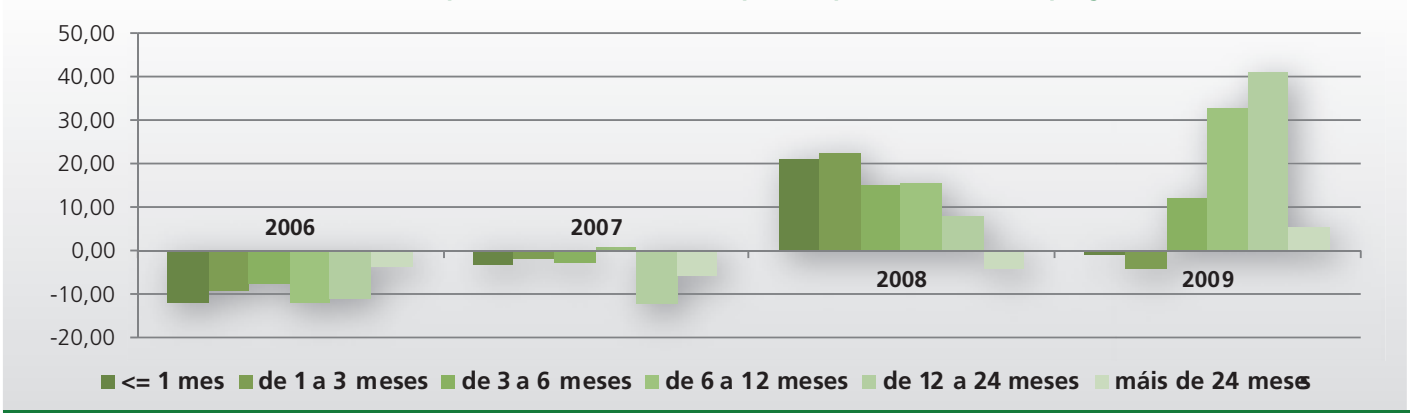
Peso relativo das mulleres desempregadas con antigüidade no paro de máis de 24 meses

En 2008 soamente descendía o volume de desempregadas que levaban máis de 24 meses na procura de traballo, aumentando, como é lóxico, aquelas que acababan de perder os seus empregos e levaban menos tempo en situación de paradas. Na variación anual con 2009 a tendencia cambia; no último período descende o volume de paradas de curta duración (menos de 3 meses) e aumentan significativamente aquelas que teñen maior antigüidade na demanda.

En 2009 a comunidade galega ten 7.400 mulleres máis que en 2007 buscando emprego sen éxito durante máis dun ano. Nos homes cobra maior importancia este feito, xa que eles teñen uns 10.700 desempregados máis na mesma situación, aínda que tamén hai que ter en conta que as mulleres sempre tiveron maior peso que os homes neste colectivo, converténdose así nun dos grupos prioritarios obxecto das políticas activas de emprego. Este repunte do paro de longa duración é do máis preocupante, dado que estas persoas teñen cada vez máis difícil colocarse, mesmo no momento en que a actividade económica se recupere.

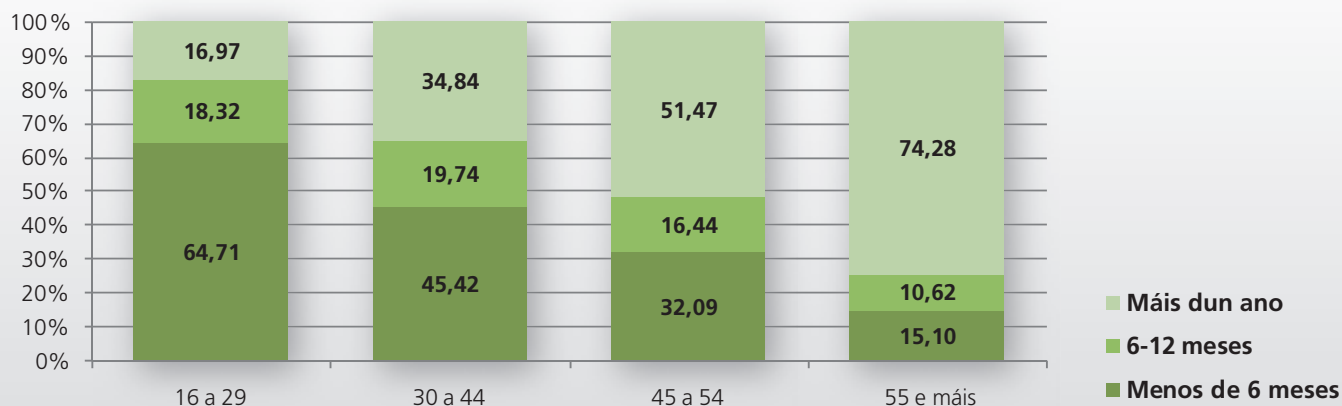
Variación do paro feminino rexistrado por tempo de busca de emprego

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Por tramos de idade, o paro de longa duración afecta máis ás mulleres que superan os 45 anos e, sobre todo, a aquelas que teñen máis de 55. En valores absolutos constan como rexistradas nas oficinas de emprego un total de 27.815 demandantes con máis de 45 anos e máis dun ano na procura de emprego, un 57% do total. Esta combinación de factores, como son a idade e o tempo de inactividade, pon maiores trabas ás posibilidades de inserción profesional; mesmo a nivel social resulta preocupante o chamado efecto “desalento”, co cal as persoas que se atopan nesta situación chegan a deixar de buscar emprego pola crenza de que non o van atopar.

Porcentaxe de paro rexistrado nas mulleres por grupos de idade e tempo de busca de emprego

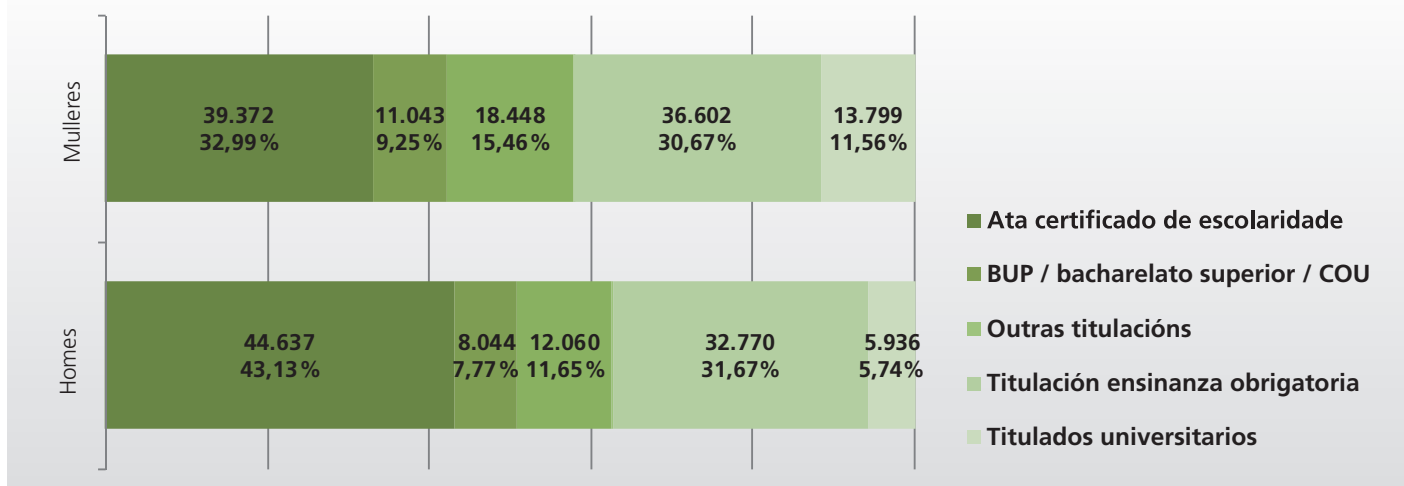
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

6.3 PARO REXISTRADO POR NIVEL DE ESTUDOS

Os maiores contrastes entre o desemprego masculino e feminino cando se analiza por nivel de estudos acadados atópanse nos extremos opostos dos niveis formativos. A porcentaxe máis elevada de paradas e parados en ambos os xéneros está naqueles que teñen o nivel máis baixo de formación, o certificado de escolaridade, aínda que para os homes supón un peso maior (un 43%, fronte a un 32,99% nas mulleres); en cambio, as mulleres con estudos superiores en situación de desemprego practicamente triplican os homes, segundo os datos de decembro de 2009 (13.799 mulleres fronte aos 5.936 homes coa mesma formación). Esta sobredemanda de paradas con formación universitaria provoca que en moitos casos se decanten por aceptar postos de menor cualificación, feito que leva consigo unha redución media importante do nivel salarial das mulleres, entre outras cuestións.

Ata o ano 2007 a tendencia no mercado laboral galego foi cara a un descenso de paradas e parados en todos os niveis formativos, tendencia que cambia a partir de 2008, onde crecen as desempregadas/os independentemente da educación que posúan. Aínda así, son precisamente as mulleres con estudos universitarios as que sofren unha variación porcentual maior no último ano, crescendo un 22,47% respecto á mesma data do ano 2008 (un incremento de 2.500 paradas). Esta circunstancia contrasta co feito de que nos anos 2006 e 2007 este colectivo era un dos que máis desempregadas perdía dunha maneira constante.

Paro rexistrado en Galicia por xénero e nivel de estudos

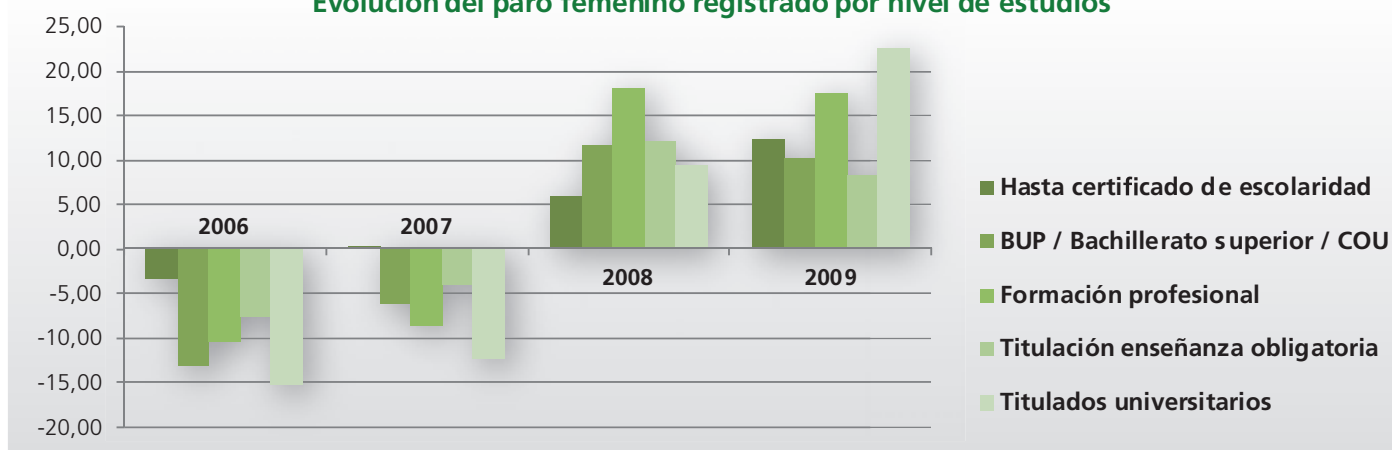

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

O seguinte grupo que experimenta un importante aumento porcentual de desempregadas desde 2008, tendo en conta o nivel de estudos, é o daquelas mulleres que posúen o nivel de formación profesional, cun total de 2.741 paradas máis que o ano anterior.

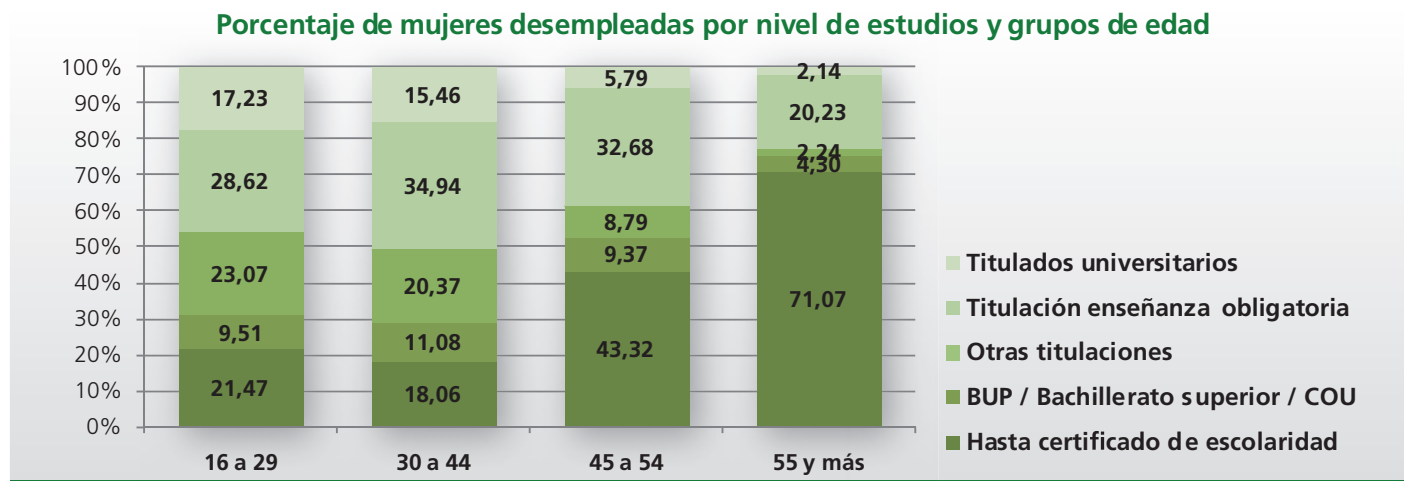
A pesar destas variacións, podemos afirmar que as mulleres con menor cualificación, aquelas que teñen o certificado de escolaridade e a titulación de ensinanza obrigatoria, son as máis afectadas pola situación económica actual, ao incrementaren o seu número de desempregadas en 7.110 mulleres.

Evolución del paro femenino registrado por nivel de estudios

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

A relación entre a idade e os distintos niveis de estudos é inversamente proporcional cando se estudan os resultados do desemprego: a medida que aumenta a idade nas mulleres paradas, descende a súa formación adquirida, cousa que, por outra banda, acontece de igual forma no colectivo masculino. En 2009, sete de cada dez paradas galegas con máis de 55 anos posúe soamente estudos que son equivalentes ao graduado escolar, un total de 14.195 demandantes de emprego. Ao mesmo tempo, o número de mulleres inscritas nas oficinas de emprego con estudos superiores descende bruscamente a medida que aumenta a súa idade.

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

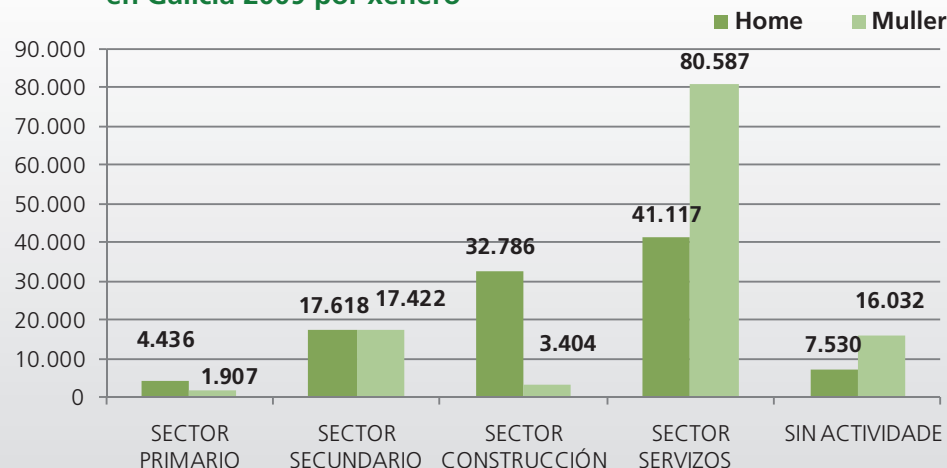
6.4 PARO REXISTRADO POR ACTIVIDADE ECONÓMICA

O sector servizos concentra a maior parte das mulleres desempregadas na comunidade autónoma galega, circunstancia que se ve favorecida polo feito de que unha de cada tres mulleres está ocupada neste sector, baseándose nos últimos datos obtidos. En decembro de 2009 rexístranse un total de 80.587 mulleres desempregadas que proveñen desta actividade, o dobre aproximadamente que os homes parados no mesmo período. O 33% das inscritas restantes corresponden aos sectores secundario, construción e primario, por esta orde, sectores nos que estruturalmente as mulleres están, en xeral, subrepresentadas.

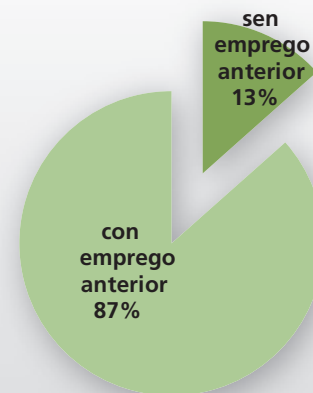
Un dos indicadores que reflicte dunha maneira clara as dificultades de inserción laboral que ten a muller en xeral e que require unha mención especial é o que nos revela a porcentaxe de demandantes de emprego que non teñen unha experiencia previa no mercado de traballo. Pois ben, en 2009 un 13% das mulleres desempregadas na nosa comunidade autónoma estaba nesta situación, en valores absolutos un total de 16.032 paradas. Realizando unha comparativa destes datos cos que presentan os homes, confírmase a afirmación inicial, xa que a proporción masculina neste aspecto se reduce á metade, un 7% do total (7.530 parados). O feito de que a porcentaxe de mulleres sen emprego anterior vaia mingando cos anos non significa que descenda o seu volume no mercado de traballo, senón que as proporcións de mulleres provenientes doutros sectores de actividade están a aumentar considerablemente.

Analizando este segmento do desemprego segundo a idade, compróbase que está composto principalmente por mulleres de máis de 35 anos, as cales, evidentemente, seguen a ter máis dificultades para accederen por primeira vez ao mercado de traballo, a maioría das veces pola imposibilidade de conciliar a súa vida laboral e familiar.

Paro rexistrado nos grandes sectores de actividade en Galicia 2009 por xénero

Experiencia laboral das mulleres demandantes de emprego en Galicia 2009

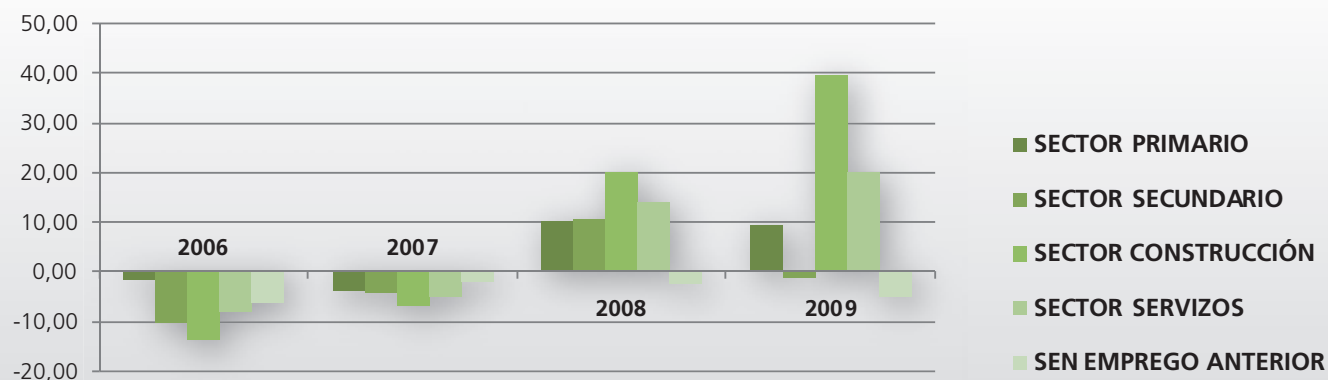
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

A destrución interanual de postos de traballo reflíctese dunha maneira moi evidente a partir de 2008 en todos os sectores de actividade. O impacto inicial da actual recesión económica e laboral déixase sentir con máis forza en sectores dominados polos homes, como as finanzas, a industria e a construción; con todo, nos últimos meses as súas repercusións esténdense a outros sectores, incluíndo os servizos, onde as mulleres tenden a predominar.

Atendendo á variación porcentual producida no último ano, o sector da construción é o que maior incremento experimenta no desemprego das mulleres, pero tendo en conta a representación feminina nesa actividade consideramos que pode ser un dato pouco relevante. Mención especial require a traxectoria nos últimos anos do sector servizos no tocante ao paro rexistrado; Galicia ten a finais de 2009 21.600 demandantes de emprego máis que en 2007, dato preocupante tendo en conta que a maior parte da contratación de mulleres na comunidade se leva a cabo neste sector produtivo.

Expresado doutro modo, pódese afirmar que cada ano Galicia rexistra 3.200 paradas máis nas súas oficinas de emprego derivadas do sector servizos. Dentro do sector destacan actividades relacionadas co comercio ao retallo e servizos diversos de hostalaría, basicamente aqueles afíns ao posto de camareiras de diversos establecementos. Estas dúas actividades concentran a cuarta parte do paro feminino rexistrado en 2009. A nivel nacional, hai que destacar que a industria alimentaria e a confección de roupa de vestir teñen un peso relativo menor que o que teñen en Galicia: un 2% e un 1,35% respectivamente.

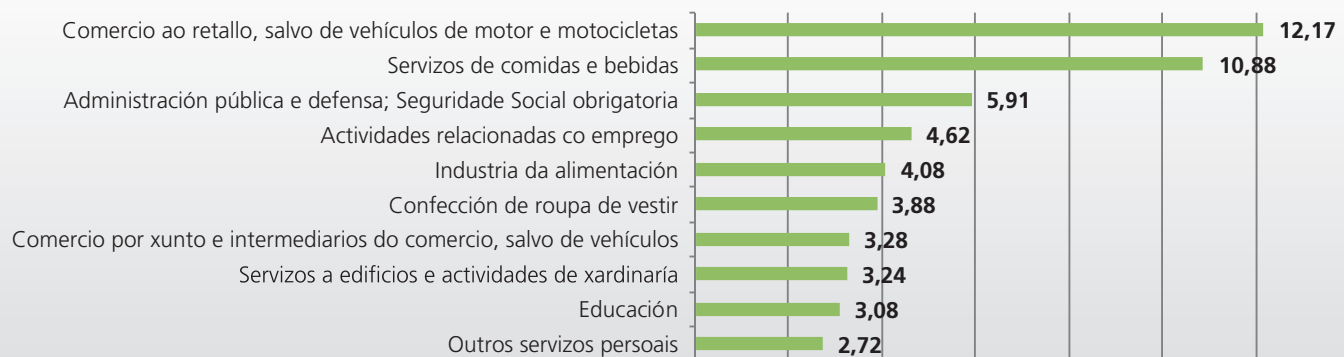
Variación do paro feminino rexistrado nos grandes sectores de actividade en Galicia

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Unha concentración alta de paradas procedentes dun número reducido de profesións, tal como está a acontecer no mercado laboral actual, dificulta aínda máis se cabe o acceso destas persoas ao emprego; ademais, outro factor semella ultimamente xogar en contra da inserción das mulleres: a destrución de emprego en sectores considerados como masculinizados, como por exemplo a construción, provoca que estes poidan optar por ocupar postos tradicionalmente asignados a mulleres e así, en certa forma, “expulsalas” do mercado laboral.

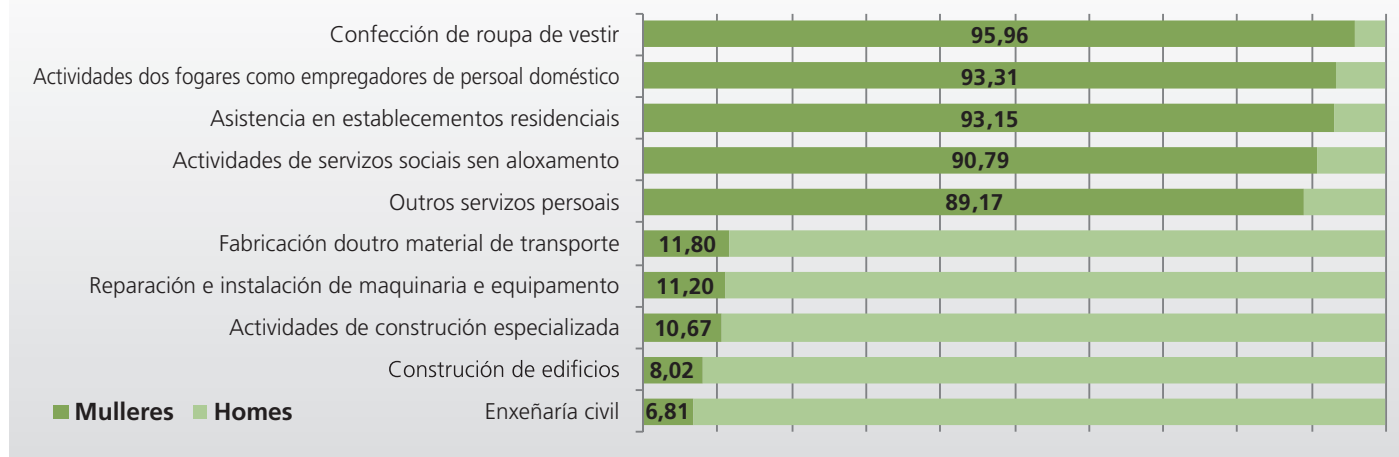
As dez actividades (CNAE 09) con maior número de mulleres demandantes de emprego en 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

A confección, empregados de persoal doméstico, asistencia en establecementos residenciais e servizos sociais son actividades nas que a muller obtén unha representación superior ao 90% no total do desemprego rexistrado, exemplo claro da existente segregación ocupacional derivada das diferenzas por xénero. Ademais, trátase de actividades que, por outra banda, semellan prolongacións do considerado tradicionalmente rol feminino dentro de cada un dos fogares. Caso contrario sucede cos traballos relacionados coa enxeñaría civil ou a construción de edificios, onde as mulleres non chegan a representar un 10% do paro rexistrado total.

As cinco actividades económicas con maior e menor representación da muller no paro rexistrado de Galicia 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

6.5 PARO REXISTRADO POR OCUPACIÓNS

Cando se analizan as ocupacións máis demandadas polas galegas que se atopan en situación de desemprego, compróbase como profesións que gozan de menor cualificación e tamén menor retribución económica son aquelas que marcan as prioridades de elección no rexistro de demandas do pasado ano 2009. Encabeza a lista de ocupacións máis demandadas o persoal de limpeza de oficinas, hoteis e outros establecementos similares, seguido moi de preto polos dependentes e exhibidores en tendas, almacéns, quioscos e mercados, sumando entre os dous o 25% do total das solicitudes rexistradas.

Entre as quince primeiras ocupacións profesionais máis requiridas atópanse algunhas que teñen relación directa cos coñecidos como *filóns de emprego* xa comentados no apartado de contratación, é dicir, aquelas ocupacións que estarían encadradas en actividades económicas nas que se está a incidir a nivel europeo como focos de xeración de postos de traballo. Trátase neste caso das actividades encadradas dentro dos denominados servizos da vida diaria, como son as asistentes domiciliarias e as coidadoras de nenos. Estas últimas obteñen practicamente 3.000

solicitudes máis de 2008 a 2009, e son, xunto coas ocupacións relacionadas coa hostalaría (cociña e persoal de sala), as que presentan un incremento maior de demandas nos últimos cinco anos. Son profesións, por outra banda, que están tradicionalmente afectadas polo subemprego e, ademais, abren o debate sobre a perda de emprego feminino que non consta en ningunha estatística; por exemplo, o servizo doméstico.

**OS DEZ GRUPOS OCUPACIONAIS MÁIS SOLICITADOS
NO PARO FEMININO REXISTRADO EN GALICIA 2009**

OCUPACIÓN	Total paro feminino rexistrado	Peso relativo	Peso relativo nos homes	Variación 08/09	Tendencia 05/09
Persoal de limpeza de oficinas, hoteis (camareiras de piso) e outros establecementos similares	61.322	13,20	1,78	14,30	19,82
Dependentes e exhibidores en tendas, almacéns, quioscos e mercados	60.303	12,52	2,32	19,65	30,41
Taquígrafos e mecanógrafos	28.326	5,34	1,77	19,19	24,25
Peóns de industrias manufactureiras	35.312	4,31	5,16	8,46	26,06
Empregados para o coidado de nenos	14.636	3,42	0,08	24,37	38,49
Caixeiros, vendedores de billetes (excepto bancos e correos)	15.009	3,40	0,21	18,63	29,71
Asistentes domiciliarios	13.273	3,10	0,08	14,75	19,35
Peóns do transporte e descargadores	32.200	2,94	5,94	20,79	36,95
Camareiros, <i>barmans</i> e asimilados	18.865	2,74	2,2	34,43	57,30
Cociñeiros e outros preparadores de comidas	10.353	1,95	0,64	23,48	45,62

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

A maior parte das ocupacións máis demandadas polas mulleres apenas teñen relevancia nas peticións dos homes; soamente os peóns de industrias manufactureiras e de transporte e descargadores teñen máis dun 5% de representación no desemprego masculino para o mesmo período. Precisamente esta última ocupación, peóns de transporte, é a máis solicitada polos homes en 2009; aínda así, estes teñen unha menor concentración de solicitudes, das que destacan principalmente as relacionadas co sector da construción (albaneis, peóns da construción e de obras públicas...) e profesións máis especializadas, como soldadores e carpinteiros.

Tecedoras e costureiras, así como montadores e operarios de maquinaria e robots industriais son das poucas ocupacións profesionais que perden demandas por parte das mulleres no último ano.

**OCUPACIÓNS (8 díxitos) MÁIS SOLICITADAS
NO PARO FEMININO REXISTRADO. GALICIA 2009**

OCUPACIÓN	Total paro feminino rexistrado
Dependente de comercio, en xeral	38.953
Persoal de limpeza ou limpador, en xeral	37.503
Empregado administrativo, en xeral	22.412
Caixeiro de comercio	13.913
Asistente domiciliario	12.561
Peón da industria manufactureira, en xeral	10.091
Repoñedor de hipermercado	9.995
Camareiro, en xeral	9.845
Camareira de pisos (hostalaría)	8.687
Recepcionista-telefonista en oficinas, en xeral	8.076
Pinche de cociña	7.963
Cociñeiro, en xeral	7.669
Coidador de nenos	7.007

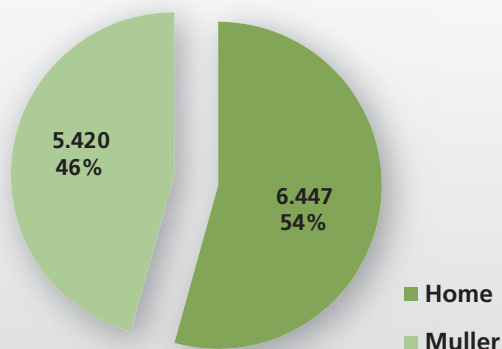
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

6.6 AS MULLERES ESTRANXEIRAS EN SITUACIÓN DE DESEMPREGO

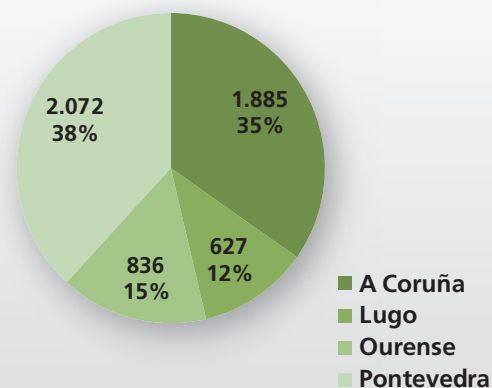
A cifra de inmigrantes en situación de desemprego en Galicia a finais de 2009 ascendía a 11.867 paradas e parados, o que supón o 5,32% do total na comunidade autónoma. As 5.420 mulleres estranxeiras que aparecen como rexistradas nas oficinas de emprego de Galicia supoñen no total de mulleres un peso inferior, un 4,54%. Fixándose na proporción que teñen estas mulleres na poboación galega (un 3,66% no mesmo período analizado), apréciase como o peso deste colectivo no desemprego supera o seu peso poboacional.

A análise por idades mostra un maior volume de desemprego nos segmentos de poboación máis nova, especialmente se os comparamos co do colectivo de paradas autóctonas. Un total de 4.095 paradas de nacionalidade estranxeira, é dicir, tres de cada catro demandantes, teñen menos de 44 anos, o que se corresponde exactamente coas idades maioritarias da súa poboación activa, factor que vén condicionado claramente pola motivación laboral á hora de trasladar a súa residencia ao noso país.

Paro rexistrado de estranxeiras/os en Galicia 2009

Paro rexistrado das mulleres estranxeiras nas provincias galegas 2009

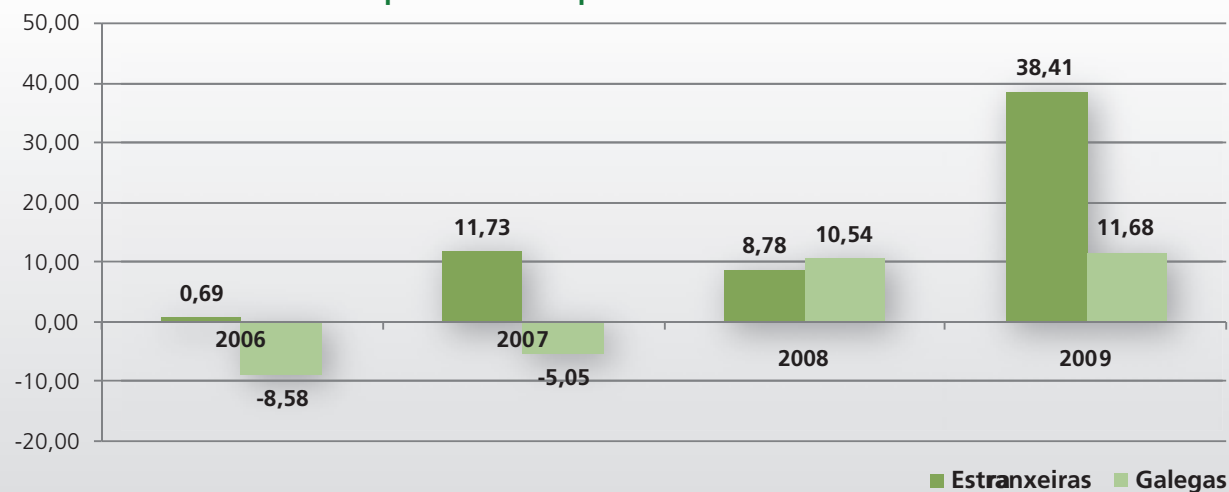
Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

Tal como se comentaba na análise da Enquisa de Poboación Activa, tanto a taxa de emprego como a taxa de paro das mulleres estranxeiras son superiores ás das galegas nos últimos anos. Baseándose nos resultados do paro rexistrado, ata 2007 ambos os colectivos seguían traxectorias diferentes: as demandantes non nacionais aumentaban o seu volume, mentres que as autóctonas seguían unha liña descendente.

En 2008 o desemprego aumenta independentemente da nacionalidade que se teña, e as galegas rompen a súa tendencia empezando a perder empregos dunha maneira constante. Aínda así, pódese afirmar que actualmente o desemprego castiga máis a poboación inmigrante precisamente polo alto índice de empregabilidade adquirido ata este momento desencadeado polo boom económico vivido en anos anteriores.

No último período, e tendo en conta a variación porcentual, o desemprego das mulleres estranxeiras crece o triplo que o das galegas. Por volume de paradas, as primeiras rexistran unhas 1.500 demandantes máis que o mesmo período do ano anterior e as mulleres galegas practicamente obteñen unhas 12.000 desempregadas máis.

Variación porcentual do paro feminino rexistrado en Galicia

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

A composición dos demandantes de emprego estranxeiros inscritos nas oficinas de emprego segundo a súa procedencia confirma a preeminencia das mulleres portuguesas como colectivo principal que intenta acceder ao noso mercado de traballo, todo iso a pesar de que en 2009 este colectivo deixa de ser o que maior número de empadroados ten na comunidade galega, deixando paso ás residentes brasileiras.

Comparando o número de paradas co volume poboacional de cada colectivo en Galicia, compróbase que precisamente estas últimas, as mulleres con nacionalidade brasileira, son as que amosan unha maior empregabilidade das súas cidadás (6 de cada 100 atópanse en situación de desemprego) e as portuguesas as que presentan datos menos optimistas (15 de cada 100).

As cinco primeiras nacionalidades en canto a volume de desempregadas coincide exactamente coas cinco primeiras por número de contratadas.

**AS 20 PRINCIPAIS NACIONALIDADES DAS MULLERES DEMANDANTES DE EMPREGO
ESTRANXEIRAS EN GALICIA**

PAÍS	Total paro feminino rexistrado	Porcentaxe sobre o total de estranxeiras
PORTUGAL	1.157	21,34
COLOMBIA	726	13,39
BRASIL	511	9,42
RUMANÍA	405	7,47
ARGENTINA	249	4,59
VENEZUELA	241	4,44
REPÚBLICA DOMINICANA	208	3,83
URUGUAY	203	3,74
MARRUECOS	190	3,5
ITALIA	189	3,48
PERÚ	156	2,87
CUBA	150	2,76
ECUADOR	124	2,28
FRANCIA	90	1,66
BULGARIA	67	1,23
ALEMANIA	66	1,21
PARAGUAY	61	1,12
BOLIVIA	54	0,99
POLONIA	46	0,84
CHILE	45	0,83

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos e porcentaxes.

A pesar de que as desempregadas portuguesas supoñen o 21% do total do paro rexistrado de mulleres estranxeiras, na Coruña e en Lugo son as mulleres colombianas as que presentan un volume maior segundo os datos de 2009.

As mulleres estranxeiras que máis dificultades tiveron para atoparen traballo en Galicia en 2009 son aquelas que teñen idades comprendidas entre os 30 e 44 anos, con pouca antigüidade na inscrición como demandantes de emprego e procedentes do sector servizos, en concreto de servizos relacionados coa hostalaría. Cómpre salientar a importancia que ten entre a poboación estranxeira en paro, neste caso as mulleres, a presenza de demandantes que carecen de experiencia laboral previa (unha de cada catro en 2009). Esta sería a situación máis frecuente en 2009, cun total de 1.370 inscritas, fronte ás 1.309 que veñen da actividade de servizos de comidas e bebidas que si aparece reflectida na seguinte táboa.

**Galicia
2009**

**Perfil da muller estranxeira
demandante de emprego⁴**

Idade: 16 a 29 anos
Tipoloxía de contrato: Temporal
Sector de actividade: Servizos
Sector de actividade CNAE 09 (2 díxitos):
Actividades relacionadas co emprego
Gran grupo de ocupación:
Traballadores dos servizos de restauración, persoais,
protección e vendedores dos comercios
Grupo ocupacional: Dependentes e exhibidores en
tendas, almacéns, quioscos e mercados.

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia.

Tendo en conta o total de mulleres desempregadas en Galicia e tomando como base os datos obtidos con data de decembro de 2009, lógrase o seguinte perfil baseado nas variables que máis se repiten en cada un dos indicadores laborais. No tocante á actividade económica de procedencia, cómpre subliñar que, aínda que a máis numerosa sería a das mulleres que non presentan experiencia previa, cun 13% do total, neste caso facemos constar a seguinte en importancia numérica, a actividade de comercio ao retallo.

**Galicia
2009**

Perfil da muller demandante de emprego⁴

Idade: 30 a 44 anos
Nivel de estudos: Ata certificado de escolaridade
Tempo de busca de emprego: Máis de 24 meses
Sector de actividade: Servizos
Sector de actividade CNAE 09 (2 díxitos): Comercio ao
retallo, salvo de vehículos de motor e motocicletas
Grupo ocupacional máis demandado: Persoal de
limpeza, hoteis (camareiras de piso) e outros estable-
cementos similares
Ocupación máis demandada: Dependente de
comercio en xeral

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia.

⁴ Para elaborar os informes do perfil da muller demandante de emprego tivéronse en conta, de forma independente, os valores máis repetidos obtidos en cada unha das distintas variables

7. NIVEL SALARIAL EN GALICIA

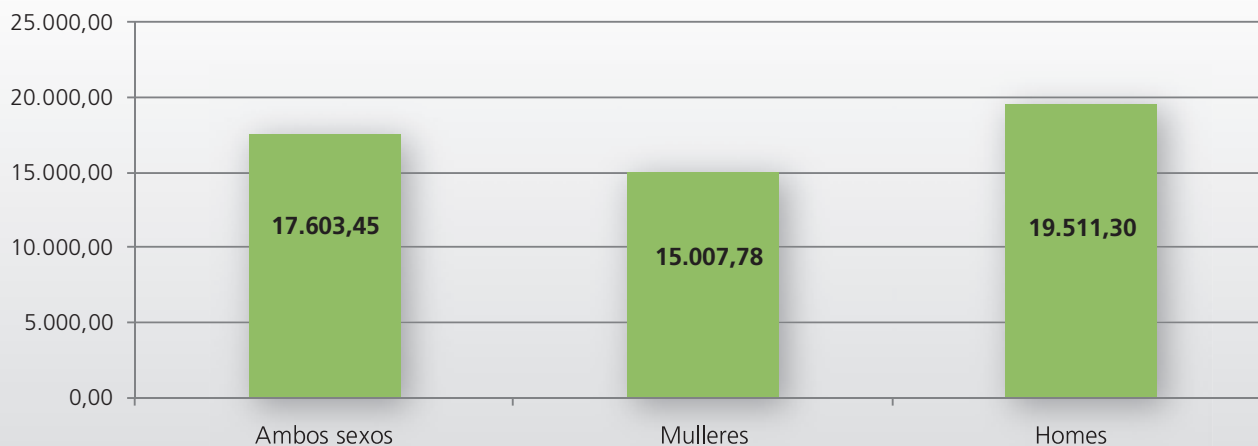
A enquisa de estrutura salarial que leva a cabo periodicamente o Instituto Nacional de Estatística está realizada no marco da Unión Europea con criterios comúns de metodoloxía e contidos co fin de obter uns resultados comparables acerca do nivel, estrutura e distribución do salario entre os Estados membros.

Segundo datos do ano 2007, os últimos dispoñibles obtidos a través desta fonte, as mulleres en Galicia cobran, en xeral, un 23% menos que os homes. Ademais, tan só catro comunidades autónomas están por debaixo da nosa en canto a nivel salarial: Cantabria, Extremadura, Andalucía e Murcia. Estas diferenzas poderíase dicir que son consecuencia, entre outras cuestións, do menor valor engadido que as mulleres teñen nos postos que ocupan, ademais dunha maior rotación no emprego e un elevado peso das xornadas de traballo a tempo parcial.

A retribución media das mulleres galegas, tamén en termos porcentuais, é 13,4 puntos menor que a percibida polas traballadoras do conxunto nacional, diferenza que aínda é máis evidente no caso dos homes galegos cando se comparan cos do resto do Estado.

A pesar destes datos, pódese observar que as retribucións anuais das mulleres galegas en 2007 creceron un 18% se as comparamos coas percibidas en 2004, ano no que o salario medio feminino se situaba arredor dos 12.713 euros anuais.

Salario medio anual en Galicia 2007 por xénero

Fonte: Enquisa de estrutura salarial. INE. Valores en euros.

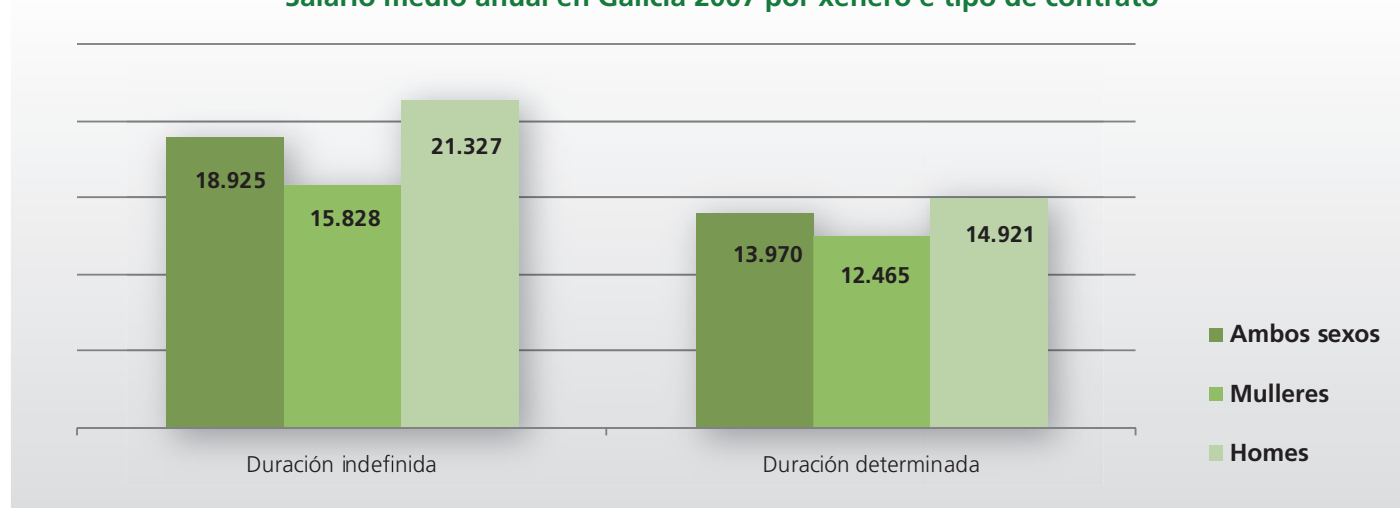
A brecha salarial entre mulleres e homes faise máis evidente na análise dos salarios por sectores de actividade. No sector da industria o salario medio da muller é de 14.676 euros anuais e nos homes a cantidade ascende a 20.735 euros, unha diferenza dun 29% en detrimento das mulleres.

Observando a composición salarial nos diferentes grupos ocupacionais profesionais existentes, apréciase como nos postos de traballo de maior nivel e responsabilidade (postos directivos, técnicos e profesionais) é onde se atopa un maior nivel salarial en ambos os xéneros, pero, á súa vez, é onde se aprecia un maior desequilibrio entre mulleres e homes (as mulleres cobran uns 24.200 euros de media ao ano e os homes 30.621 euros).

Tamén existe unha relación crecente entre a idade das traballadoras e o nivel salarial: a maior idade normalmente constátase unha maior antigüidade no posto de traballo, maior experiencia adquirida e mellor cualificación (ocupación, estudos...). Todo isto desemboca nunha situación salarial máis elevada con respecto ás traballadoras máis novas. Tamén é nas idades máis avanzadas onde existen as maiores diferenzas salariais entre homes e mulleres.

Os contratos de traballo con duración indefinida concentran o maior nivel salarial se os comparamos cos contratos de carácter temporal; aínda así, o desfase entre ambos é bastante menor nas mulleres: 12.464 euros anuais nas contratacións de duración determinada e 15.827 na contratación indefinida. O nivel salarial dos homes é superior en ambos os tipos de contratos; non obstante, a desigualdade é máis evidente nos de carácter fixo, xa que os homes cobran uns 5.500 euros máis que as mulleres.

Salario medio anual en Galicia 2007 por xénero e tipo de contrato

Fonte: Enquisa de estrutura salarial. INE. Valores en euros

O aspecto salarial é un dos indicadores que normalmente mellor evidencia as desigualdades de xénero existentes no mercado de traballo actual. Os desequilibrios salariais que na práctica afectan habitualmente en maior medida ás mulleres veñen provocados por diversas causas: a discriminación directa (menor salario polo mesmo traballo), a desvalorización do traballo das mulleres, a segregación existente no actual mercado laboral (concentración de xéneros en distintos sectores e ocupacións), a tradición e os estereotipos, e incluso o déficit de corresponsabilidade masculina (a atención de persoas dependentes segue a recaer maioritariamente nas mulleres).

8. FORMACIÓN PARA O EMPREGO DE DESEMPREGADAS/OS

A poboación desempregada dispón dunha ferramenta non universitaria que responde ás necesidades do mercado laboral cun despregamento de oferta formativa caracterizada por unha maior versatilidade á hora de desempeñar a súa programación. Trátase da *formación para o emprego*, a cal garante esta flexibilidade que permite adecuar a súa oferta ás necesidades particulares das empresas e ás conxunturas sociolaborais de determinados colectivos ou territorios.

En 2009 participaron neste tipo de formación un total de 11.913 mulleres e 10.525 homes, segundo os datos ofrecidos polos servizos públicos de emprego de Galicia encargados de impartilos.

Das 26 familias profesionais nas que están enmarcados a totalidade dos cursos impartidos, destacan *Administración e xestión*, *Informática e comunicacións* e *Servizos socioculturais e á comunidade*, que acaparan o 61% do total de alumnas desempregadas. Pola contra, en familias como *Marítimo-pesqueira* e *Instalación e mantemento* apenas se rexistran mulleres que optan por recibir este tipo de formación.

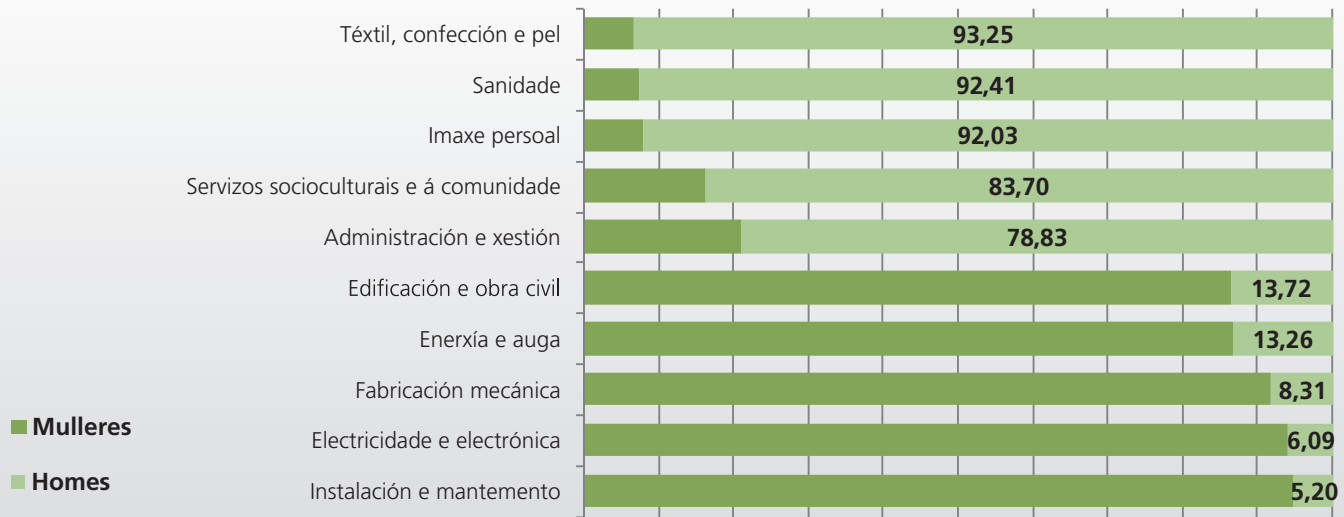
AS 10 FAMILIAS PROFESIONAIS CON MAIOR NÚMERO DE ALUMNAS NOS CURSOS LEVADOS A CABO EN 2009

	MULLERES
Administración e xestión	2.893
Informática e comunicacións	2.370
Servizos socioculturais e á comunidade	2.023
Hostalaría e turismo	824
Sanidade	755
Comercio e márketing	522
Transporte e mantemento de vehículos	387
Imaxe persoal	381
Artes gráficas	310
Agraria	270

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores absolutos.

Comparando entre ambos os xéneros, destaca a supremacía numérica da muller en cursos pertencentes ás familias profesionais de *Téxtil, confección e pel*, *Sanidade*, *Imaxe persoal*, *Servizos socioculturais* ou *Administración e xestión*, cunha representación feminina superior ao 70% en todos os casos. Estas especialidades non están entre as que maior número de alumnas tiveron en 2009, agás a de *Servizos socioculturais e á comunidade* e a de *Administración e xestión*, pero resulta interesante facer fincapé nelas pola correspondencia que ten a formación de desempregadas coa súa posterior incorporación en ocupacións claramente feminizadas.

As cinco familias profesionais con maior e menor proporción de alumnas formadas en 2009

Fonte: Servizo Público de Emprego de Galicia. Valores en porcentaxes.

Máis concretamente, dentro das familias profesionais, as especialidades formativas que rexistraron un maior número de alumnas en Galicia segundo os datos de 2009 son as que se detallan a continuación:

	Alumnas 2009
INFORMÁTICA DE USUARIO	1.328
EMPREGADO DE OFICINA	690
ATENCIÓN SOCIO SANITARIA A PERSOAS NO DOMICILIO	515
INICIACIÓN Á REDE INTERNET	461
AUXILIAR DE AXUDA A DOMICILIO	310
DESEÑADOR WEB E MULTIMEDIA	308
MONITOR SOCIOCULTURAL	297
FORMADOR OCUPACIONAL	280
APLICACIÓNS INFORMÁTICAS DE XESTIÓN	278
ATENCIÓN ESPECIALIZADA PARA ENFERMOS DE ALZHEIMER	265

Fuente: Servicio Público de Empleo de Galicia. Valores absolutos.

En canto ao perfil das participantes nas acción formativas, practicamente a metade do total, 5.363 mulleres, tiñan idades comprendidas entre os 30 e os 44 anos, 4.342 alumnas tiñan menos de 30 anos e 2.197 máis de 45 anos. Precisamente neste último intervalo de idade pódese apreciar que as mulleres tiveron unha maior participación que os homes nos cursos realizados, dato que se corresponde co maior volume destas como demandantes de emprego baseándose nos datos do paro rexistrado para o mesmo período. Ademais, o 47% das formadas posuían estudos equivalentes á primeira etapa da educación secundaria con título de graduado escolar e ensinanzas de grao superior de formación profesional específica.

Por último, atendendo á distribución de cursos por provincias, entre as provincias da Coruña e Pontevedra concentran máis do 61% das alumnas que participaron das accións formativas levadas a cabo pola comunidade galega. Nestas dúas provincias a familia profesional que recolle un maior número de formadas é Administración e xestión; en cambio, en Lugo destaca Informática e comunicacións cun maior volume de cursos e en Ourense a especialidade de Servizos socioculturais e á comunidade.

9. SINISTRALIDADE LABORAL NAS MULLERES

No seguinte apartado analízase a problemática da seguridade laboral desde unha perspectiva de xénero. A normativa vixente en materia de igualdade contempla na súa política preventiva de riscos laborais a promoción da realización de estudos estatísticos que permitan dispoñer de datos desagregados por sexo neste ámbito. A finalidade última é a de impartir a formación específica axeitada en materia de saúde laboral e prevención de riscos desde o punto de vista da igualdade, adaptando os equipos de protección, as circunstancias do posto de traballo e as condicións da súa execución aos diversos condicionantes de xénero.

Durante o ano 2009 rexistráronse en Galicia un total de 43.611 accidentes laborais con baixa, dos cales un 74,25% corresponderon a homes e un 25,75% sufríronos mulleres. Nos accidentes laborais in itinere, aqueles que se producen ao ir ou regresar do posto de traballo, a proporción entre ambos os sexos é semellante: no pasado ano 2009 os homes padeceron un total de 2.077 accidentes e as mulleres 2.017.

A pesar de que o número de accidentes que corresponden a mulleres recollidos polas estatísticas é bastante reducido se o comparamos cos dos homes, cómpre analízalo cun maior detalle. Nos últimos cinco anos reduciuse considerablemente o volume de sinistros a nivel xeral; sobre todo é evidente o descenso producido no último ano, consecuencia provocada, entre outros factores, polo descenso da poboación ocupada. Porén, no caso das mulleres esta redución porcentual foi moito menor: un -5,57% nos últimos cinco anos; de feito, o número de accidentes graves con xénero feminino incrementouse de 2008 a 2009 nun 26%, ao mesmo tempo que para os homes descendía ata un 27%.

Accidentes laborais con baixa por gravidade. Galicia 2009 e variación 2005-2009

	Leves		Graves		Mortais		Total	
	2009	Variación 05/09	2009	Variación 05/09	2009	Variación 05/09	2009	Variación 05/09
Homes	31.789	-23,86	513	-40,28	83	-9,09	32.385	-24,14
Mulleres	11.099	-5,49	122	-13,00	5	-15,79	11.226	-5,57
Total	42.888	-20,22	635	-36,97	88	-9,48	43.611	-20,50

Fonte: ISSGA. Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral. Xunta de Galicia.

Tanto na comunidade autónoma galega como no conxunto estatal predominan os accidentes nos homes, en parte polo maior peso que representa a poboación ocupada masculina en actividades con elevada incidencia de accidentalidade laboral, concretamente en sectores como a construción e a industria.

Neste último sector de actividade (a industria), os homes sufriron no pasado ano 2009 un total de 10.328 accidentes laborais, converténdose na actividade con máis sinistralidade masculina, seguido do sector servizos e da construción. A perspectiva cambia se analizamos estes sectores segundo a súa gravidade, pois a construción destaca por encabezar o número de accidentes considerados como graves, así como os mortais.

Nas mulleres, o sector servizos, por ser aquel que aglutina a maior parte de ocupadas, é con diferenza o que rexistra un maior volume de accidentes laborais, sexa cal sexa a súa gravidade, acumulando un total de 6.598 no mesmo período, o 60% do total dos accidentes producidos en 2009, porcentaxe que nos últimos anos se incrementou considerablemente.

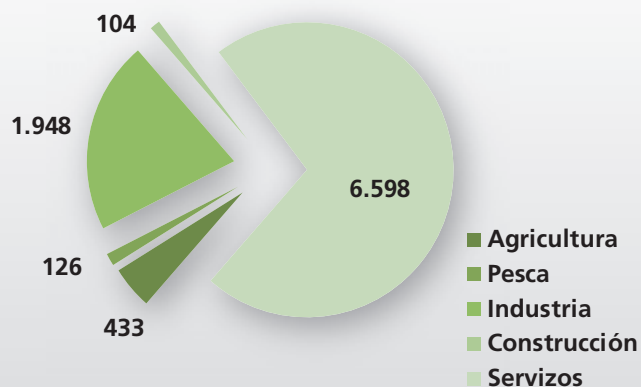
Se atendemos ao coñecido como índice de incidencia da sinistralidade, que mide a relación entre os accidentes acontecidos por cada cen mil traballadores expostos ao risco (afiliados á Seguridade Social coa continxencia de accidente cuberta), vemos como a industria nas mulleres e a construción nos homes son os dous sectores que mostran uns valores máis elevados.

Este índice de incidencia foi en 2009 tres veces maior nos homes que nas mulleres (6.658,49 para os homes e 2.462,88 para as mulleres), e atendendo á relación do índice coa gravidade e o xénero, podemos observar como esta circunstancia empeora conforme aumenta a gravidade dos sinistros, chegando a ser a mortalidade por accidente de traballo 14 veces superior no caso dos homes.

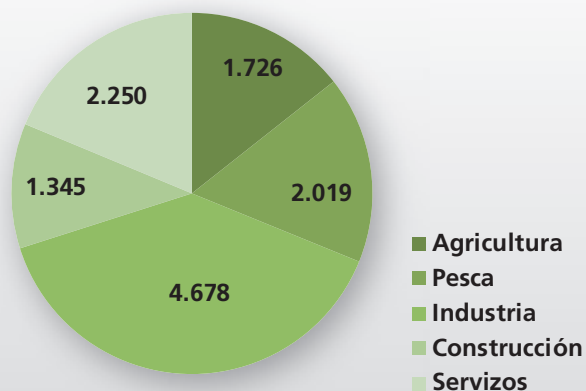
As condicións laborais son un factor que incide directamente nos accidentes laborais, ademais da temporalidade, a inestabilidade laboral, os baixos salarios, as dificultades para conciliar a vida familiar e laboral, as derivadas da maternidade e a lactación, o traballo doméstico, etc. Todos eles son riscos importantes para a materialización dun sinistro, cuestións que adoitan incidir con máis forza no caso das mulleres traballadoras.

Un total de 3.484 accidentes laborais sufríronos mulleres que levaban nos seus postos de traballo menos dun ano, feito que confirma a realidade de que a falta de experiencia, de formación e información no ámbito dos riscos laborais leva a un incremento importante dos niveis de sinistralidade e a unha maior vulnerabilidade.

Accidentes laborais con baixa en xornada de traballo por sectores de actividade. Mulleres

Índice de incidencia por sectores: accidentes por cada 100.000 traballadoras

As ocupacións de menor capacitación e cualificación adoitan concentrar o maior número de accidentes laborais, tanto en homes como en mulleres. As traballadoras de servizos de restauración e as non cualificadas concentran o 62% dos sinistros producidos en 2009, mentres que para os homes a categoría de artesáns e traballadores cualificados das industrias manufactureiras, da construción e a minaría acapara a metade dos accidentes rexistrados.

Atendendo á gravidade dos accidentes, cómpre destacar que as traballadoras cualificadas de agricultura e pesca son as que padecen os accidentes de maior perigosidade.

Porcentaxe de accidentes laborais nas mulleres segundo a súa categoría profesional

Fonte: ISSGA. Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral. Xunta de Galicia.

As cinco actividades económicas que concentran a maior porcentaxe de accidentes laborais con baixa médica en xornada de traballo coinciden plenamente coas actividades que maior volume de afiliadas á Seguridade Social obteñen no pasado período. Hai que destacar que, tendo en conta o volume de afiliadas a cada categoría xunto co número de accidentes producidos, a industria da alimentación é a que obtén unha incidencia de sinistralidade maior nas mulleres con respecto ás demais actividades económicas que detallamos a continuación.

**AS CINCO ACTIVIDADES ECONÓMICAS QUE CONCENTRAN O MAIOR NÚMERO DE ACCIDENTES
LABORAIS CON BAIXA EN XORNADA DE TRABALLO. MULLERES**

CNAE 09	DESCRIPCIÓN	ACCIDENTES
47	Comercio ao retalho, salvo de vehículos de motor e motocicletas	1.592
10	Industria da alimentación	1.025
86	Actividades sanitarias	824
56	Servizos de comidas e bebidas	675
84	Administración pública e defensa; Seguridade Social obrigatoria	552

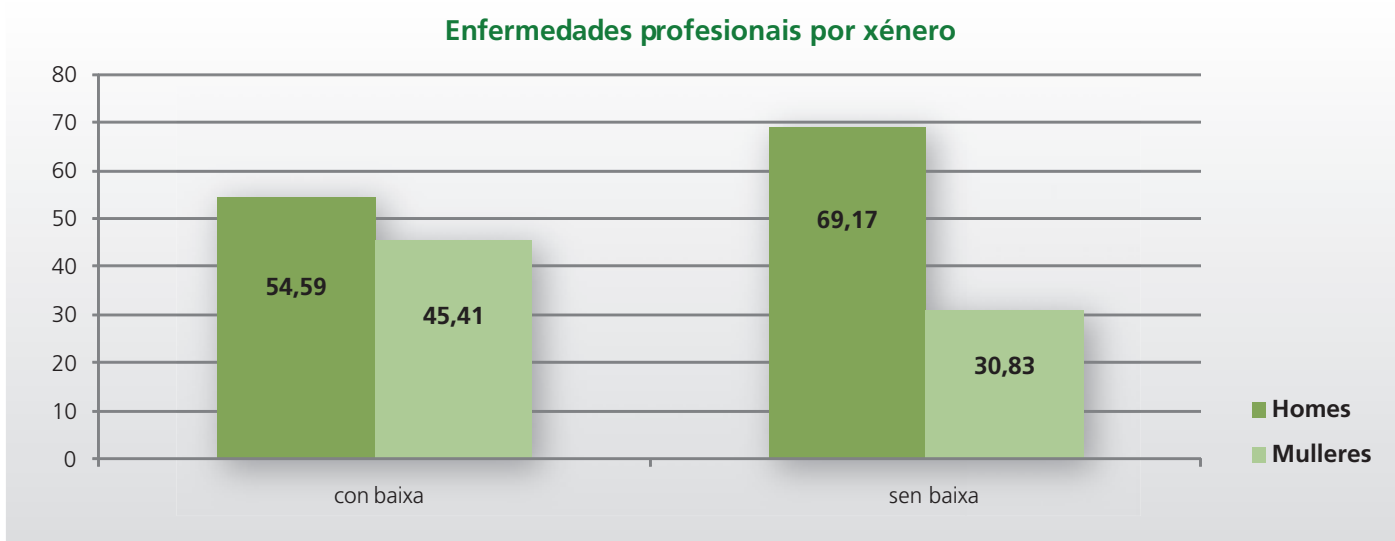
Fonte: ISSGA. Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral. Xunta de Galicia.

En xeral as mulleres están máis expostas a riscos relacionados coa organización do traballo e a ergonomía, o que lles causa enfermidades músculo-esqueléticas e trastornos da saúde mental derivados de traballos como o levado a cabo con equipos informáticos, a exposición a tarefas repetitivas e de curta duración, o trato directo co público, etc.

A vinculación directa destas enfermidades co traballo non resulta tan evidente como é o caso dos accidentes de traballo, que, como xa vimos, afectan maioritariamente aos homes. Esta circunstancia leva a pensar que este tipo de factores non se teñan tan en conta cando se realizan as avaliacións de risco dos distintos postos e tampouco se valoren adecuadamente as súas consecuencias cando se efectúa a vixilancia da saúde das traballadoras.

Como se desprende dos datos de finais de 2009, a causa maioritaria de baixa médica por enfermidade profesional nas mulleres foron as enfermidades provocadas por posturas forzadas e movementos repetitivos no traballo.

En 2009 rexistráronse en Galicia un total de 1.273 enfermidades profesionais, das cales 755 corresponden a homes e as 518 restantes a mulleres, unhas porcentaxes máis equilibradas entre ambos os xéneros das que atopamos cos accidentes laborais.

Fonte: ISSGA. Instituto Galego de Seguridade e Saúde Laboral. Xunta de Galicia.

Conscientes da enorme importancia que este tema representa tanto a nivel individual como social, económico e laboral, convértese nunha necesidade real por parte das políticas activas de formación autonómicas impartir en todos aqueles cursos destinados tanto a persoas desempregadas como traballadoras os correspondentes módulos transversais en materia de prevención de riscos laborais.

O dito módulo ten como obxectivos prioritarios proporcionar o marco conceptual e legislativo básico que rodea a prevención de riscos laborais e achegar as ferramentas básicas que permitan o desempeño de funcións preventivas de nivel básico, sempre contando cunha posterior e imprescindible formación en cada posto de traballo correspondente por parte do empresario.

En definitiva, coñecer a natureza do traballo e de todos os elementos que inflúen nel (técnicos, organizativos, económicos, sociais, etc.), así como ver a súa repercusión desde unha perspectiva de xénero, é especialmente complexo nunha situación de cambio case permanente. Previr implica adaptarse a eses cambios, coñecer de primeira man os datos estatísticos actualizados e identificar as oportunidades de mellora que poden acompañalos.

10. CONCLUSIÓN

DEMOGRAFÍA

- As mulleres son maioría tanto no conxunto da poboación galega como en todas as provincias, así como no total dos empadroados nacionais. Por cada 100 homes censados na nosa comunidade autónoma en 2009 rexístranse 107 mulleres.
- Mentres que o conxunto da poboación galega escasamente crece un 0,88% nos últimos cinco anos, as mulleres experimentan un avance máis reducido: apenas un 0,79%, o que significa un total de 32.357 empadroadas máis que as inscritas no ano 2005. Por provincias, Lugo e Ourense destacan por seren as que sofren unha perda maior de poboación tanto feminina como xeral.
- As mulleres menores de 30 anos convértense no único grupo de idade que perde poboación no último quinquenio; ten en 2009 un 9,16% menos de persoas segundo os datos máis recentes do padrón municipal.
- A proporción de feminidade aumenta en relación directa coa idade; a partir dos 33 anos as mulleres son máis numerosas que os homes, chegando incluso a duplicalos nas idades máis avanzadas. A esperanza de vida máis elevada para elas é a explicación a este fenómeno.
- O 3,66% das empadroadas en Galicia teñen nacionalidade estranxeira, un total de 52.916 mulleres. A súa media de idade é bastante máis reducida que a galega: están entre os 30 e os 44 anos, mentres que as mulleres autóctonas alcanzan os 46 anos de media.
- Brasileira e portuguesa son as nacionalidades máis frecuentes das mulleres estranxeiras que residen na comunidade galega.

MERCADO LABORAL ENQUISA DE POBOACIÓN ACTIVA

- No tocante á participación da muller no mercado laboral galego, os datos da Enquisa de Poboación Activa a finais de 2009 reflicten que tanto na taxa de actividade como na de ocupación as mulleres teñen valores inferiores aos obtidos polos homes: 48,1% de actividade e 41,3% de ocupación. En cambio no índice de paro os resultados acadados son peores para as traballadoras, xa que estas rexistran un 14,1% de desemprego fronte ao 11,9% dos homes.
- A nivel estatal, as mulleres españolas superan as galegas en actividade, feito que vén provocado polo alto nivel de desemprego que sofren no último período de 2009: a súa taxa de paro é dun 19,1%.
- Os efectos da actual crise económica e de emprego déixanse sentir con forza na actualidade, xa que 2009 é o primeiro ano desde 2005 no que se observa unha diminución da ocupación nas mulleres galegas; nos homes este indicador reducíase xa un ano antes.

- Por idades, compróbase como as taxas máis elevadas de actividade e emprego corresponden ás mulleres que teñen entre 25 e 54 anos; non obstante, os índices de desemprego son moito máis elevados nas mozas menores de 25 anos. A súa taxa de paro creceu un 53,62% nos últimos cinco anos, o que supón un incremento de 3.800 desempregadas máis que as que se rexistraban en 2005.
- Tanto o emprego feminino como o masculino concéntranse no sector servizos, onde en concreto están empregadas un total de 417.900 mulleres, segundo a Enquisa de Poboación Activa. Esta actividade ten un peso maior nas traballadoras galegas, xa que chega a representar o 81% da ocupación total. As restantes distribúense dunha maneira residual entre os sectores da industria, primario, construción e pesca por esta orde.
- Máis concretamente, o 18,3% do total das mulleres traballan na rama do comercio por xunto e ao retallo, un 12,1 en actividades sanitarias e de servizos sociais, un 10% na rama outros servizos e un 9,1 en educación.
- O 41% das mulleres ocupadas en Galicia a finais de 2009 teñen estudos superiores, o que as converte en maioritarias fronte aos homes neste colectivo. Ademais, as traballadoras con este nivel formativo son as únicas que elevan a súa ocupación nun 2,49% no último ano.
- Un 60% do total da inactividade en Galicia (é dicir, persoas que se ocupan do seu fogar, estudantes, xubilados, pensionistas, incapacitados, etc., segundo a clasificación da EPA) está conformada por mulleres. O perfil da inactiva galega é o dunha muller que ten entre 55 e 64 anos, con estudos primarios, que realiza labores de ama de casa e manifesta que a razón principal da súa inactividade son as responsabilidades familiares ou persoais e de coidado doutras persoas.

AFILIACIÓN Á SEGURIDADE SOCIAL

- As mulleres representan o 45,85% do total da afiliación en Galicia a finais de 2009; en valores absolutos, 462.521 afiliadas á Seguridade Social.
- No bienio 2008-2009 rexístrase unha perda total de 7.323 traballadoras na comunidade galega, caída que se manifesta máis pronunciada no caso dos homes, con 55.850 afiliados menos que os habidos en 2007. A pesar destes datos, a tendencia quinquenal é claramente favorable ás mulleres, mostrando un crecemento dun 1,93% durante este período, mentres que os homes sofren un descenso dun -6,64%.
- A terceira parte das afiliadas en Galicia están suxeitas ao réxime xeral; non obstante, hai que salientar que a comunidade galega destaca por ser a primeira de España no tocante a proporción de mulleres autónomas en relación cos homes, contando cun 42% de cotizantes a este réxime. Ademais, Lugo (44,22%) e A Coruña (43,11%) son as dúas provincias que maiores valores obteñen de todas as provincias do territorio nacional.
- Galicia está tamén á cabeza das comunidades autónomas en canto a volume de ocupadas no sector agrario por conta propia, cun total de 24.910 afiliadas a finais de 2009, un 65% do total dos cotizantes afiliados a este réxime.
- No réxime especial do mar de novo destaca a comunidade galega por enriba de todas as restantes, cun total de 6.521 traballadoras rexistradas a finais de 2009. Significa isto que de cada dez afiliadas inscritas á Seguridade Social no réxime do mar sete son galegas.

- A pesar de que no último ano descende o número total de afiliadas en todos e cada un dos réximes de cotización, se tomamos como referencia o réxime xeral por ser aquel que aglutina o maior número de traballadoras, pódese observar como a evolución quinquenal ten unha tendencia positiva para as mulleres e negativa para os homes. A ocupación feminina gaña 40.738 traballadoras máis de 2005 a 2009, mentres que os homes perden 20.582 afiliados no mesmo período.
- Principalmente, son as menores de 30 anos as que ven como diminúe o seu volume de afiliadas, sobre todo desde o ano 2007 ata 2009; pola contra, as que maior peso están a coller no mercado laboral son as mulleres que superan os 45 anos, as cales nin sequera nos dous últimos anos, período onde todos os colectivos perden volume de afiliación, restan cotizantes á Seguridade Social. En 2009 representan o 40% do total das traballadoras galegas.
- Na análise da afiliación por actividades económicas e tomando os datos do réxime xeral, compróbase como máis da terceira parte das traballadoras pertencen a aquelas derivadas do comercio, as actividades sanitarias, a administración pública e os servizos de comidas e bebidas.

CONTRATACIÓN LABORAL

- Un 48,73% dos contratos realizados en Galicia no ano 2009 asináronos mulleres, un total de 332.891 segundo os datos dos servizos públicos de emprego galegos. Esta porcentaxe é superior á rexistrada polo conxunto nacional, a cal ascende a un 46,97%.
- En 2008 rexístrase por primeira vez un descenso no volume de contratos asinados por mulleres, un 6% menos que en 2007. A redución en 2009 é aínda maior que a do ano anterior, chegando a supoñer un 13% menos de movementos contractuais. En valores absolutos, entre os dous anos as mulleres deixan de subscribir un total de 75.499 contratos.
- A pesar destes datos negativos, a proporción de contratación entre ambos os xéneros vaise reducindo nos últimos anos froito dos maiores incrementos experimentados polas mulleres con respecto aos homes en anos anteriores e, sobre todo, de que a contratación masculina sofre unha deterioración superior durante todo o período analizado (as oficinas de emprego rexistran un total de 106.000 contratos menos nos dous últimos anos con xénero masculino).
- O índice de rotación, entendido como o número de contratos asinado por cada muller, sitúase en 2009 nun 2,15. Esta relación é algo menor no caso dos homes: 2 contratos asinados por cada home.
- As mulleres menores de 30 anos foron en 2009 o colectivo de idade que máis contratos rexistrou nas oficinas de emprego galegas. Os homes amosan un número máis elevado de contratos en todos e cada un dos grupos de idade, pero é nos maiores de 55 anos onde se atopa unha diferenza maior entre os xéneros a favor destes, en 2009 asinaron o 63% do total de contratos que se fixeron para este colectivo de idade.
- Os contratos eventuais supoñen para as mulleres o 88% do total da súa contratación, 292.184 en total. Soamente 1 de cada 11 contratos asinados o ano pasado polas mulleres galegas tiña carácter indefinido.

- Dentro dos contratos temporais, é naqueles que teñen xornada parcial, tanto indefinidos como temporais, onde a balanza se inclina visiblemente cara ás mulleres. En 2009 o 38% dos contratos subscritos polas mulleres galegas tiñan carácter parcial (122.383 contratos en total).
- Nas mulleres máis novas, aquelas que teñen menos de 30 anos, ten un peso máis acentuado a contratación eventual, sobre todo a contratación eventual a tempo parcial. Nas traballadoras maiores de 45 anos é aínda maior o peso desta tipoloxía de contratación, chegando a supoñer un 42,3% dos contratos que se levan a cabo.
- No tocante ao nivel de estudos, as mulleres contratadas con estudos universitarios supoñen algo máis do dobre que os homes en 2009. Todo iso a pesar de que este colectivo é o que máis contratos perde a nivel porcentual nos últimos cinco anos.
- Un total de 302.557 contratos, un 91% do total dos realizados en 2009 a mulleres, pertencen ao sector servizos. A industria colócase moi por detrás en canto á porcentaxe de contratos pactados coas mulleres galegas, obtendo un 7%. Nos dous últimos anos, o sector servizos é claramente o máis prexudicado pola perda de contratación feminina, xa que desde 2007 deixa de subscibir un total de 59.948 contratos, 17.373 menos no período 2007-2008 e 42.575 menos de 2008 a 2009.
- As actividades relacionadas co emprego, servizos de comidas e bebidas e comercio ao retallo concentran o 35% do total da contratación feminina levada a cabo no último exercicio.
- Mención especial require a diferenza no peso relativo que teñen mulleres e homes nos postos de carácter directivo e das administracións públicas. Dos 1.759 contratos asinados en 2009 pertencentes ao grupo ocupacional de dirección de empresas, soamente o 37% os asinaron mulleres, o que demostra a dificultade de acceso que teñen as traballadoras para adquiriren postos de maior responsabilidade.
- A segregación ocupacional ou concentración de mulleres contratadas en determinado número de ocupacións conséntase cando analizamos as dez primeiras con maior volume de contratación. Dentro destas destacan ocupacións como asistentes domiciliarias (cun 98% de mulleres contratadas), auxiliares de enfermaría (95%), persoal de limpeza (90%) ou dependentes (85%).
- Este feito pode considerarse como menos prexudicial para as mulleres nos últimos anos, xa que as ocupacións que maiores incrementos de contratación xeral tiveron no último quinquenio son, entre outras, profesións compostas maioritariamente por mulleres, como as de asistentes domiciliarios, secretarios administrativos e asimilados, auxiliares administrativos, profesionais do ensino ou animadores comunitarios.
- As dez ocupacións con maior peso relativo de traballadoras contratadas compróbase como presentan unha alta rotación de contratos en 2009 e, ademais, unha elevada porcentaxe de eventualidade.
- Un total de 7.990 mulleres en 2009 asinaron un contrato laboral para traballaren fóra da nosa comunidade, e 5.191, pola contra, fixérono para viren ocuparse en empresas galegas. Ambas as cantidades son moito menores que as presentadas polos homes, constatándose o feito de que eles son máis proclives á mobilidade laboral ca elas.
- Un 5,65% do total de contratos que se asinaron en Galicia o ano pasado corresponden a traballadoras estranxeiras, un total de 18.795 mulleres.

- Nos últimos cinco anos, e falando dunha maneira porcentual, apréciase como a contratación de mulleres estranxeiras experimenta un crecemento moito maior que o das mulleres autóctonas. A pesar diso, no último ano experimentan por primeira vez un descenso dun -12,33% nos seus movementos contractuais.

PARO REXISTRADO

- O 53,56% do paro rexistrado en Galicia en decembro de 2009 está composto por mulleres, un total de 119.352 segundo os datos dos servizos públicos de emprego galegos.
- A pesar de que no conxunto nacional o peso das mulleres desempregadas é menor que na comunidade galega, un 48,71%, o crecemento estatal experimentado nos últimos cinco anos é tres veces superior ao de Galicia.
- O maior aumento do desemprego masculino en comparación co feminino nos dous últimos anos (estes incrementáanse nun total de 44.397 parados desde 2007, mentres que as mulleres crecen en 23.460 demandantes no mesmo período) fai que a proporción entre ambos os xéneros tenda a equilibrarse; as mulleres en 2005 representaban o 61,30% do paro total e en 2009 constitúen o 53,56%.
- O desemprego en Galicia golpea especialmente as mulleres que teñen entre 30 e 44 anos, representando un 41% do total, en termos absolutos 49.004 paradas; no entanto, no último ano o colectivo de idade que maior incremento porcentual adquire no tocante ao desemprego é o das menores de 30 anos. Tamén cómpre salientar que as mulleres maiores de 55 anos, a pesar de non estaren entre as que maior volume de paradas achegan ao conxunto, experimentan un crecemento constante, mesmo desde antes de que comecen a percibirse as consecuencias da crise actual.
- O maior volume de paradas en Galicia recae naquelas que levan máis de 24 meses inscritas como demandantes de emprego, un total de 28.732 mulleres. Isto significa que unha de cada catro mulleres desempregadas en 2009 leva máis de dous anos na procura de traballo. Nos homes esta proporción redúcese a máis da metade no mesmo período. O feito de que este colectivo sexa cada vez máis numeroso preocupa moito, xa que cada vez máis estas persoas teñen maiores dificultades de acadaren unha óptima inserción no mercado de traballo, consolidando así a súa situación e podendo incluso chegar a converterse en paro estrutural.
- Se analizamos este indicador por tramos de idade, o paro de longa duración afecta máis ás mulleres que superan os 45 anos e, sobre todo, a aquelas que teñen máis de 55.
- A porcentaxe máis elevada de mulleres paradas está naquelas que teñen o nivel máis baixo de formación, o certificado de escolaridade, un 32,99% do total. Destacable é o feito de que as demandantes con estudos superiores practicamente tripliquen os homes, segundo os datos de decembro de 2009 (13.799 mulleres fronte aos 5.936 homes coa mesma formación).
- Un total de 80.587 mulleres rexístranse como desempregadas provenientes do sector servizos, converténdose na actividade que maior número de paradas aglutina. De 2007 a 2009 atopamos un total de 21.600 paradas máis pertencentes a este sector. Nun primeiro momento non foi o sector máis castigado pola actual crise, pero as máis recentes variacións indican que está a ser o sector con crecemento maior en canto a volume de desempregadas.

- Dentro do sector servizos, destacan por volume de desempregadas as actividades relacionadas co comercio ao retallo e servizos diversos de hostalaría, basicamente aqueles afíns ao posto de camareiras de diversos establecementos. Estas dúas actividades concentran a cuarta parte do paro feminino rexistrado en 2009.
- Percíbese unha forte segregación ocupacional cando se analizan as proporcións de homes e mulleres desempregados en distintas actividades económicas. A confección, empregados de persoal doméstico, asistencia en establecementos residenciais e servizos sociais son actividades nas que a muller obtén unha representación superior ao 90% do desemprego rexistrado. Pola contra, en actividades como a enxeñaría civil ou a construción de edificios as mulleres non chegan a representar un 10% do paro rexistrado total.
- Destaca tamén a existencia dun 13% de mulleres demandantes que non presentan experiencia previa no mercado de traballo. Esta proporción no caso dos homes redúcese practicamente á metade, un 7%.
- Un total de 5.420 mulleres que se atopan na procura de emprego en 2009 son estranxeiras, o que supón un 4,54% do total do paro feminino rexistrado en Galicia.

NIVEL SALARIAL

- Segundo a enquisa de estrutura salarial que leva a cabo o INE e baseándose nos últimos datos dispoñibles correspondentes ao exercicio 2007, compróbase como as mulleres en Galicia cobran en xeral un 23% menos que os homes (15.007 euros anuais para as mulleres e 19.511 euros para os homes). Ademais, tan só catro comunidades autónomas están por debaixo da nosa en canto a nivel salarial: Cantabria, Estremadura, Andalucía e Murcia.
- As maiores diferenzas salariais entre mulleres e homes cando as analizamos por sectores de actividade atópanse no sector da industria, onde o salario medio da muller é de 14.676 euros anuais e nos homes a cantidade ascende a 20.735 euros, unha diferenza dun 29% en detrimento das mulleres.
- Os contratos de traballo con duración indefinida concentran o maior nivel salarial se os comparamos cos contratos de carácter temporal. Os salarios dos homes son superiores en ambos os tipos de contratación; en cambio, a desigualdade é máis evidente nos de carácter fixo, xa que os homes cobran uns 5.500 euros máis que as mulleres.

FORMACIÓN PARA O EMPREGO DE DESEMPREGADAS/OS

- En 2009 participaron na formación destinada á poboación desempregada un total de 11.913 mulleres e 10.525 homes segundo os datos ofrecidos polos servizos públicos de emprego de Galicia.
- O 61% do total de alumnas desempregadas que recibiron este tipo de formación o ano pasado fixérono nas familias profesionais de *Administración e xestión, Informática e comunicacións e Servizos socioculturais e á comunidade*.
- Os cursos que se están a impartir en familias profesionais como a de *Téxtil, confección e pel, Sanidade, Imaxe persoal, Servizos socioculturais ou Administración e xestión* están compostos maioritariamente por mulleres. As tres primeiras chegan incluso a superar o 90% de participación feminina.

- O perfil da alumna desempregada que forma parte desta formación é o dunha muller que ten entre 30 e 44 anos e con estudos equivalentes á primeira etapa da educación secundaria, con título de graduado escolar e ensinanzas de grao superior de formación profesional específica.
- Entre as provincias da Coruña e Pontevedra concéntranse máis do 61% das alumnas que participaron das accións formativas levadas a cabo na comunidade autónoma galega. No que respecta ás outras dúas provincias, destaca o feito de que en Lugo a familia profesional na que houbo maior número de alumnas foi a de informática e comunicacións; en cambio, en Ourense a familia que concentra un maior volume de mulleres é a de servizos socioculturais e á comunidade.

11. Fontes bibliográficas

- INSTITUTO GALEGO DE ESTATÍSTICA. 2009.
Panorama demográfico das comunidades autónomas.
- INSTITUTO GALEGO DE ESTATÍSTICA. 2009.
Datos estadísticos básicos de Galicia 2009.
- XUNTA DE GALICIA. CONSELLERÍA DE TRABALLO E BENESTAR. 2009.
Familia, coidados e traballo non remunerado. O uso do tempo nos fogares de Galicia.
- XUNTA DE GALICIA. CONSELLERÍA DE TRABALLO E BENESTAR. 2009.
Documento de traballo: Plan de actuación social Galicia 2010-2013. Horizonte 2015.
- XUNTA DE GALICIA. CONSELLERÍA DE TRABALLO E BENESTAR. 2009.
Guía de igualdade e responsabilidade social empresarial (RSE).
- XUNTA DE GALICIA. SERVIZO GALEGO DE IGUALDADE. 2008.
A realidade das mulleres galegas 2007.
- MINISTERIO DE TRABALLO E INMIGRACIÓN. SECRETARÍA XERAL DE EMPREGO. 2009.
Mujer y mercado de trabajo 2008.
- MINISTERIO DE TRABALLO E INMIGRACIÓN. OBSERVATORIO DAS OCUPACIÓNS DO SERVIZO PÚBLICO DE EMPREGO ESTATAL. 2010. ***Informe del mercado de trabajo estatal.***
- MINISTERIO DE IGUALDADE. INSTITUTO DA MULLER. 2006.
Conciliación de la vida familiar y la vida laboral: Situación actual, necesidades y demandas.
- MINISTERIO DE TRABALLO E INMIGRACIÓN. OBSERVATORIO DAS OCUPACIÓNS DO SERVIZO PÚBLICO DE EMPREGO ESTATAL. 2009. ***Datos básicos de movilidad de los trabajadores.***
- MINISTERIO DE IGUALDADE. INSTITUTO DA MULLER. 2008.
Acceso al mercado laboral de las tituladas superiores en España: empleabilidad y cualificación.

12. Fontes estatísticas

- PADRÓN MUNICIPAL DE HABITANTES: Instituto Galego de Estatística. Instituto Nacional de Estatística.
- ENQUISA DE POBOACIÓN ACTIVA: Instituto Galego de Estatística. Instituto Nacional de Estatística.
- SERVIZO PÚBLICO DE EMPREGO DE GALICIA.
- SERVIZO PÚBLICO DE EMPREGO ESTATAL.
- MINISTERIO DE TRABAJO E INMIGRACIÓN. Páxina de datos da Seguridade Social.
- ISSGA. Instituto Galego de seguridade e saúde laboral. Xunta de Galicia.

<http://traballoeбенestar.xunta.es>

